

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Sara ČOK

**SOVPLIVANJE RAB MORJA IN KOPNEGA:
USMERITVE ZA USKLAJEVANJE RAB OBALNEGA
PASU MED KOPROM IN IZOLO**

DIPLOMSKO DELO

Univerzitetni študij

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Sara ČOK

**SOVPLIVANJE RAB MORJA IN KOPNEGA: USMERITVE ZA
USKLAJEVANJE RAB OBALNEGA PASU MED KOPROM IN
IZOLO**

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

**COMBINED EFFECTS OF SEA AND LAND USE:
GUIDELINES FOR THE COORDINATION OF USES OF COASTAL
AREA BETWEEN KOPER AND IZOLA**

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2016

Diplomsko delo je zaključek Univerzitetnega študija krajinske arhitekture. Delo je bilo opravljeno na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Študijska komisija Oddelka za krajinsko arhitekturo je za mentorja diplomskega dela imenovala doc. dr. Branka Kontiča.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Davorin GAZVODA
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Član: doc. dr. Branko KONTIČ
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo

Član: prof. dr. Mojca GOLOBIČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Datum zagovora:

Podpisana izjavljam, da je naloga rezultat lastnega dela. Izjavljam, da je elektronski izvod identičen tiskanemu. Na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravici shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete.

Sara ČOK

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Dn
DK	UDK 711.1:551.468.1:502.51(497.4)(043.2)
KG	prostorsko načrtovanje/morje/obalno območje/obalni pas/raba morja/raba kopnega
AV	ČOK, Sara
SA	KONTIČ, Branko (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
LI	2016
IN	SOVPLIVANJE RAB MORJA IN KOPNEGA: USMERITVE ZA USKLAJEVANJE RAB OBALNEGA PASU MED KOPROM IN IZOLO
TD	Diplomsko delo (univerzitetni študij)
OP	XI, 113, [6] str., 34 pregl., 17 sl., 3 pril., 78 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Diplomsko delo izhaja iz potrebe po učinkovitem upravljanju dejavnosti v morskem prostoru, ki ga narekuje tudi politika Evropske unije. Pritisk človekovih dejavnosti v obalnih območjih namreč zaradi vzpona novih rab oz. povečanja obstoječih po vsem svetu narašča, kot posledica človekove prisotnosti in njegovih družbenih dejavnosti pa prihaja do siromašenja naravnih virov. Pretekle in obstoječe študije so se pri načrtovanju vzdržne rabe prostora v obalnih območjih osredotočale predvsem na kopno in ozračje, pri čemer je morsko okolje kot kriterij neupravičeno ostajalo zanemarjeno. Pomorsko prostorsko načrtovanje uspešno vključuje to tretjo dimenzijo in predstavlja učinkovito orodje za predvidevanje in določanje glavnih konfliktov rab, ki izhajajo predvsem iz potrebe po uporabi istega prostora. Na primeru izbranega območja obalnega pasu med Koprom in Izolo smo najprej določili obstoječe rabe in opisali prisotne konflikte. Skladno z Direktivo 2014/89/EU o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje smo sledili načelom ekosistemskega pristopa s ciljem, da bi zagotovili najnižjo obremenitev dejavnosti in izpolnjevanje načel vzdržnega razvoja. Z upoštevanjem medsebojnih vplivov kopenskih in morskih rab smo podali predlog načrta za usklajevanje rab, v katerem smo konkurenčnim rabam znotraj območij konfliktov prostor dodelili tako, da smo sedanje in prihodnje konflikte v čim večji meri zmanjšali. Skozi ugotovitve v diplomskem delu smo naredili korak k združevanju kopenskega in morskega vodnega okolja, da bi s tem dosegli enovit način načrtovanja rabe prostora, ki bi v nadaljevanju lahko služil kot močan instrument razreševanja navzkrižij interesov med konkurenčnimi človekovimi dejavnostmi in obvladovanja učinkov le-teh na morsko okolje.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Dn

DC UDC 711.1:551.468.1:502.51(497.4)(043.2)

CX spatial planning/sea/coastal area/marine uses/land uses

AU ČOK, Sara

AA KONTIČ, Branko (supervisor)

PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101

PB University of Ljubljana, Biotechnical faculty, Department of Landscape Architecture

PY 2016

TI COMBINED EFFECTS OF SEA AND LAND USE: GUIDELINES FOR THE COORDINATION OF USES OF COASTAL AREA BETWEEN KOPER AND IZOLA

DT Graduation Thesis (University studies)

NO XI, 113, [6] p., 34 tab., 17 fig., 78 ref.

LA sl

AL sl/en

AB This thesis stems from the need for efficient management of activities on oceans and seas, which is also an essential part of the policy dictated by the European Union. Due to the rise of new uses and an increase in existing ones, the pressure of human activities in coastal areas is growing all over the world; the result of human presence and their activities leads to the depletion of natural resources. Past and current studies are focused primarily on land criteria and the atmosphere in planning sustainable land use in coastal areas, while the characteristics of marine environment as such remain unjustly neglected. MSP successfully includes this third dimension and works as an effective tool for predicting and determining the main conflicts of uses that are mainly driven by the need to use the same space. Determining a model area of the coastal belt between Koper and Izola, we first identified the current uses and described the present conflicts. In accordance with Directive 2014/89/EU on establishing a framework for MSP, we have followed the principle of the ecosystem approach with the aim to ensure minimum impact of activities and compliance with the principles of sustainable development. Taking into account the interactions between land and maritime uses, we made the draft for the coordination of uses, in which competing land uses within the conflict areas were allocated space in a way to assure minimal present and future conflicts. Throughout the findings of the thesis we have made a step towards integrating land and marine aquatic environment in order to achieve a uniform way of spatial planning that can serve as a powerful instrument of resolving conflicts between competing human activities and managing their effects on the marine environment.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA.....	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO VSEBINE.....	V
KAZALO SLIK.....	VII
KAZALO PREGLEDNIC.....	VIII
OKRAJŠAVE IN SIMBOLI	X
KAZALO PRILOG	XI
1 UVOD	1
1.1 UVOD	1
1.2 OPREDELITEV PROBLEMA	2
1.3 CILJI.....	3
1.4 METODE IN POTEK DELA	3
2 TEORETSKI OKVIR.....	5
2.1 NAČRTOVANJE RABE MORJA	5
2.2 EKOSISTEMSKI PRISTOP KOT IZHODIŠČE NAČRTOVANJA	10
2.3 PRISTOPI USKLAJEVANJA RAB.....	12
3 SPLOŠNI DEL.....	17
3.1 IZHODIŠČNO STANJE RAB MORJA IN OBALNEGA PASU.....	17
3.2 PRAVNI REŽIMI SLOVENSKEGA MORJA.....	18
3.2.1 Ohranjanje narave.....	19
3.2.2 Varstvo kulturne dediščine	20
3.2.3 Pomorski promet.....	21
3.2.4 Turizem in rekreacija	22
3.2.5. Ribištvo in marikultura	23
3.3 EVIDENCA RABE MORJA	24
3.4 EVIDENCA RABE PROSTORA NA PRIOBALNIH ZEMLJIŠČIH	27
4 KLJUČNE RABE, KONFLIKTI IN SINERGIJE.....	30

4.1 OSNOVNI KONFLIKTI RAB	30
4.2 IDENTIFIKACIJA SOVPLIVOV RAB	32
4.2.1 Konflikti in sinergije med rabami	33
4.2.2 Okoljske sestavine	42
4.3 ZDRUŽLJIVOST RAB MORJA IN KOPNEGA	45
 5 PREDLOG PRIKAZA UGOTAVLJANJA IN USKLADITEV RAB OBALNEGA PASU	50
5.1 OPIS OBMOČJA OBDELAVE	51
5.2 METODA DELA	53
5.2.1 Prepoznavanje aktualnih nasprotij in združljivosti rab	56
5.2.2 Vrednotenje interakcij med rabami	62
5.2.2.1 Kriteriji vrednotenja konfliktov med rabami	63
5.2.2.2 Kriteriji vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem	64
 6 REZULTATI	67
6.1 REZULTATI VREDNOTENJA	67
6.1.1 Rezultati vrednotenja konfliktov med rabami	67
6.1.2 Rezultati vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem	71
6.1.3 Končni rezultati vrednotenja konfliktov med rabami in med rabami in okoljem	74
6.2 PREDLOG USKLAJEVANJA RAB OBALNEGA PASU MED KOPROM IN IZOLO	78
6.3 SMERNICE UREJANJA RAB MORJA IN KOPNEGA	89
 7 RAZPRAVA IN SKLEPI	99
 8 POVZETEK	104
 9 VIRI	107
 ZAHVALA IN PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika 1: MAP Karta interakcij med priobalnimi rabami projekt IMAR.....	14
Slika 2: Karta območij različnih dovoljenj za akvakulturo v fjordu Hardanger	15
Slika 3: Pravni režimi na morju v Strunjanskem zalivu	19
Slika 4: Prekrivanje rabe morja ob Debelem Rtiču	25
Slika 5: Pregled NRP na priobalnih zemljiščih v občini Koper	28
Slika 6: Temeljni razlogi za obstoječe »problemske situacije« in posledični konflikti v prostoru.....	31
Slika 7: Območje obdelave med Koprom in Izolo.	53
Slika 8: Grafični prikaz obstoječe rabe obalnega pasu.....	59
Slika 9: Grafični prikaz programsko-prostorske opredelitve obalnega pasu	60
Slika 10: Sintezna karta konfliktov v obalnem pasu med Koprom in Izolo.....	61
Slika 11: Izbrane cone konfliktov.....	62
Slika 12: Vizualizacija pritiskov dejavnosti na sestavine ekosistema.....	64
Slika 13: Pregledna karta ocene vrednotenja konfliktov med rabami	70
Slika 14: Pregledna karta ocene vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem.....	73
Slika 15: Pregledna karta skupne ocene vrednotenja konfliktov rab.....	75
Slika 16: Karta usklajevanja rab med Koprom in Izolo	82
Slika 17: Opredelitev območja popisa značilnosti pasu obalnega morja	86

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Določitev namenske rabe prostora na priobalnih zemljiščih.....	27
Preglednica 2: Pregled namenske rabe prostora na obalnem pasu	28
Preglednica 3: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: pomorske prometne poti in tokovi.....	34
Preglednica 4: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: ribolovna območja in območja marikulture.	35
Preglednica 5: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: obrati in infrastruktura za raziskovanje, izkoriščanje in črpanje nafte, plina in drugih virov energije, rudnin in agregatov in proizvodnjo energije iz obnovljivih virov.....	36
Preglednica 6: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: območja za varovanje narave in ohranjanje vrst	37
Preglednica 7: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: vojaška vadbišča in znanstvene raziskave.....	38
Preglednica 8: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: območja za izkoriščanje surovin.	39
Preglednica 9: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: podmorski kabli in cevovodi	39
Preglednica 10: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: kulturne dediščine.....	40
Preglednica 11: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: turizem.....	41
Preglednica 12: Pritiski in vplivi različnih dejavnosti na obalni in morski ekosistem.....	44
Preglednica 13: Matrika sovplivanja rab morja in kopnega	48
Preglednica 14: Površina priobalnega pasu po občinah	52
Preglednica 15: Uporabljeni podatkovni sloji, zbrani iz različnih virov v okviru poročila Ažuriranja kart rab na morju	57
Preglednica 16: Tipi pritiskov dejavnosti na okoljske sestavine. Navedeni pritiski in vplivi po tabeli okvirne direktive o morski strategiji.....	66
Preglednica 17: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 1	67
Preglednica 18: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 2	67
Preglednica 19: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 3	68
Preglednica 20: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 4	68

Preglednica 21: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 5	69
Preglednica 22: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 6	69
Preglednica 23: Skupna preglednica rezultatov vrednotenja konfliktov med rabami.	70
Preglednica 24: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 1	71
Preglednica 25: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 2	71
Preglednica 26: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 3	72
Preglednica 27: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 4	72
Preglednica 28: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 5	72
Preglednica 29: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 6	72
Preglednica 30: Skupna preglednica rezultatov vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem	73
Preglednica 31: Skupni rezultati vrednotenja konfliktov med rabami in med rabami in okoljem	74
Preglednica 32: Kartografski sloji, za prihodnje potrebe pomorskega prostorskega načrtovanja.....	90
Preglednica 33: Prednostni cilji in cilji upravljanja Pomorskega prostorskega načrtovanja na območju Jadransko-jonske regije.....	91
Preglednica 34: Podatkovni sloji, izrisani na osnovi zakonodajnih predpisov	103

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

ARSO	Agencija RS za okolje
CPP	Celostna pomorska politika
GIS	Geografski informacijski sistem
ICZM	Celostno upravljanje obalnih območij
IZVRS	Inštitut za vode Republike Slovenije
NRP	Namenska raba prostora
PPN	Pomorsko prostorsko načrtovanje
PN	Prostorsko načrtovanje
PZ	Pomorski zakonik
ZPNačrt	Zakon o prostorskem načrtovanju
ZON	Zakon o ohranjanju narave
ZV-1	Zakon o vodah
ZVO-1	Zakon o varstvu okolja
ZMR	Zakon o morskem ribištvu

KAZALO PRILOG

Priloga A: Stanje zavarovana območja narave

Priloga B: Seznam evidentirane podvodne kulturne dediščine v teritorialnih vodah
Republike Slovenije

Priloga C: Kartografski in geoinformacijski pregled podatkov za prikaz stanja prostora za
območje slovenskega dela Jadranskega morja

1 UVOD

1.1 UVOD

Obalna območja so bila v zadnjih desetletjih izpostavljena močnim razvojnim pritiskom, kar se kaže v hitrem naraščanju števila prebivalstva, urbanizaciji in razvoju dejavnosti. Raba morske obale kot stičišča obeh delov, kopnega in morja, se je morala vseskozi prilagajati pritiskom urbanega okolja in različnim interesom. V Jadranskem morskem bazenu se tako na relativno majhnem prostoru prepleta izredna množica različnih tipičnih obalnih in pomorskih rab: pomorski promet; ribolov in akvakultura; obrati in infrastruktura za črpanje nafte, plina in drugih virov energije; območja za varovanje narave in ohranjanje vrst; vojaška vadbišča; znanstvene raziskave; pomorski kabli in cevovodi; podvodna kulturna dediščina; turizem itd. Vzpon novih rab oziroma povečanje obsega dosedanjih je nosilce odločitev primoralo v to, da so prepoznali potrebo po razvoju in izvajanju celostnega načrtovanja in racionalnejše uporabe morskega prostora. To je predvsem značilno na območjih intenzivne rabe, kjer so nasprotja med interesi uporabnikov in okolja najjasneje razvidni.

Kot navaja (Gosar in sod., 2011) so nekatere rabe med seboj nezdružljive, saj vplivajo ena na drugo, si konkurirajo in vsiljujejo različne pravne režime. Pri tem lahko nastajajo tako konflikti glede rabe morja v razmerju do ciljev varovanja bivalnega okolja, do naravnih ekosistemov in krajine, kakor tudi glede podeljenih vodnih pravic in zmanjševanja ekonomske uspešnosti nekaterih dejavnosti. Skupni vpliv neusklajene interakcije teh dejavnikov pa znižuje kakovost morskega okolja ter dobrin in storitev, ki jih to zagotavlja.

V ta namen Direktiva o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje (v nadaljevanju »direktiva PPN«) (Direktiva 2014/89/EU ..., 2014) določa, da mora država članica, ki ima morje, vzpostaviti postopek pomorskega prostorskega načrtovanja ter pripraviti in sprejeti pomorski prostorski načrt za svoj del morja.

Pomorsko prostorsko načrtovanje je postopek, ki omogoča ustvarjanje in vzpostavljanje pravilnejše ureditve rab morskega prostora in njihovega medsebojnega delovanja tako, da se razvojne potrebe uravnotežijo s cilji trajnostnega razvoja (Ehler in Douvere, 2009). Glavni namen PPN je določiti in upravljati rabe prostora ter opredeliti in reševati nesoglasja na pomorskih območjih. Pri izvajanju takšnih načrtov bi bilo potrebno upoštevati vse ustrezne obalne dejavnosti in jim določiti dejansko ter mogočo prostorsko in časovno porazdelitev (Proposal ..., 2013). To je posebej pomembno za območja, kot je Jadranska regija, kjer različne rabe tekmujejo za isti prostor in iste vire, za njihovo uspešnejše urejanje pa je potrebno upoštevati čezmejno razsežnost.

Ključnega pomena za javni interes bodo tudi prihodnji Načrti upravljanja z vodami, ki se v okviru Zakona o vodah pripravljajo za implementacijo Direktive o skupni politiki do voda (vodna direktiva) (Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES ..., 2000), ki uvaja celovit sistem za upravljanje s površinskimi in podzemnimi vodami. Z načrtom upravljanja voda se posebna raba vodnega ali morskega dobra lahko prepove, omeji ali pa se zanjo določijo posebni pogoji, če bi lahko npr. škodljivo vplivala ali ogrožala območja, varovana po predpisih o ohranjanju narave ali kulturne dediščine.

V zadnjih letih je bilo PPN kot orodju za analiziranje in načrtovanje prostorske in časovne razporeditve človekovih dejavnosti na morskih območjih za doseganje gospodarskih, okoljskih in družbenih ciljev s strani EU namenjene veliko pozornosti. Na osnovi Direktive 2014/89 EU (2014) o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje mora Slovenija kot država članica, ki ima morje, vzpostaviti postopek PPN ter pripraviti in sprejeti pomorski prostorski načrt za slovenski del jadranskega morja. Direktiva je del širšega strateškega okvirja glede morskega okolja in se opira na predhodno definiranje politike (kohezijska politika in politika čezmejnega sodelovanja EU; Jadransko-jonska makroregionalna strategija; IMP – Integrated Maritime Policy for the European Union, Direktiva 2008/56/EC (2008) o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju politike morskega okolja (Okvirna direktiva o morskii strategiji); strategija za pametno, vzdržno in vključujočo rast »The Europe 2020 Strategy«; EU priporočila o izvajanju celovitega upravljanja obalnih območij »ICZM – Integrated Coastal Zone Management in Europe« (idr.), Barcelonsko konvencijo in predvsem ICZM Protokol ter direktivo PPN, EU pa od članic pričakuje, da jo ustrezno uvedejo do marca 2021.

1.2 OPREDELITEV PROBLEMA

PPN je precej nov proces, ki ga vseeno že vpeljujejo v vedno več državah članicah, številni projekti EU pa se posvečajo razvijanju vrste instrumentov in meril zanj (Direktiva 2008/56/ES ..., 2008). Pristopi k planiranju se med seboj razlikujejo, kljub temu pa skupni metodološki okvir še ni vzpostavljen. Kateri pristop v določenem primeru ustreza je odvisno od izbranih glavnih izhodiščnih ciljev in potreb. Na podlagi slednjih se nato s pomočjo uveljavljenih pristopov in postopkov, razpoložljivih orodij in mehanizmov upravljanja z obalnimi območji pripravi primerno rešitev. Težnja k trajni naravnosti človeških dejavnosti pri izrabi prostora počasi izpodriva tradicionalni sektorski pristop k izkoriščanju naravnih virov. Sektorski pristop narekuje razdrobljeno oblikovanje politik, kar omejuje pomorske dejavnosti in njihove potencialne rasti ter slabša sposobnost javnih organov, da zaščitijo morsko okolje. Nasprotno, je združevanje kopenskega in morskega vodnega okolja v enovit način načrtovanja rabe prostora lahko močan inštrument razreševanja navzkrižij interesov med konkurenčnimi človekovimi dejavnostmi in obvladovanja učinkov le-teh na morsko okolje.

Diplomsko delo izhaja iz potrebe po celovitejši izrabi morskega prostora, za kar je potrebno oblikovati in uvesti skladne postopke za načrtovanje človekovih rab. Do sedaj je prostorsko načrtovanje na kopnem v pretežni meri neposredno ali posredno narekovalo ali še narekuje rabo morja ter podeljevanje vodnih pravic v obalnem pasu in morju. Nekatere rabe so obdelane le delno, predvsem pa ni natančno določeno, katere rabe morja in kopnega si med seboj konkurirajo. Neusklajenost rab obalnih in pomorskih območij vodi v vse hujšo konkurenco za pomorski in obalni prostor ter v neučinkovito in netrajnostno rabo morskih in obalnih virov. Glede na to, da so nekatere evropske države že pred časom uvedle postopke pomorskega prostorskega načrtovanja, bomo na podlagi njihovih izkušenj identificirali dejavnosti, ki neogibno delujejo v odvisnosti od rabe morja. Z upoštevanjem medsebojnega vplivanja morja in kopnega, bo za nas zlasti pomembno določiti razmerja, ki opredeljujejo ali si rabe med seboj konkurirajo, na kakšen način in kako to učinkuje na okolje.

1.3 CILJI

Osrednji cilj diplomskega dela je združitev kopenskega in vodnega okolja v enovito strategijo urejanja rab prostora oziroma rab morskega okolja. V diplomskem delu smo želeli predlagati postopek vrednotenja konfliktov med evidentiranimi obstoječimi in načrtovanimi dejavnostmi in rabami na morju ter ga preveriti na testnem primeru območja med Koprom in Izolo z namenom, da bi lahko predlagali usmeritve za bistveno bolj usklajeno izkoriščanje pomorskega prostora za različne rabe morja.

Obstoječi način celostnega prostorskega načrtovanja za obalna območja premalo upošteva problem povezave rab morja in kopnega. S tem razlogom za delovno hipotezo postavljamo trditev, da se z združevanjem kopenskega in morskega (vodnega) okolja lahko z vidika varovalnega prostorskega načrtovanja doseže boljši način načrtovanja rabe prostora, prostorskega urejanja in upravljanja obalnega območja med Koprom in Izolo. Hipoteze v okviru diplomskega dela seveda zaradi dolgotrajnega planerskega postopka nismo mogli empirično preveriti, lahko pa smo s primerjavo prikazali razlike v racionalnosti med starim (dosedanjim) in novim (predlaganim) postopkom.

1.4 METODE IN POTEK DELA

Pregled literature ter upoštevanje priporočil in izkušenj dosedanjih praks v pomorskem prostorskem načrtovanju sta bila prvenstveno namenjena opredelitvi temeljnih značilnosti obstoječega načrtovanja in upravljanja morja. Ta nam je služil kot osnova za pregled stanja obstoječih dejavnosti in rab na morju in kopnem. Za določanje tega, katere rabe se med seboj izključujejo, so nam bili v pomoč pravni režimi slovenskega morja, ki smo jih za končno izdelavo komponentne matrike dopolnili z analizo različnih izvedenih projektov

pomorskega prostorskega načrtovanja, ki nazorno prikazujejo, katere rabe si med seboj konkurirajo in na kakšen način.

Metode za pripravo končnega pomorskega prostorskega načrta smo izpeljali skozi tri faze dela. Prva faza je obsegala izdelavo zemljevidov vseh primarnih rab morja za ugotavljanje območij z visoko intenzivnostjo rabe na podlagi metode »prekrivanja kart«. Prepoznavali smo področja, na katerih prihaja do intenzivnejšega prekrivanja rab. V drugi fazi smo izhajali iz metode prostorske analize, ki temelji na preizkusnem metodološkem razvoju v okviru projekta COEXIST. Pri predlaganem vrednotenju za ugotavljanje in uskladitev morebitnih konfliktov med evidentiranimi in obstoječimi ter načrtovanimi dejavnostmi in rabami na morju smo vsako aktivnost opredelili z določenim nizom dejavnikov, s pomočjo katerih smo lahko računsko dodelili stopnje konfliktov med rabami na določenem območju. V zaključni fazi smo s programsko opremo GIS, ki je ključno orodje pri določanju prekrivajočih se obalnih rab in lociranju glavnih točk konfliktov, pripravili pomorski prostorski načrt za testni primer območja med Koprom in Izolo.

V ta namen, diplomsko delo vsebuje izhodišča dobrih praks, oblikovanih na podlagi soočenja metod, ki se uporabljajo pri nas in v tujini pri pomorskem prostorskem načrtovanju ter integralnem načrtovanju obalnih območij. Zanima nas, katere rabe so izrazito konfliktne in kakšni so različni pristopi načrtovanja, ki vodijo k razreševanju neusklajenosti rab (postopek usklajevanja). Ob upoštevanju določil Okvirne direktive o morski strategiji, ki določa uveljavljanje ekosistemskega pristopa k načrtovanju, podajamo mnenje o primernosti orodja pri organizaciji človekovih dejavnosti. V delovnem postopku je ključnega pomena identifikacija dejavnosti, ki neogibno delujejo v odvisnosti od rabe morja. Na podlagi obstoječih pravnih režimov slovenskega morja in analize sovplivov kopenskih in morskih dejavnosti so v komponentni matriki zbrani splošni konflikti, ki nastajajo med rabami. Analiza služi kot izhodišče za načrtovanje rabe morja predvsem tam, kjer se rabe morja prostorsko ne prekrivajo oziroma ne sovpadajo. V sklopu priprave usmeritev za usklajevanje rab med Koprom in Izolo so dejavnosti na določenem območju ovrednotene z vidika dveh glavnih kriterijev, na podlagi katerih je podana končna ocena stopnje sovpliva rab. Končni cilj naloge je načrt za območje obale med Koprom in Izolo, ki vsebuje grafični prikaz ključnih ugotovitev za usklajevanje kopenskih in morskih rab v tem predelu. Ugotovitve bodo lahko pripomogle k bolj smiselnemu umeščanju nadaljnjih potreb turizma, bolj utemeljenim strategijam urejanja kopališč, zagotavljanju in ureditvi kopenskih površin in programov za potrebe navičnega turizma, dopolnjevanju strokovnih podlag za umestitve in načrtovanja posegov na morju.

2 TEORETSKI OKVIR

2.1 NAČRTOVANJE RABE MORJA

Tvorba novih obal in njihovo premišljeno urejanje ustvarjata možnosti za programsko razširitev in oblikovanje kakovostnih obalnih motivov. Obala in obalno morje sta izjemno omejeni prostorski prvini, prvini izjemnih kakovosti, pa tudi naravnih in drugih omejitev. Zaradi tega so ta območja izpostavljena tudi velikim in raznovrstnim razvojnim pritiskom in potrebam. Kompleksnost problematike načrtovanja obalnega pasu kot izjemnega in zelo omejenega prostorskega vira zahteva poglobljeno, večplastno in premišljeno obravnavo.

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (Odlok o strategiji ..., 2004) določa, da se na obalnem območju, hribovitih in gorskih območjih ter na območjih z naravnimi in kulturnimi kakovostmi zagotavlja prostorske možnosti za razvoj tistih dejavnosti, ki lahko izkoristijo prostorske potenciale, ki tvorijo regionalne posebnosti teh območij. Obalni prostor skladno s strategijo združuje območja kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine v povezavi s somestjem Kopra, Izole, Pirana in Portoroža. Obalna in mejna lega območja določata usmerjenost v nadaljnji razvoj turizma, transporta, industrije, kmetijstva in ribolova. Izpostavlja se pomen celovite prostorske zasnove Obale, kjer bodo usklajeni interesi razvojnih dejavnosti s prostorskimi možnostmi in varstvenimi zahtevami, ter vzpostavitev pogojev za razvoj kakovostne turistične ponudbe ob hkratnem zagotavljanju trajnega javnega dostopa do obale in kopališč.

V Sloveniji se prostorski načrti razvijajo na državni, občinski in medobčinski ravni. Na vseh nivojih je mogoče osnovati tako strateške kot podrobne prostorske načrte. Obalna cona v Sloveniji ni opredeljena: za obalno cono velja del južne Primorske, ki obsega občine Koper, Izola, Piran in Ankaran (Gabrijelčič in sod., 2005). Posledično je bilo obalno in pomorsko prostorsko načrtovanje skladno z Zakonom o urejanju prostora (ZUreP-1, 2002) v pristojnosti občin. Te so v svoje prostorske načrte vključevale obalne in številne morske rabe ob upoštevanju usmeritev strategije prostorskega razvoja Slovenije. Po sprejetju Zakona o prostorskem načrtovanju leta 2007 se je odgovornost za prostorsko načrtovanje prenesla z občin na državo, natančneje na Ministrstvo za okolje in prostor. Čeprav zakon PPN posebej ne obravnava, bi bilo mogoče njegove ureditve prenesti na celotno slovensko morsko območje. Za ureditev PPN v Sloveniji tako ne bi bile potrebne obsežne spremembe zakonodaje.

Pri uvajanju PPN je torej potrebno upoštevati naslednje zakonske predpise:

- **Zakon o prostorskem načrtovanju** (Zakon o prostorskem načrtovanju ..., 2007)

V tem zakonu pomorsko prostorsko načrtovanje ni izrecno urejeno, vendar se zakonodajni okvir lahko prilagodi potrebam načrtovanja na kopnem in morju.

- **Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor** (Zakon o umeščanju ..., 2010)

Prostorske ureditve na morju, se pripoznajo kot prostorske ureditve državnega pomena.

- **Zakon o vodah** (Zakon o vodah ..., 2002)

Zakon ureja upravljanje morskih, celinskih in podzemnih voda, in upravljanje vodnih in priobalnih zemljišč. Vgrajena ima načela trajnostne rabe in varovanja obalnega morja ter morske obale. Določa osnovne definicije prostorskih elementov (npr. obala, priobalna zemljišča, ipd.) ter deklaratorno določa pravni režim in način rabe na teh zemljiščih.

- **Zakon o varstvu okolja** (Zakon o varstvu ..., 2006)

Ta zakon ureja varstvo okolja pred obremenjevanjem kot temeljni pogoj za trajnostni razvoj in v tem okviru določa temeljna načela varstva okolja, ukrepe varstva okolja, spremljanje stanja okolja in informacije o okolju, ekonomske in finančne instrumente varstva okolja, javne službe varstva okolja in druga z varstvom okolja povezana vprašanja.

- **Zakon o ohranjanju narave** (Zakon o ohranjanju ..., 2004)

Zakon določa, da je potrebno v urejanje prostora vključiti načela trajnostnega gospodarjenja z rastlinskimi in živalskimi vrstami in ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot, rabo in izkoriščanje naravnih dobrin ter ukrepe varstva kulturne dediščine in ohranitve biotske raznovrstnosti v kulturni krajini in pa območjih strnjene poselitve.

- **Pomorski zakonik** (Pomorski ..., 2001)

Ta zakonik ureja suverenost, suverene pravice, jurisdikcijo in nadzor Republike Slovenije na morju, varnost plovbe po teritorialnem morju in notranjih morskih vodah, varstvo morja pred onesnaževanjem s plovil ter pravni režim pristanišč.

- **Zakon o morskem ribištvu** (Zakon o morskem ..., 2006)

Določa cilje in ukrepe v morskem ribištvu.

PPN je svoj razvoj doživelo v številnih državah, v raznolikih pomorskih območjih, in za namene različnih človekovih rab, kar je pripeljalo do izoblikovanja mnogih različnih pristopov (Ehler in Douvere, 2009). Raznolikost morskih bazenov po EU je botrovala odločitvi Evropske komisije, da privzame pristop regionalnih strategij za izvajanje celostnega pomorskega načrtovanja (ang. *Integrated Marine Planning*) v posameznih morskih bazenih. Direktiva EU o PPN (Direktiva 2014/89/EU ..., 2014) (o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje, katerega cilj je spodbujati trajnostno rast pomorskih gospodarstev, trajnostni razvoj morskih območij in trajnostno rabo morskih virov) od članic zahteva pripravo učinkovitih pomorskih načrtov do leta 2021 in zagotavlja smernice ter predloge dobrih praks za celotno sredozemsko morje. Pravilna prostorska razporeditev dejavnosti je potrebna tudi za doseganje dobrega okoljskega stanja, kot je navedeno v Okvirni direktivi o morski strategiji (Direktiva 2008/56/ES ..., 2008).

Upoštevanje posebnosti vsakega posameznega morskega bazena je ključnega pomena tudi za PPN. Posledica različnih administrativnih struktur in pravnih sistemov pa je tudi raznolika stopnja razvitosti politik za urejanje tega področja. Te se raztezajo od popolnega neobstoja relevantnih pravnih predpisov in usmeritev do že sprejetih politik za celostno upravljanje obalnih območij (ang. *Integrated Coastal Zone Management*, v nadaljevanju ICZM) in vključujejo tako delno kot polno uporabo PPN znotraj teritorialnega morja in/ali izključnih ekonomskih con. V pomorskih prostorskih načrtih so popisane obstoječe človekove dejavnosti in opredeljen njihov najbolj učinkovit prihodnji prostorski razvoj, medtem ko strategije celostnega upravljanja obalnih območij zagotavljajo celovito upravljanje teh dejavnosti. Skupna uporaba obeh prispeva k izboljšanju načrtovanja in upravljanja področij prekrivanja pomorskih in kopenskih dejavnosti (Proposal ..., 2013).

Celostno upravljanje torej pomeni upoštevanje medsebojne povezanosti med rabami morskih in obalnih območij ter okoljem, na katerega te lahko vplivajo. V tem smislu je cilj ICZM obravnavanje posledic razvoja, nasprotujočih si rab in medsebojne povezanosti fizikalnih procesov in človekovih dejavnosti. Z metodološkega vidika je cilj preseči sektorski pristop in doseči skladno upravljanje obalnega območja z oblikovanjem jasnega odnosa do vseh njegovih sestavin. To je ena od temeljnih dimenzij integracije, izraza, ki izhaja iz latinskega glagola *integrare*, ki pomeni *nekaj obnoviti oz. ponovno vzpostaviti ali ustvariti celoto* (v besedilih se enakovredno uporablja termin »integralno upravljanje obalnih območij«). Celostno upravljanje ni nadomestilo za sektorsko načrtovanje, ampak orodje za preprečevanje razdrobljenosti z osredotočanjem na povezave med posameznimi sektorji. Za usklajen globalni pristop je izrednega pomena prilagoditev sektorskih politik posebnim lastnostim obalnih območij (Analiza praks ..., 2012).

Uvajanje ICMZ ima svoj začetek pred 40 leti, ko je bila oblikovana iniciativa Združenih narodov Sredozemski akcijski načrt (ang. *Mediterranean Action Plan*; MAP) za pripravo Barcelonske konvencije, ki jo je leta 2003 podpisala tudi Slovenija. Glavni projekt v okviru te pobude izveden v Sloveniji je Program upravljanja z obalnim območjem (ang. *Coastal Marine Area Programm*, ki so ga izvedli Gabrijelčič in sod. (2005; v nadaljevanju ga imenujemo CAMP), v sklopu katerega je bila pripravljena zasnova prostorskega razvoja Južne Primorske, pri oblikovanju katere je bila posebna pozornost posvečena prostorskim ureditvam ožjega obalnega pasu, trajnostnemu razvoju turizma, upravljanju z zavarovanimi območji narave in varstvu vodnih virov (National Report ..., 2008). Upoštevali smo tudi izkušnje in predloge raziskovalnih ter ostalih projektov teritorialnega sodelovanja in ostalih EU in UNEP/MAP projektov, pri katerih je Slovenija sodelovala (SHAPE, ADRIPLAN).

Projekt CAMP je med drugim obsegal analizo stanja na področju upravljanja z obalnim območjem, ki je pokazala, da so bile prioritete prostorskega razvoja obalnih občin usmerjene predvsem v zagotavljanje pogojev za razvoj in prostorsko regulacijo posameznih sektorjev. Ob tem so ostali relativno zapostavljena stara mestna jedra in širše

podeželsko zaledje, ki v novih gospodarskih pogojih predstavljajo poseben razvojni potencial. Kot ključno je bilo izpostavljeno vprašanje planibilnosti, ki neposredno navezuje na izvedljivost prostorskih aktov ob ohranjanju občutljivega ravnovesja pri zagotavljanju strateških ciljev in ciljev vzdržnega razvoja prostora ter parcialnih investicijskih posegov, ki so v danem trenutku večinoma edini dejansko izvedljivi. V obalnem pasu, ki je po eni strani ključnega strateškega pomena za državo in občine, po drugi pa torišče različnih razvojnih pobud, kot ranljiv prostor pa izjemno varovano območje, je to ravnovesje še toliko težje zagotoviti.

Pri upravljanju z obalnim pasom in obalnim morjem v Sloveniji so bile izpostavljene glavne prednosti (Gabrijelčič in sod., 2005; v nadaljevanju CAMP):

- vzpostavljeni mehanizmi mednarodnega sodelovanja med državami, ki si delijo isto regionalno morje;
- delovanje nevladnih organizacij v okoljevarstvenem in naravovarstvenem osveščanju javnosti;
- zakonodajno določena zavarovana območja naravne in kulturne dediščine;
- delujoči mehanizmi prostorskega razvoja;
- obstoj vodnega območja z enoto Agencije RS za okolje, ki je pristojna za vode (v celotnem porečju direktnih pritokov) in obalno morje;
- predpisani obvezni emisijski in imisijski monitoring onesnaževalcev;
- imisijski monitoring območij za gojenje užitnih morskih organizmov;
- imisijski monitoring izlivnih območij vodotokov, ki se izlivajo v morje;
- imisijski monitoring morja;
- vzpodbujanje onesnaževalcev k zmanjšanju obremenjevanje voda s progresivno naravnanimi taksami za obremenjevanje voda in olajšavami, ki omogočajo investicije v zmanjševanje onesnaževanja voda;
- vključevanje organizirane javnosti v odločanje o posegih v okolje.

Kot glavne pomanjkljivosti pa:

- ni zakonodajno določenih obveznosti za medministrsko in medsektorsko posvetovanje in sodelovanje v odločanju, soinvestiranju in reševanju konfliktov interesov;
- ni zakonodajnih mehanizmov za načrtovanje specifičnega območja, kot je obalno območje (obalni pas);
- ni integralnih in celostnih načrtov rabe obalnega morja;
- niso (na parcelno mejo natančno) določeni obala in priobalni pas zemljišč ter na teh zemljiščih uveljavljeni pravni režimi obstoječe rabe (omejitve rabe);
- lastništvo obale ni urejeno v zemljiški knjigi in usklajeno z veljavnimi predpisi;
- razmejitve pristojnosti med kopnim in morskim prostorom – občine so pristojne za prostorsko načrtovanje (tudi rabe zemljišč za dejavnosti, ki so funkcionalno povezane z morjem), nimajo pa pristojnosti za načrtovanje rabe (zemljišč) morja;

- neutečeni mehanizmi sektorskih zakonodaj v načrtovanju rabe morja zaradi novejših predpisov;
- v imisijski monitoring obalnega morja bi bilo potrebno vključiti dodatna vzorčevalna mesta;
- premajhne pristojnosti in obveznosti izvajanja Službe varstva obalnega morja;
- premajhno vključevanje poznavanja vplivov na rabo morja in medsebojnih vplivov rabe morja v strokovne podlage;
- pomanjkljivo uveljavljanje osnovnih ekonomskih instrumentov v načrtovanju rabe morja;
- nezadostno upravljanje zavarovanih območij na morju in obali in izvajanje obveznosti izbranih upravljavcev;
- neznani bistveni projekti regionalnega pomena za razvoj obalnega pasu.

V skladu z 8. členom Protokola o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (ang. *Protocol on Integrated Coastal Zone Management in the Mediterranean*) Barcelonske konvencije mora država pogodbenica vzpostaviti območje obalnega pasu kot poseben upravljavski pas. Dokument sicer *obalno območje* definira kot *geomorfološko območje na kateri koli strani morske obale, na katerem morje in kopno medsebojno delujeta, kar se kaže v zapletenih ekoloških sistemih in sistemih virov, ki jih sestavljajo živi in neživi deli, ki soobstajajo in vzajemno delujejo s človeškimi skupnostmi in tamkajšnjimi družbenogospodarskimi dejavnostmi*. Obalno območje v Sloveniji obsega teritorialno morje ter območja vseh obalnih občin. 8. člen ICZM Protokola določa, da je potrebno »na obalnih območjih od najvišje zimske vodne črte opredeliti območje, na katerem gradnja ni dovoljena«. To območje ne sme biti široko manj kot 100 metrov. To območje v Protokolu ni posebej poimenovano, ob enem pa veljavni predpisi v Sloveniji ne opredeljujejo termina »obalni pas«, v katerega se prostorsko umešča diplomsko delo. Smatramo, da je za namene pridobivanja spoznanj v okviru dela ta pojem nujno treba definirati in prostorsko določiti. S tem razlogom smo v diplomskem delu uporabili naslednjo definicijo obalnega pasu:

Povzeto po (Gabrijelčič in sod., 2005) obalni pas obsega:

- del morja in morskega dna, kjer so evidentirane kakršnekoli rabe ali pravni režimi na morju ali morskem dnu na podlagi aktov države in lokalnih skupnosti,
- morsko obalo in
- pas priobalnih zemljišč morja v širini 100 m.

Menimo, da ostale definicije pojmov, kot so priobalno zemljišče¹, obalna linija², vplivni pas obale, niso potrebne, saj je mogoče z opisano opredelitvijo »obalnega pasu« ustrezno in nedvoumno opredeliti tudi ostale pojme.

¹ Priobalno zemljišče je pas zemljišča od obalne linije do s prostorskim aktom določene meje v skladu s predpisi

² Obalna linija je črta najvišje višine morja, določena s predpisi

Cilji prostorskega razvoja in urejanja obalnega pasu z 100 m vplivnim območjem so naslednji:

- trajnosten in okolju prijazen razvoj z usklajenim pristopom, ki temelji na dojemanju obalnega pasu kot ključnega resursa za uspešen razvoj turizma in kvalitete bivanja na območju ob upoštevanju zahtev varstva voda, narave, biotske raznolikosti, kulturne dediščine in krajinskih vrednot območja;
- razvoj skladen z nosilno zmogljivostjo obalnega območja na podlagi opredeljenih ključnih indikatorjev;
- razbremenitev obalnega pasu vseh dejavnosti, ki niso neposredno usklajene s prvim navedenim temeljnim načelom;
- vzpostavitev ravnotežja med varovanjem naravnih virov, narave, obalnih ekosistemov, kulturne dediščine ter gospodarskim in družbenim razvojem;
- vzpostavitev sinergije različnih rab, ki so medsebojno združljive, pri čemer ima prednost splošna raba oz. dejavnosti, ki so neposredno povezane z morjem;
- prilagoditev prostorskega razvoja in ureditev temeljni krajinski strukturi območja, ki naj postane nosilec razpoznavnosti/identitete prostora.

2.2 EKOSISTEMSKI PRISTOP KOT IZHODIŠČE NAČRTOVANJA

Nujnost varovanja ranljivega ekosistema so leta 1976 s sprejetjem Konvencije o varstvu Sredozemskega morja pred onesnaženjem (Barcelonska konvencija) prepoznale vse države ob sredozemski obali in Evropska unija. Tudi Okvirna direktiva o morski strategiji določa, da je treba pri upravljanju človekovih dejavnosti na morju uporabiti ekosistemski pristop kot ključen okvir za zagotavljanje vzdržnega razvoja tako v kopenskem kot obalnem in morskem okolju. Uvedba ekosistemskega pristopa naj bi vključevala osredotočanje na funkcionalne odnose in procese znotraj ekosistemov, skrb za razporeditev koristi, ki jih prinašajo ekosistemske storitve, uporabo odzivnih upravljaljskih praks, potrebo po izvajanju upravljaljskih ukrepov na različnih ravneh in medsektorsko sodelovanje.

Če naredimo korak nazaj, že sama beseda načrtovanje v eni svojih bolj enostavnih definicij opredeljuje premišljeno usmerjanje človekovih dejavnosti v okolju (Marušič, 1993). Takšne človekove dejavnosti vedno predstavljajo neko oblika razvoja in vselej izhajajo iz varovalnih premislekov. Tako je pravzaprav vsako načrtovanje varovalno, pa čeprav varovalne zahteve niso eksplicitno vgrajene v izhodišča, cilje in namen načrtovanja. Varovalno načrtovanje lahko torej razumemo kot postopek in način vključevanja varovalnih zahtev v druge oblike načrtovanja (Marušič, 2000). V praksi prostorskega načrtovanja je znanih več oblik varovalnega prostorskega planiranja: varovanje z rezervati, presoje vplivov na okolje in analize ranljivosti prostora (Marušič in Ogrin, 1989). Marušič (2000) ga opredeljuje kot *sodoben koncept vključevanja okoljske problematike v prostorsko načrtovanje*.

Naslednji pomislek se nanaša na razmejitev samega področja načrtovanja. Ta pomislek zadeva tudi splošnejše opredelitve varstva okolja. Predvsem je v tem pogledu zavajajoča uporaba terminov »ekologija« oziroma »ekosistemski pristop« kot sinonimov za »varstvo okolja«. Za krajinske arhitekta in planerja ima beseda ekologija namreč dva pomena, pri čemer prvotni pomen besede označuje vedo o življenju organizmov v njihovem okolju. Ekologija je del biologije in torej, izrecno, raziskovalna dejavnost – znanost. Varstvo okolja pa označuje vrsto »naporov« ali ukrepov za zagotovitev zdravih življenjskih razmer; varstvo narave; celotno izboljšanje kvalitete okolja itn. (Mihelič in sod., 2015).

Beseda ekosistem bi bila v tem smislu lahko upravičena, ko varovalno misel širše upoštevamo v navezavi na celoten sklop razmerij varovanja okolja do človeka in človekove družbene zgradbe. Ob opredelitvi človeka in njegovega kulturnega okolja skupaj z naravnimi, abiotičnimi in biotičnimi sestavinami okolja v enoten ekosistem se za študij takšnega širše opredeljenega ekosistema prav tako zdi upravičena uporaba besede ekologija. Od tod naj bi se izraz smiselno prenesel na označevanje celotnega sklopa dejavnosti v zvezi z varstvom okolja.

»Ekosistemski pristop« tako lahko upoštevamo kot širše sprejet koncept načrtovanja, ki vključuje »varovalno« miselnost v procese načrtovanja. Njegov (večplasten) princip upošteva lokacijsko določanje ekosistemov (bioregionalizacijo), prostorski in časovni razvoj rab morskih virov ter nasprotja med njimi, skupaj s potrebo po razvoju človeških rab na ustreznih mestih za zagotovitev kar najmanjšega vpliva na območja velikega ekološkega, družbenega in ekonomskega pomena v morskem ekosistemu. Uporaba pojma ekosistemski pristop v tej nalogi se ne bo nanašala na oceno posameznih kumulativnih vplivov antropogenih pritiskov na ekosisteme, temveč bo le poskušala ustrezno »dodeljevati« morski prostor različnim dejavnostim, ki potekajo sočasno na (in v) morju, da bi se omogočilo doseganje dobrega okoljskega stanja.

»Morske regije« ali »eko regije« predstavljajo velika morska območja (upravljalvske enote), ki so določena z namenom lažje izvedbe ciljev morske strategije med državami članicami EU. V Sredozemskem morju so bile določene 3 morske eko regije. Z vidika geopolitičnih meja je izmed tistih, ki jih določa konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu (United ..., 1982), v PPN najpomembneje upoštevati (Papageorgiou, 2015):

- (a) meje teritorialnih voda (12 nm od temeljne črte³);
- (b) meje epikontinentalnih pasov in
- (c) meje izključnih ekonomskih con (do 200 nm od temeljne črte).

³ Temeljna črta je izhodiščna linija, od katere se meri teritorialno morje (to je meja med notranjimi morskimi vodami in teritorialnim morjem) (Navtični vodnik slovenskega morja in obale, internetni vir).

Definicija takšnih ekosistemskih upravljavskih enot pa mora poleg ekosistemskih in geopolitičnih kriterijev upoštevati tudi obstoječe administrativne strukture obalnih držav, pa čeprav se močno poudarja, da je potrebno PPN obravnavati kot polje mednarodnega sodelovanja (Smith in sod. 2011; Ardron in sod., 2008; Douvere in Ehler, 2009). Ker se državne meje ne ujemajo z ekosistemskimi se priporoča večnivojski pristop k PPN s pripravo: državnih pomorskih prostorskih načrtov, regionalnih pomorskih prostorskih načrtov in lokalnih pomorskih prostorskih načrtov. Ravno takšno postopanje je – kot to velja tudi pri kopenskem prostorskem načrtovanju – ključnega pomena za ustrezno zagotovitev različnih vrst prostorskega upravljanja in organizacije [npr. lokalni načrti so tisti, ki zagotavljajo učinkovito razpolaganje z viri (Agardy in sod., 2011), medtem ko regionalni in mednarodni načrti zagotavljajo boljšo integracijo in koordinacijo (Ardron in sod., 2008; Douvere in Ehler, 2009)].

Na lokalnem nivoju PPN bi ekosistemsko upravljanje lahko bilo izraženo v opredelitvi upravljavskih geografskih enot ob upoštevanju dveh kategorij kriterijev (Mourmouris, 2015):

- geomorfoloških in ekoloških kriterijev, ki se običajno začnejo na kopenskem delu obale in nadaljujejo v morje ter vključujejo interakcije med vrstami in habitat, funkcije ekosistema in pa možnost vpliva človekovih dejavnosti in rab ter
- morska območja, za katera obstaja zakonska obveznost varstva (npr. posebna zavarovana območja, pomembna za Sredozemlje, skladno z direktivo Natura 2000 ipd.), ekološko občutljiva območja, potrebna zaščite (določa EBSA - *European Biosafety Association*), kot tudi potrebne prehodne cone, ki zagotavljajo ekološko povezljivost in učinkovitost tovrstne zaščite.

Nadalje, ravno zato, ker ekosistemi ne sovpadajo z administrativnimi mejami, je primerno ekosistemski upravljavski pristop upoštevati tudi v primerih, v katerih bodo imeli pomorski prostorski načrti čezmejni značaj (vključenost več administrativnih teles oziroma dveh ali več sosednjih držav) in bi bilo potrebno ustrezno sodelovanje. PPN je uporaben za opredelitev ekološko in biološko občutljivih morskih območij, za prepoznavanje obstoječih in potencialnih človekovih rab in dejavnosti na morju in za oceno skupnega vpliva človekovih dejavnosti na morski ekosistem. Zato predstavlja primerno orodje za organizacijo človekovih dejavnosti (tako v prostoru kot v času) in za spodbujanje sinergij, zmanjšanje konfliktov med morskimi rabami in med morskimi rabami ter okoljem.

2.3 PRISTOPI USKLAJEVANJA RAB

Obstajajo številni pristopi k celostnemu PPN, kljub temu pa skupni metodološki okvir še ni vzpostavljen. Poleg tega je bilo izvedenih le nekaj načrtov, tako da obstaja precejšnje pomanjkanje prenosljivih dobrih praks v različnih fazah. Zato je pri izbiri metod potrebna velika stopnja prilagodljivosti; značilnosti preučevanega območja (specifičnosti lokalne

gospodarske in ekološke dinamike) in ciljno usmerjen pristop lahko vplivata na pomembnost različnih korakov in prostorskega obsega.

V nadaljevanju podpoglavja bomo pregledali nekaj primerov dobrih praks s področja PPN, ki prikazujejo različne rabe in analizo interakcij med njimi. Ti primeri nam bodo služili kot vir podatkov o tem, katere rabe si največkrat konkurirajo, do kakšnih konfliktov med njimi prihaja in kateri so možni scenariji za njihovo združevanje.

a) Baltsko morje – Finska, (Stelzenmüller in sod., 2013)

Osrednja ideja je, da se preuči vse interakcije obstoječih rab z namenom, da bi konflikte pretvorili v sinergije.

Dejavnosti na območju študije:

Akvakultura in povezane dejavnosti ter komercialni ribolov z manjšimi plovili in vlečnimi mrežami. Rekreativna raba prostora vključuje ribolov, bivanje v poletnih hišicah, čolnarjenje in organizirani turizem. Predpisi na področju varstva okolja in zasebnega lastništva vodnih zemljišč določajo možnosti za gojenje rib in ribolov na podlagi dovoljenj.

Glavne vrste konfliktov:

- omejen razvoj dejavnosti akvakulture / pridobivanje okoljskih dovoljenj za dejavnost, je zaradi neobstoječih zakonskih okvirov onemogočen;
- območja akvakulture / poletne hišice in rekreativne dejavnosti;
- dostop komercialnega ribolova do vodnih zemljišč v zasebnem lastništvu;
- komercialni ribolov / rekreativni ribolov;
- ribolov / zaščita narave;
- poglobljanje dna (ang. *dredging*) / izkopavanje peska.

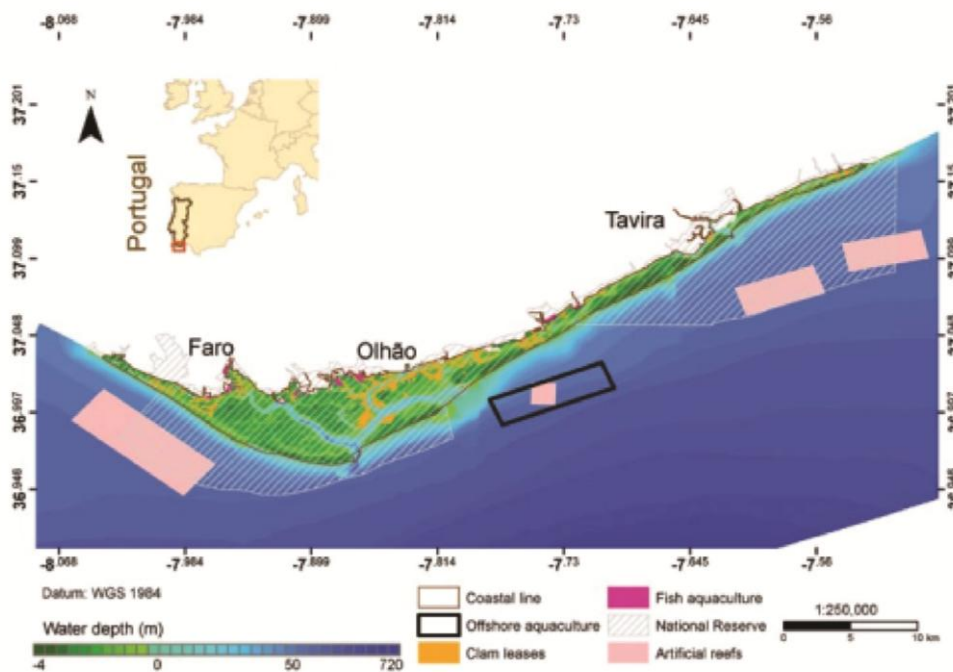
Možnosti soobstoja:

- Uporabniki počitniških hišic imajo lahko korist od komercialnega ribolova. Turizem in rekreativni ribolov gresta z roko v roki.
- Trenutno akvakultura podpira druge vrste od rib odvisnih gospodarskih dejavnosti, saj zagotavlja celoletno zalogo surovin za predelavo rib in logistiko za transport.
- Ohranjanje poseljenosti arhipelaga s službami, ki jih omogoča ribolov, in povezane dejavnosti, povečujejo privlačnost celotne regije.
- Komercialni ribolov lahko pomaga pri zmanjšanju količine hranil, ki je potrebna za izboljšanje stanja morja.

b) Algarve – Portugalska, (Stelzenmüller in sod., 2013)

Obalne vode portugalske pokrajine Algarve, ki leži med Sredozemskim morjem, Severno Afriko in vzhodnim Atlantikom so eden najproduktivnejših vodnih virov Iberskega polotoka. Zaradi velike raznovrstnosti virov in pretežno mirnih oceanskih vod območje

intenzivno izkorišča ribolovna industrija. Hkrati pa akvakultura v največji meri obremenjuje že tako ranljiva območja priobalnega pasu ustij rek in lagun.

Slika 1: MAP Karta interakcij med priobalnimi rabami projekt IMAR (Gramolini in sod., 2013)

Dejavnosti na območju študije:

Prevladujoče človekove dejavnosti vključujejo turizem s povezanimi storitvami in pa ribolov. Akvakultura je omejena predvsem na priobalni pas, kjer obstaja dolga tradicija obdelovanja najetih školjčičišč v državni lasti, novejši pa je razvoj akvakulture v globljih vodah. Druge dejavnosti vključujejo trajektne linije na peščene nasipne otočke in transportni promet preko Sredozemskega morja.

Glavne vrste konfliktov:

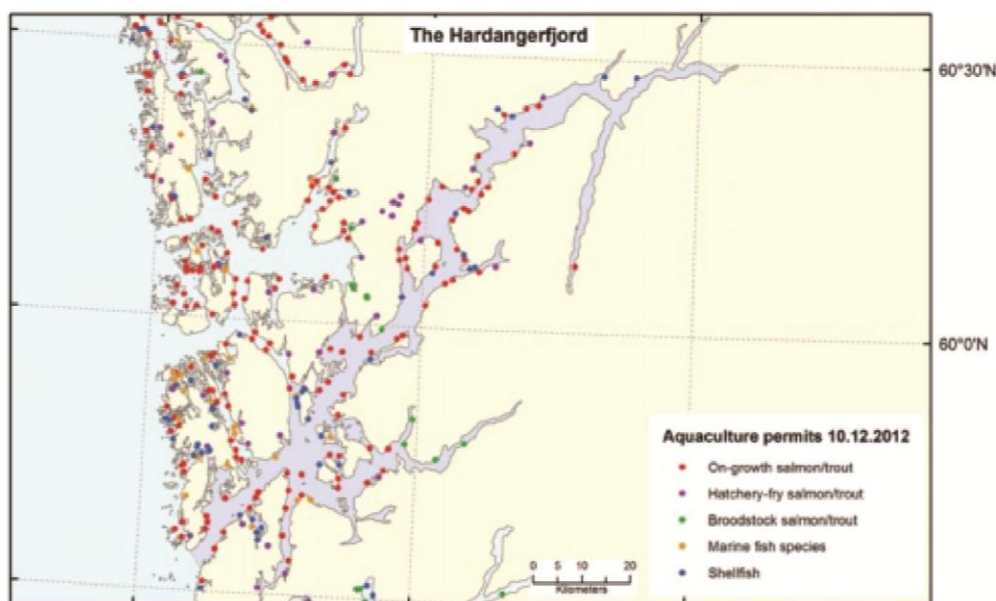
- večnamenskost: akvakultura / zavarovana območja narave / turizem;
- akvakultura v globljih vodah / ribolov (nekateri deli niso več dostopni za ribolov);
- rekreativno čolnarjenje in ladje dvigujejo usedline, kar ima škodljive posledice za dejavnosti akvakulture in stalež vrst;
- omejevanje nabiranja školjk/ribolova v sklopu preventivnih ukrepov za zaščito zdravja zaradi zaznavanja sezonsko pogojenih toksinov povzroča nezadovoljstvo pri nekaterih proizvajalcih;
- omejevanje ribolova (npr. na sardele ali druge ribe zaradi izpolnjenih kvot).

Možnosti soobstoja:

- Priobalni turizem po lagunah parka Ria Formosa in dejavnosti akvakulture: turizem ima korist od raznovrstnih območij za rekreacijo in vodenih izletov, akvakultura pa lahko svoj pridelek ponudi širšemu krogu strank
- Razvoj sinergij med različnimi sektorji in spodbujanje sodelovanja.
- Možnost vzpostavitve ekonomije obsega med sektorji in znotraj sektorskih dejavnosti.
- Pomožne zemeljske ribnike za akvakulturo se lahko uporabi tudi za rekreativni ribolov, opazovanje ptic, krajinsko varstvo in okoljsko vzgojo.

c) Fjord Hardanger – Norveška, (Stelzenmüller in sod., 2013)

Primer PPN iz fjorda Hardanger predstavlja svojevrsten primer sovplivanja rab. Vasi in kmetijske površine na tem območju tvorijo del kulturne krajine, ki je odraz skupnega delovanja naravnih procesov in človeških dejavnosti že od časa naselitve Norveške. Trenutno se v fjordu prekriva več različnih dejavnosti: ribolov in akvakultura, turizem in težnja po ohranjanju kulturne identitete prostora ter transport ljudi in tovara.

Slika 2: Karta območij različnih dovoljenj za akvakulturo v fjordu Hardanger (December 2012) (Gramolini in sod., 2013)

Dejavnosti na območju študije:

Fjord je pomemben center industrije akvakulture. Skupna proizvodnja lososa v fjordu je v letu 2008 presegala 58.000 ton. Obstaja velika skrb, da bi širjenja patogenih organizmov na gojiščih lososov vplivalo na divjo populacijo, prav tako pa skrb zbuja vprašanje genetskega vpliva pobeglih gojenk. Reke uporabljajo hidroelektrarne. Za območje imajo velik pomen tudi turizem in rekreativne dejavnosti.

Glavne vrste konfliktov:

- akvakultura / ohranjanje krajine;
- širjenje patogenov iz gojišč, predvsem ribjih uši, kar vpliva na stalež divjih lososov;
- genetski vpliv akvakulture (pobegli lososi, ki vplivajo na gensko sestavo staleža divjih lososov);
- upravljanje hidroelektrarn – spremenjene hidrološke razmere neposredno vplivajo na akvakulturo kot tudi na ribolov in splošno okoljsko stanje fjorda;
- električni kabli iz hidroelektrarn / ohranjanje krajine in turizem.

3 SPLOŠNI DEL

3.1 IZHODIŠČNO STANJE RAB MORJA IN OBALNEGA PASU

Osnovni pregled stanja je prvenstveno namenjen opredelitvi temeljnih značilnosti obstoječega načrtovanja in upravljanja morja. Skladno z zahtevami Direktive o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje (Direktiva 2014/89/EU ..., 2014) lahko preko pravnih režimov morja, evidence rabe in namenske rabe pripravimo izhodiščni pregled stanja obstoječih dejavnosti in rab na morju in kopnem. Ker nas v diplomskem delu zanima predvsem način, kako smiselno uvesti skladne postopke za načrtovanje človeških rab pomorskega prostora, bomo v tem poglavju identificirali dejavnosti, ki so že v prostoru in ki neogibno delujejo v odvisnosti od rabe morja. Pri tem nam bodo v pomoč tudi pravni režimi, saj z omejitvami načinov uživanja dodeljene pravice zagotavljajo izhodišča za določanje tega, katere rabe se med seboj izključujejo, torej so nezdružljive. Na ta način lahko iz uradnih evidenc rab delno oblikujemo matriko, ki temelji na omejitvah rab prostora (matrika služi kot orodje za (možno) določanje negativnih interakcij rab na kopnem in na morju), ter tako podrobno analiziramo dejavnosti, ki neposredno učinkujejo na morje, oziroma preučimo, na kakšen način morje določa dejavnosti, ki so prisotne na kopnem delu prostora.

V pregledu zakonodajnih ureditev na področju prostorskega razvoja ter na področju voda in morja je po eni strani težko dejansko določati konflikte, saj se novo sprejete zakonodajne ureditve na mnogih sektorskih področjih še uveljavljajo in se šele izdelujejo strokovne podlage za odločanje. Smatramo, da je eden najpomembnejših predpisov, ki bo uveljavljal javni interes Zakon o vodah z bodočimi Načrti upravljanja voda. Kljub temu pa so že sedaj nedvoumni in jasni pravni režimi, ki poudarjajo javni interes do morja, obale in priobalnih zemljišč tj. obalnega pasu. Povzeto po Gosarju (Gosar, 2000) je upravljanje z morjem vsekakor nacionalnega pomena, vendar imajo neposreden interes za rabo in upravljanje obalnega pasu pretežno obalne občine oz. obalna regija. Večji del rabe morja je bil prostorsko določen že v 80. letih preteklega stoletja s predpisi obalnih občin (Koper, Izola, Piran) in Skupnostjo obalnih občin. Slednja, kot regijsko povezan organ, je imela več pristojnosti za načrtovanje dejavnosti, ki so neposredno povezane z morjem, raba morja pa je vedno potekala v medsebojnem dogovoru med obalnimi občinami; ta je bila zato skrbno načrtovana v soglasju z obalnimi občinami in pristojno republiško upravo za vodno gospodarstvo.

Evidentirana raba morja je bila prvič predstavljena pred 15 leti kot rezultat večletnega zbiranja podatkov iz različnih virov in na podlagi v prostoru prepoznane rabe morja (Gosar in sod., 2011). Vzpon novih rab oziroma povečanje obsega dosedanjih je nosilce odločitev primoralo v to, da so prepoznali potrebo po razvoju in izvajanju celostnega načrtovanja in

racionalnejše uporabe morskega prostora. To je predvsem značilno na območjih intenzivne rabe, kjer so nasprotja med interesi uporabnikov in okolja najjasneje razvidni.

Rabe morja, ki jih obravnava slovenska zakonodaja, lahko opredelimo glede na **področje** ali **dejavnost**:

- ohranjanje narave,
- varstvo kulturne dediščine,
- pomorski promet,
- turizem in rekreacija,
- ribištvo in marikultura,
- odvzemi morske vode.

3.2 PRAVNI REŽIMI SLOVENSKEGA MORJA

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je pojem *režim* opredeljen kot *način vodenja, upravljanja kake organizirane skupnosti oziroma s predpisi, pravili določen način življenja, ravnanja*, pojem *pravo* pa kot *pravila, ki urejajo odnose v določeni družbeni skupnosti* (Bajec, 2000). Iz tega lahko izpeljemo, da *pravni režim* pomeni *s predpisi in pravili, ki urejajo odnose v družbeni skupnosti, določen način ravnanja*. Pravni režim torej razumemo kot nabor pravnih pravil, ki jih uveljavlja predpis, s katerim se določa način uživanja dodeljene pravice rabe in z njo povezanih obveznosti na jasno opredeljenem območju. Pravni režim zemljišč, za vodno ali morsko zemljišče pa razumemo kot nabor pravnih pravil, ki jih uveljavlja predpis, ki določa omejitve rabe morja ali vodnih zemljišč in z njo povezanih obveznosti na jasno opredeljenem območju.

Na področju urejanja prostora je Zakon o urejanju prostora (2003; v nadaljevanju ZUreP-1) opredelil pravne režime kot režime, izhajajoče iz prostorskih aktov, ki določajo pogoje rabe prostora in umestitve objektov v prostor, ki jih narekujejo predpisani režimi varovanja okolja, ohranjanje narave in trajnostna raba naravnih dobrin, ohranjanje kulturnih spomenikov in druge kulturne dediščine, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami ter obrambne potrebe in druge režime izhajajoče iz drugih aktov, ki predpisujejo ureditve, ukrepe in omejitve v prostoru.

Na spodnji sliki (Slika 3) je prikazana situacija pravnih režimov na primeru akvatorijev marikulture (školjčičišč), ki so umeščeni tako, da prihaja do prekrivanja pravnih režimov rabe morja. Izbrali smo primer, ki ponazarja, kako pravni režimi rabe morja določajo način uživanja vodnih pravic lastnikom vodnih školjčičišč hkrati pa tudi obveznosti naključnim obiskovalcem.

Pravni režim rabe morja: ZAVAROVANO OBMOČJE – OHRANJANJE NARAVE

Prepovedi in omejitve so odvisne od določb akta o zavarovanju. Lahko se prepove ali omeji (Zakon o ohranjanju ..., 2004):

- izvajanje posegov v morsko okolje;
- odvajanje odpadnih voda;
- odzemanje naplavin;
- gospodarsko izkoriščanje naravnega vira;
- plovba in sidranje;
- promet z motornimi plovili;
- ribolov;
- raziskovanje in odnašanje raziskovalnega materiala;
- športno-rekreacijske dejavnosti;
- obiskovanje in ogledovanje;
- opravljanje vojaških dejavnosti;
- vse druge dejavnosti, ki lahko bistveno ogrozijo zavarovano območje.

Omejitve, uveljavljene s pravnim režimom, ne veljajo za ukrepe (Zakon o ohranjanju ..., 2004):

- odvrnitve neposredne nevarnosti za življenje ali zdravje ljudi in premoženja;
- za reševanje ljudi in premoženja;
- - za izvajanje nujnih ukrepov obrambe države.

3.2.2 Varstvo kulturne dediščine

Pravni režim rabe morja: ZAVAROVANO OBMOČJE – VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE

Prepovedi in omejitve so odvisne od določb akta o zavarovanju. Varstveni režim določa:

- varstvo zavarovanih vrednot v celoti, v njihovi izvirnosti in neokrnjenosti (Zakon o varstvu kulturne ..., 2008; v nadaljevanju ZVKD-1);
- prepoved predelav vseh spomeniških prvin (ZVKD-1);
- podrejanje vsake rabe in vseh posegov v prostor ohranjanju in vzdrževanju zavarovanih lastnosti v celoti (ZVKD-1);
- prepoved vseh posegov v arheološke plasti zavarovanega območja (razen pooblaščenim osebam) (ZVKD-1);
- za vsako spremembo funkcije zavarovanega območja ali njegovega dela in za vsak poseg v njegove dele ali zemljišče je potrebno kulturnovarstveno soglasje (ZVKD-1).

3.2.3 Pomorski promet

Raba morja v pomorskem prometu obsega:

- akvatorije pristanišč javnega prometa, za vojaške namene in za posebne namene (športna, turistična – marine, krajevna in druga);
- sidrišča;
- plovne poti;
- rampe na obali za vplovitev manjših rekreacijskih plovil izven območij pristanišč.

Evidenca akvatorijev pristanišč zajema pomorska območja, ki jih določa mejna črta med kopnim in morjem, tj. meja parcel katastrske občine, ki mejijo na morje. Glede na to, da plovba skladno s predpisi o plovbi predstavlja splošno rabo, evidenca ne zajema plovnih poti, ki se (skladno z definicijo Pomorskega zakonika) nahajajo v teritorialnem morju in notranjih morskih vodah, saj gre za pas, ki je dovolj širok in globok za varno plovbo plovil. Prikazane so le plovne poti, ki jih je za varen dostop do pristanišč potrebno urejati in vzdrževati (poglabljati) oz. kjer batimetrični podatki kažejo na prisotnost izkopavanj na morskem dnu. Plovne poti ob kopalnih vodah, ki so namenjene varni plovbi manjših rekreacijskih plovil ob kopališčih, se pogosto umeščajo v področje turizma in rekreacije.

Pravni režim rabe morja: AKVATORIJ PRISTANIŠČA
--

Prepovedi in omejitve so lahko naslednje:

- kopanje in ribolov nista dovoljena (Pomorski ..., 2001; v nadaljevanju PZ);- prepovedano je potapljanje (Zakon o varstvu pred ..., 2007; v nadaljevanju ZVU);- v pristaniškem območju, ki služi mednarodnemu prometu, ni dovoljena plovba plovil brez dovoljenja Uprave RS za plovbo (PZ);- plovila in plavajoče naprave ne smejo ovirati javnega prometa v pristanišču (PZ);- poškodovana, nasedla ali potopljena plovila in plavajoče naprave, ki ovirajo ali ogrožajo varnost plovbe ali pomenijo nevarnost onesnaženja, je potrebno po nalogu pristojnega organa odstraniti (PZ);- vodne prireditve in druge aktivnosti na vodi v območju pristanišča se lahko opravljajo le z dovoljenjem Uprave RS za pomorstvo in s soglasjem subjekta, ki upravlja pristanišče (PZ);- podjetje, ki v pristanišču opravlja izkrcavanje, prekrčavanje ali vkrcavanje olj ali drugih tekočih kemikalij, mora izvršiti potrebne varnostne ukrepe za preprečitev onesnaževanja morja in širjenja le-tega v primeru izlitij tekočin v morje (PZ);- ladje smejo odlagati odpadna olja in druge odpadne snovi v pristanišču samo na mestih, ki so za to določena (PZ);- ladijske odpadke morajo ladje, dokler so v pristanišču, oddati osebi, ki zbira in odvažajo odpadke s plovili (PZ).

Pravni režim rabe morja: SIDRIŠČA

Prepovedi in omejitve so lahko (PZ):

- vodne prireditve in druge aktivnosti na vodi se lahko opravljajo le z dovoljenjem Uprave RS za pomorstvo;
- predmete ali snovi, ki bi lahko ovirali ali ogrožali varnost plovbe ali onesnažili morje ali obalo, je prepovedano metati ali izpuščati v morje ali na plovno pot;
- poškodovana, nasedla ali potopljena plovila in plavajoče naprave, ki ovirajo ali ogrožajo varnost plovbe ali pomenijo nevarnost onesnaženja je potrebno po nalogu pristojnega organa odstraniti;
- ni dovoljeno graditi začasnih ali stalnih objektov;
- ni dovoljena namestitev podmorskih kablov, cevovodov ali drugih instalacij.

Pravni režim rabe morja: PLOVNE POTI

Prepovedi in omejitve so lahko (PZ):

- investitor, lastnik ali uporabnik objektov, ki pomenijo stalne ali začasne ovire na plovni poti (mostovi, kabli, potopljeni objekti ipd.), mora postaviti in vzdrževati luči in druga obeležja za označevanje teh ovir;
- vodne prireditve in druge aktivnosti na vodi se lahko opravljajo le z dovoljenjem Uprave RS za pomorstvo;
- predmete ali snovi, ki bi lahko ovirali ali ogrožali varnost plovbe ali onesnažili morje ali obalo, je prepovedano metati ali izpuščati v morje ali na plovno pot;
- poškodovana, nasedla ali potopljena plovila in plavajoče naprave, ki ovirajo ali ogrožajo varnost plovbe ali pomenijo nevarnost onesnaženja, je potrebno po nalogu pristojnega organa odstraniti.

3.2.4 Turizem in rekreacija

Evidenca rabe morja za turizem in rekreacijo obsega kopalne vode, kopališča (z upravljalcem), območja, v katerih kopanje ni prepovedano, in plovne poti (navadno ob kopališčih) za rekreacijska plovila. Evidenca voda kopališč zajema le območja na morju, brez priobalne infrastrukture na kopnem. Mejo območij za turizem in rekreacijo proti kopnemu predstavlja meja parcel katastrskih občin. Na morju območja omejujejo podeljene vodne pravice, označene vode kopališč oziroma z zakonom dovoljeno območje (150 m od obale), kjer se kopalci lahko nahajajo.

Plovni objekti, razen čolnov na vesla, morajo od obale pluti v oddaljenosti najmanj: ladje 300 m, jahte in čolni, ki glisirajo 250 m, ostali 200 m. Na območjih urejenih morskih kopališč morajo plovni objekti pluti najmanj 50 m od zunanega roba kopališča oziroma najmanj v predpisani razdalji glede na primerni plovni objekt. Plovba z jadralnimi deskami je v morskem pasu dovoljena do 1000 m od obale, z izjemo območij kopališč, pristanišč in

vhodov v pristanišča. Plovba s plovnimi objekti je prepovedana tudi na območjih, za katera tako določajo drugi predpisi (npr. ohranjanje narave).

Pravni režim rabe morja: KOPALNE VODE
--

Prepovedi in omejitve so lahko:

- območje vodnega prostora kopališča mora biti v skladu s predpisi označeno (ZVU);
- kopanje je dovoljeno le na vodnih površinah, namenjenih kopanju (ZVU);
- vode kopališč morajo biti ločene od vodnih površin, namenjenih športnim dejavnostim in drugim dejavnostim v prostem času; ločitev mora biti fizična ali označena z vidnimi, med seboj povezanimi plovkami (ZVU);
- na kopališčih se smejo kopalci nahajati v oddaljenosti največ 150 m pasu od obale, če ni drugače določeno (ZVU);
- upravljalec kopališča mora v kopališkem redu določiti dejavnosti, ki se lahko opravljajo na vodi in v njej (ZVU);
- plovila morajo pluti najmanj 50 m od zunanjega roba kopališkega območja, vedno pa najmanj v razdalji od obale, ki je določena glede na vrsto plovila (PZ);
- v vodah kopališča in v pasu 200 m od obale na območjih, ki služijo za kopanje, je prepovedan ribolov s podvodno puško (Zakon o morskem ..., 2006; v nadaljevanju ZMR).

3.2.5. Ribišтво in marikultura

Dejavnosti, ki neposredno vplivajo na rabo morja, in so istočasno tudi od nje odvisne, obsegajo ribišтво in marikulturo. V zadnjih 20 letih se je zmanjšala zmožnost ulova rib in drugih morskih organizmov, predvsem za podjetja in zasebne ribiče, ki lovijo pretežno belo ribo.

Marikulture se tako usmerjajo zlasti v vzgojo bele ribe ter vzrejo užitne klapavice. Vodne pravice za gojenje školjk je s pogodbami skladno s tedanjim Zakonom o morskem ribišťvu med leti 1981 in 1985 oddala Občina Piran za 10-letni najem akvatorijev. Prvotno so bile oddane vse površine, vendar so se najemniki z leti spreminjali. Pogodbe so vsebovale tudi načrt z vrisanim akvatorijem. Predpisi določajo območja namenjena za marikulturo v Sečoveljskem zalivu, ob Piranski panti in Debelem rtiču. Koncesije za marikulturo so z izjemo Piranske pante že podeljene. Evidenca vsebuje tudi ribolovna rezervata, kjer ribišťvo ni dovoljeno. Dejavnost ribišťva opredeljujejo ribolovne cone, v katerih je določena uporaba različnih ribolovnih orodij. Posebej je kot območje za pridelovanje hrane evidentirano območje solin, dejavnost katerih je neposredno odvisna od okoljskega stanja morja.

Pravni režim rabe morja: RIBOLOVNI REZERVAT

Prepovedi in omejitve so lahko (ZMR):

- prepovedano je loviti ribe in druge morske živali, razen če občinska skupščina (sedaj upravna enota) ne določa drugače;
- ni dovoljeno uporabljati ali prevažati nobenih ribolovnih sredstev;
- hitrost čolnov (plovil) ne sme presegati štirih vozlov.

Pravni režim rabe morja: AKVATORIJ MARIKULTURE
--

Prepovedi in omejitve so odvisne od določb akta o zavarovanju. Lahko se prepove ali omeji (ZMR):

- uporabniki gojitvenega prostora so dolžni spoštovati meje dodeljenih gojišč ter razporediti gojitvena sredstva v njih tako, da z njimi ne ovirajo ali onemogočajo dejavnosti v sosednjih parcelah;
- približevanje gojitvenim objektom je dovoljeno na oddaljenosti največ do 100 m.

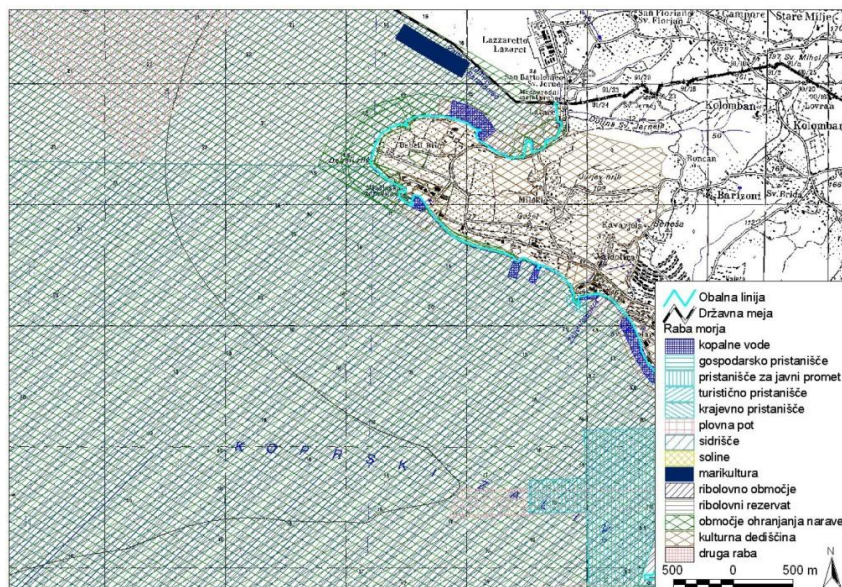
3.3 EVIDENCA RABE MORJA

Evidenca rabe morja prikazuje niz dejavnosti in pravnih režimov na morju. Rabe morja, tudi z natančno določenimi mejami, so v prostorskih planskih aktih občin le »normativno« določene v vplivnem območju posegov v morsko okolje. Če izhajamo iz kartiranja pravnih režimov, lahko ugotovimo, da že imamo učinkovita orodja, s pomočjo katerih lahko določimo (oziroma modeliramo) veljavne robne pogoje za prihodnje smotrno načrtovanje oz. dovoljevanje rab morja ob upoštevanju funkcionalne povezanosti rabe morja in obstoječih/načrtovanih dejavnosti. Na voljo so denimo pomorske karte, ki vsebujejo tako elemente rabe morja kot coniranja na morju, zavarovana območja narave in kulturne dediščine ter varovana območja za ribištvo. Imamo tudi številne grafične prikaze in specializirane karte, ki prikazujejo dno morja, verjetna arheološka najdišča, pomembne poti migracij ribjih vrst, globine in temperature ter transportne kanale (Gosar, 2011). Sami pravni režimi pa zaradi dinamične narave procesov v morju ne podajajo dovolj natančnih omejitev (podatkov) za bodoče načrtovanje rabe morja, predvsem kadar se rabe morja prostorsko ne prekrivajo oz. sovpadajo. Tudi vpliv bližje ležečih rab morja je težko določiti že za obstoječo rabo, za analizo načrtovanih posegov pa je treba uporabiti matematične modele, ki morajo biti umerjeni. Za umerjanje so potrebni dodatni podatki (npr. meritve morskih tokov, širjenje izpustov voda v morje itd.), ki jih lahko pridobimo s spremljanjem stanja (monitoringom). Lahko ugotovimo, da mora biti dovoljena raba morja odobrena na podlagi ustreznih strokovnih podlag in načrtov, ki omogočajo strokovno oceno načrtovane rabe morja, vplivov te rabe na ostale podeljene vodne pravice in tudi vpliv ostalih vodnih pravic na načrtovano rabo (Gosar, 2011).

Rabo morja tradicionalno opredeljujemo s podeljenimi vodnimi pravicami, območji pravnih režimov in območji splošne rabe. Vsebinsko predstavlja evidenca rabe morja na morju zbirko prostorskih entitet, sloj geografskega informacijskega sistema v veliki natančnosti z opisnimi podatki o imenu, vrsti, viru in šifriranju iz (Gosar in sod., 2011):

- evidenc podeljenih vodnih dovoljenj,
- evidenc podeljenih koncesij za rabo morja,
- uradnih evidenc in registrov varovanih in zavarovanih območij,
- območij rabe in pravnih režimov na morju, ki izhajajo iz predpisov,
- zaznane rabe morja iz ortofoto posnetkov in terenskih meritev.

Primer evidence rabe morja prikazuje (Slika 4), da je na območju Republike Slovenije veliko raznovrstnih dejavnosti in pravnih režimov, ki za svoje delovanje potrebujejo morje. Prostorski planski akti občin sicer vsebujejo rabo morja tudi z natančno določenimi mejami, ki pa so le »normativno« določene v vplivnem območju posega v morsko okolje.

Slika 4: Prekrivanje rabe morja ob Debelem Rtiču (Gosar, 2011: 47)

V prostorski bazi evidence obstoječe rabe morja in dejavnosti na morju je uporabljena naslednja klasifikacija rabe morja (Gosar in sod., 2011):

turizem in rekreacija:

- kopalne vode,
- kopališča z upravljalci,
- območja za sprostitev in rekreacijo (kjer kopanje ni prepovedano);

pomorski promet:

- sidrišče,
- gospodarsko pristanišče,

- pristanišče za javni promet,
- turistično pristanišče,
- krajevno pristanišče,
- plovna pot (vzdrževana),
- rampa;

ribištvo:

- ribolovni rezervat,
- ribolovno območje,
- območja marikulture;

varstvo kulturne dediščine:

- arheološki spomenik,
- etnološki spomenik,
- umetnostni in arhitekturni spomenik,
- zgodovinski spomenik,
- kulturna krajina;

ohranjanje narave:

- ekološko pomembno območje,
- krajinski park,
- naravna vrednota,
- naravni rezervat,
- naravni spomenik,
- Natura 2000 sSCI,
- Natura 2000 SPA,
- Spomenik oblikovanje narave;

soline oz. območja pridelovanja soli:

drugo:

- priobalna zemljišča preplavljena z morsko vodo in neoviranim pretokom morske vode;

Prostorske možnosti za rabe, ki sicer prožijo pobude za sistematično usklajevanje dejavnosti na morju, so v slovenskih vodah praktično zanemarljive. To so npr. energetska raba (vetrna polja ali plimne elektrarne), raziskovanje in izkoriščanje morebitnih rudnih in energetskih bogastev ipd. Najbolj očitno se je potreba po prostorskem načrtovanju morja pokazala ob načrtovanju projektov plinskih terminalov v Tržaškem zalivu (Gosar, 2011).

V okviru priprave Načrta upravljanja z morskim okoljem je potrebno pripraviti ukrepe za nadzor prostorske in časovne porazdelitve dejavnosti na morju. Evidenca rabe morja

bodočim mehanizmom prostorskega načrtovanja morja služi kot zapis izhodiščnega stanja dejavnosti in pravnih režimov na morju, na podlagi katerega bodo izvedene nadaljnje analize vplivov na ugotovljeno stanje morskega okolja in socioekonomske analize dejavnosti na morju, hkrati pa predvsem kot ključno orodje za preprečevanje konfliktov rabe morja (Gosar, 2011).

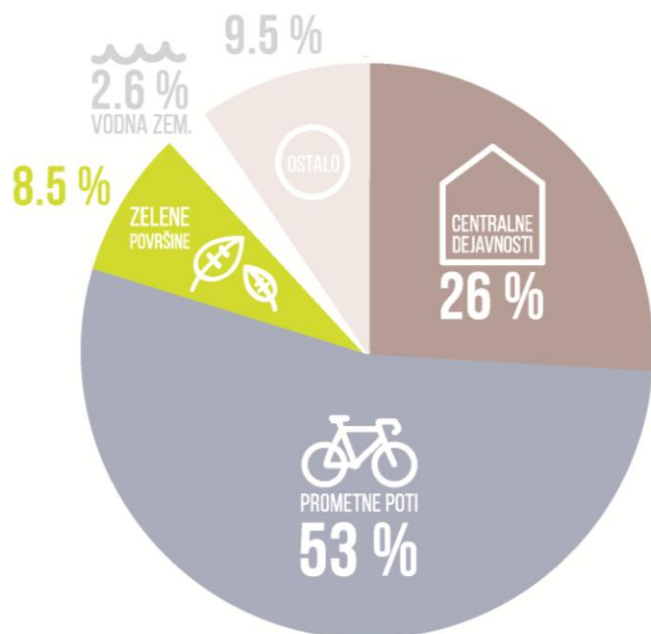
3.4 EVIDENCA RABE PROSTORA NA PRIOBALNIH ZEMLJIŠČIH

Krajino človek uporablja na mnogo različnih načinov. Spremenjena raba zemljišč ob vodotokih in v zaledju zaradi poselitve, turizma, industrije, kmetijstva ipd. povzroči izgubo naravnih vodnih ter priobalnih zemljišč. Posebno velik učinek na vodno okolje imajo neprepustne površine ter odtekanje meteorne vode v urbanih okoljih in pa izsuševalni sistemi na kmetijskih zemljiščih. Zato je ob upoštevanju sovplivov rab kopnega in morja za načrtovanje rabe tal potrebno vključevati predvsem urbani sektor in potrošniške vzorce kot tudi sisteme proizvodnje in transporta, ki podpirajo urbano – industrijski svet. Za potrebe diplomskega dela bomo kot izhodišče kopenskih dejavnosti vzeli pregled namenske rabe prostora (v nadaljevanju tudi NRP), saj bo v nadaljevanju priprave plana potrebno upoštevati obstoječe in prihodnje dejavnosti in rabe na morju ter v obalnem pasu. Namenska raba zemljišča je s prostorskimi akti določena raba zemljišč in objektov (Zakon o prostorskem ..., 2007). Ta se v vseh treh obalnih občinah z zadnjimi spremembami prostorskih sestavin planskih dokumentov v pomembnih točkah ključno spreminja, kljub temu pa nam analiza omogoča, da podamo nekatere značilnosti rabe prostora. Veliko dejavnosti, ki so bile upoštevane že znotraj razvrstitve pomorskih rab, je primerljivih z območji ali površinami NRP, zato predlagamo, da se upošteva le nekatera območja podrobnejše NRP, ki jih je na podlagi podobnih lastnosti (ki vplivajo na morsko okolje) zaradi boljše preglednosti mogoče med seboj združiti v enotne kategorije rabe prostora:

Preglednica 1: Določitev namenske rabe prostora na priobalnih zemljiščih

Oznaka	Ime NRP	Raba
S	Območja za stanovanja	POSELITEV
C	Območja za centralne dejavnosti	
Z	Območja zelenih površin	ZELENE POVRŠINE
G	Območja gozdnih zemljišč	
P	Območja prometnih površin	PROMETNA INFRASTRUKTURA
K	Območja kmetijskih zemljišč	KMETIJSTVO

Pregled NRP na priobalnih zemljiščih v območju med mestno občino Koper in občino Izola:

Slika 5: Pregled NRP na priobalnih zemljiščih v občini Koper (Gabrijelčič in sod., 2005)

Preglednica 2: Pregled namenske rabe prostora na obalnem pasu

Oznaka	Opis	Dolžina [m] *opomba	%
C	Območja centralnih dejavnosti	5.155	26,5
P	Območja prometnih površin	10.275	52,9
Z	Območja zelenih površin (in rekreacije)	1.649	8,5
V	Vodna zemljišča	508	2,6
O	Ostalo	1.844	9,5
	Skupaj	19.428	100,0

* Opomba: izmere pregleda namenske rabe prostora na obalnem pasu so povzete po Gabrijelčiču in sod. (2007), kjer se zaradi osredotočenosti na obalni pas – obalna linija posamezne velikosti območij beležijo v dolžinski enoti (m), dejansko pa gre za ploskovno enoto (m²).

Območja stanovanj in območja centralnih dejavnosti so namenjena bivanju, oskrbnim, storitvenim in družbenim dejavnostim in jih kategoriziramo v rabo poselitve. Obalne občine karakterizirajo tri območja poselitve: obalni pas, obalno zaledje in podeželje, med katerimi je najgostejše naseljen obalni pas. Za celotni obalni pas je značilna gosta poselitev. Velik pritisk poselitve na ožji obalni prostor predstavljajo individualna stanovanjska zazidava, počitniške hiše in turistični objekti. Vse večja urbanizacija obalnega pasu se izraža v transformaciji in utrjevanju obalne črte. Nekontrolirana rast posamične individualne gradnje spreminja značaj obmorske krajine.

Območja namenske rabe proizvodnih dejavnosti se beležijo v skupni kategoriji obrati in infrastruktura za raziskovanje, izkoriščanje in črpanje nafte, plina in drugih virov energije, rudnin in agregatov ter proizvodnjo energije, ki je upoštevana v okviru razvrstitve pomorskih rab iz Direktive 2014/89/EU (2014).

Posebna območja namenske rabe, ki so namenjena posebnim dejavnostim, kot so površine za turizem (objekti za turistično ponudbo in nastanitev), se beležijo znotraj kategorije turizma, ki je bila prav tako zajeta v razvrstitvi pomorskih rab. Ta uporablja za svoje namene predvsem zemljišča v bližini morja, ki služijo turistični izrabi: spalne kapacitete, plaže, marine ... Poletna rekreativna izraba obalnega pasu je plovba v neposredni bližini obalne črte, sidranje, potapljanje, ribarjenje, kopanje.

Mnogo kategorizacij območij zelenih površin, ki so namenjena preživljanju prostega časa, predvsem športu in rekreaciji na prostem in izboljšavi kakovosti bivanja, uvršča kar v skupno kategorijo turizem in rekreacija. Kljub pogosti uporabi te razvrstitve bomo mi to rabo raje vrednotili v širšem smislu zelenih površin upoštevajoč še namensko rabo gozda. Vegetacija ima številne pozitivne vplive na okolje, ki jih lahko razdelimo na ekološke, socialne in pa morfološko-strukturne. Ekološke funkcije vključujejo vpliv na kakovost zraka, lokalno mikroklimo ter uravnavanje odtekanja vode, hitrosti vetra in nivoja hrupa. Socialni vidik obsega učinke, ki so povezani s človekom. To so psihološki učinki, dožemanje varnosti in estetska vrednost. Morfološko-strukturne funkcije pa opredeljujejo odnose znotraj mesta ter razmerja med ploskvami ter prostorninami. Zeleni sistem kot posebna kategorija rabe nosi socialno-ekološko funkcijo kot eden od osnovnih prepoznavnih elementov v obalnem prostoru, ki prispeva k značilni podobi istrske krajine.

Območja prometne infrastrukture oziroma območja prometnih površin so območja, ki so namenjena za izvajanje gospodarskih služb s področja prometa. Sem spadajo površine cest, železnic, letališč, pristanišč in ostale prometne površine.

Območja kmetijskih zemljišč obsegajo območja podrobnejše namenske rabe: najboljša kmetijska zemljišča in druga kmetijska zemljišča.

Pomen zgoraj navedeni dejavnosti se izrazi predvsem pri obravnavanju konfliktov med rabami in okoljem. Obremenjevanje okolja se obravnava kot omejitveni dejavnik za razvoj nadaljnjih dejavnosti v prostoru. Ključni pritiski na okolje in prostor, ki imajo potencialno negativen vpliv na morje in obalni pas pa so prav promet, turizem, poselitev, industrija in kmetijstvo.

4 KLJUČNE RABE, KONFLIKTI IN SINERGIJE

4.1 OSNOVNI KONFLIKTI RAB

V psihološki literaturi najdemo dva glavna tipa konfliktov: konflikt družbenih vrednot in konflikt interpretacij. Konflikt družbenih vrednot (tj. vprašanje družbene sprejemljivosti) se pojavi med skupinami, ki ne delijo podobnih skupnih vrednot oziroma norm glede določene dejavnosti, do njega pa lahko pride tudi, če med skupinami ni neposrednih fizičnih stikov. Konflikti niso sami po sebi slabi. Lahko jih obravnavamo kot naraven del vsake pluralistične družbe in imajo lahko tudi produktivno funkcijo (Coser, 1957). Konflikti spodbujajo delovanje, mobilizirajo vire in podžigajo domiselnost ter ustvarjalnost. Lahko so lažje ali težje rešljivi. Če je mogoča prerazporeditev in poravnava, je konflikte interesov na splošno lažje rešiti, kot pa konflikte vrednot in nasprotujočih si dejstev. Vendar pa je podlaga konfliktov pogosto mešane narave, kompleksnost in negotovost razmer pa jih le še zaostružeta. V morskem okolju lahko konflikti vključujejo nasprotne vrednote in nasprotujoče si interese pa tudi nestrinjanja glede dejstev.

Če primerjamo konflikte kopenskih rab s konflikti v morskem prostoru, prvi izhajajo iz razlik med vrednotami krajine in zahtevami kopenskih rab, ki jih je mogoče oblikovati v ločene konflikte in prikazati na zemljevidu. Prostorska razporeditev vrednot krajine, razlike v zahtevah kopenskih rab in kombiniran prikaz vrednot ter zahtev predstavljajo sprejemljive metode za prepoznavanje in kartiranje konfliktov kopenskih rab. Konflikti na morju izhajajo iz podobnega problema prezasedenosti prostora. Zaradi povečanja obsega dejavnosti v morskem okolju morajo rabe tekmovati za isti vir – prostor, kar pripelje do konfliktov med posameznimi rabami (in posledično potrebe po njihovem načrtovanju).

Konflikti so lahko zelo različni, v osnovi pa jih delimo na dva pomembna tipa:

a) Konflikti in sinergije med rabami

Vse rabe med seboj niso združljive, saj tekmujejo za isti prostor, lahko pa tudi škodljivo vplivajo ena na drugo. Tudi znotraj posameznih rab prihaja do konfliktov glede rabe prostora, npr. konkurenca med rabo prostora za komercialni in za rekreativni ribolov.

b) Konflikti in sinergije med rabami in okoljem

Do drugega tipa konfliktov prihaja, kadar rabe niso v skladu s cilji varstva okolja, ki so tudi cilji vzdržnega razvoja. To so trajno ohranjanje vitalnosti narave, biotske raznovrstnosti in avtohtonosti biotskih vrst, njihovih habitatov ter ekološkega ravnotežja, ohranjanje raznovrstnosti in kakovosti naravnih dobrin ter estetske in kulturne vrednosti krajine in naravnih vrednot ter zmanjševanje porabe naravnih virov. Pri tem tipu gre torej za nasprotja med uporabniki in okoljem.

Težava trenutnih praks načrtovanja pomorskega prostora je, da tako določanje območji za ekonomske dejavnosti kot con za zaščito okolja poteka znotraj posameznih sektorjev

(Halpern, 2008). Obstoječe metode dela nimajo izdelanega načrtnega pristopa in premalo (ali sploh ne) upoštevajo zakonodajne okvire, načrte povezane z drugimi rabami in pa potrebe varnostnih območij, ki so lahko z njihovimi cilji združljivi ali pa so z načrtovanimi smernicami v nasprotju. Poleg konfliktov med različnimi uporabniki in konfliktov med uporabniki ter okoljem, tovrsten način načrtovanja povzroča (Douvre, 2008):

- pomanjkanje povezanosti med različnimi organi, pristojnimi za nadzor posameznih dejavnosti, in tistimi, pristojnimi za zaščito in upravljanje okolja kot celote (ni celostnega pogleda);
- pomanjkanje povezanosti med pomorskimi dejavnostmi, rabo virov in obalnimi skupnostmi, ki so od le-teh odvisne;
- pomanjkanje zaščite biološko in ekološko občutljivih morskih območij;
- pomanjkanje zanesljivosti investicij za vlagatelje v razvoj pomorskih dejavnosti in uporabnike morskih virov itn.

V okviru projekta SHAPE (Ramieri in sod., 2014) – uskladitev režimov v 100-metrskem priobalnem pasu slovenskega dela Jadranskega morja z zahtevami 8. člena protokola ICZM – so bile na javni delavnici opredeljene ključne prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti in nevarnosti območja Strunjana. Spodnja slika (Slika 6) prikazuje temeljne razloge za obstoječe »problemske situacije« in posledične konflikte v prostoru, ki so bili podani s strani različnih ciljnih skupin.

A ↓ OMEJENE PROSTORSKE MOŽNOSTI	B ↓ ŠTEVILNI IN RESTRIKTIVNI VARSTVENI REŽIMI PREDNOSTI IN SLABOSTI	C ↓ NEUSKLAJENO NAČRTOVANJE RABE PROSTORA NA KOPNEM IN MORJU
→ prostorske omejitve na kopnem in morju → številni interesi na omejenem prostoru (ozko grlo) → medsebojno izključevanje → KONFLIKT PROGRAMOV → KONFLIKT DOSTOPA → EKOLOŠKI KONFLIKT	→ režimi v programskem in prostorskem smislu omejujejo praktično vse obstoječe dejavnosti in pobude posameznih sektorjev → vsi procesi se morajo prilagajati določenim omejitvam → KONFLIKT RAZVOJNIH MOŽNOSTI → PRILOŽNOST ZA OHRANITEV KOMPARATIVNIH PREDNOSTI LOKACIJE	→ odsotnost usklajevanega prostorskega planiranja in načrtovanja na morju in kopnem → izrazito ločene pristojnosti za upravljanje, planiranje in načrtovanje prostora na morju in kopnem → režim upravljanja z morskim okoljem nima primerljive hierarhije, postopkov, prostorskih aktov in namenske rabe kot prostor na kopnem → posegi na morju se (vključno z namensko rabo) določajo parcialno (z uredbami) brez celovitega strateškega prostorskega plana → KONFLIKT INTERESOV V PROSTORU → KONFLIKT PRISTOJNOSTI

Slika 6: Temeljni razlogi za obstoječe »problemske situacije« in posledični konflikti v prostoru (Ramieri in sod., 2014)

PPN je alternativen pristop k načrtovanju, ki organizira konflikte in lahko zagotavlja smernice za številne nosilce odločanja pri opredeljevanju povezav med različnimi sektorskimi pobudami z namenom doseganja celovitejših ciljev. Kljub temu, da se konflikt navezuje na lokacijo in fizični prostor, pa konkretnega orodja za kartiranje konfliktov ni. V zadnjih dveh desetletjih boljše razumevanje le-teh omogočajo prostorski podporni sistemi za odločanje (ang. *Spatial Support Systems*), ki povezujejo analize na podlagi več kriterijev s podatki iz geografskih informacijskih sistemov (Gramolini in sod., 2013).

4.2 IDENTIFIKACIJA SOVPLIVOV RAB

Pomembna naloga je tudi zbiranje podatkov in kartiranje prostorske ter časovne razporeditve in gostote pomembnih človekovih dejavnosti v načrtovanem pomorskem območju. Človeško dimenzijo PPN je mogoče v večini primerov poenostaviti v naštevaje in kartiranje dejavnosti (akvakultura, ribištvo, pomorski promet). Seveda je pomembno, da te aktivnosti beležimo, vendar gre za kompleksne procese, ki so s številnih vidikov vzporedni biofizičnemu procesu. Človeško dimenzijo je treba preučiti tudi skozi podobno razumevanje procesov (družbe in ozemlja), povezav (znotraj in med skupnostmi in ekonomijami), prostora (ozemlja, kulturne predstave) in ravni (lokalna, regionalna in narodna raven družbe).

Pritisk človekovih dejavnosti v obalnih območjih po vsem svetu narašča, kot posledica človekove prisotnosti in njegovih družbenih dejavnosti pa prihaja do siromašenja naravnih virov in biotske raznolikosti (Worm in sod., 2006). Pretekle študije (Pourebrahim in sod., 2010) so se pri načrtovanju vzdržne rabe prostora v obalnih območjih osredotočale predvsem na kopenske kriterije, združevanju le-teh z merili, usmerjenimi na morje, pa niso namenjale ustrezne pozornosti. Tudi trenutni pristopi upoštevajo predvsem ozračje in kopno, pri planiranju v obalnih območjih pa je nujno potrebno vzeti v poštev še tretjo dimenzijo, tj. samo morsko okolje (Smith in sod., 2011). Glavni razlog za potrebo po takšnem razširjenem kartiranju je možnost učinkovitega predvidevanja in določanja območij potencialnih konfliktov rab. Ravno zato je PPN ključnega pomena pri reševanju problemov prostorskih razporeditev mnogoterih rab, še prej pa je potrebno določiti vse obstoječe rabe in konflikte, ki zaradi njih nastanejo, da bo le-te mogoče vključiti v proces.

Ne glede na vse, se moramo, kot opozarjata tudi (Dietz in Engels, 2014), zavedati, da konflikti niso samo učinek omejenih zmogljivosti okolja, ampak jih oblikujejo predvsem različni interesi in vrednote vpletenih ter družbene strukture, diskurzi in odnosi moči, v katere so ti vpeti. V tem podpoglavju smo z vključitvijo kriterijev, ki se nanašajo na razvoj tako morja kot kopnega, obstoječe in novonačrtovane rabe zbrali in smiselno uredili v enotno evidenco, na podlagi katere smo lahko v nadaljevanju poenotili sistem vrednotenja za reševanje konfliktov. Temeljno vprašanje podpoglavja je torej: katere rabe si med seboj konkurirajo, na kakšen način in kako to učinkuje na okolje.

V analiziranih tujih praksah smo lahko razbrali, da se konflikti posameznih rab, ki se navezujejo na točno lokacijo in fizični prostor pojavljajo med dvema, največ tremi dejavnostmi. Razen v matriki UNESCO (Ehler in Douvere, 2009), v kateri so splošno opredeljene združljive, nezdružljive in pogojno združljive rabe, nismo nikjer zasledili podobnega primera, ki bi pojasneval, katere rabe si med seboj konkurirajo, in opredeljeval temeljne razloge, zakaj je temu tako. V tem poglavju smo se oprli na razvrstitev rab iz Direktive 2014/89/EU (2014) ter jim na podlagi obstoječih pravnih režimov, evidence rabe po slovenski zakonodaji in preko rezultatov različnih študij dodelili parametre skupnega sovpliva različnih rab. Rabe smo razvrstili v kategorijo nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti. Po sestavi izhodiščnega nabora kriterijev za ocenjevanje sovplivanja različnih rab smo zgoraj opisane pristope združili v komponentno matriko. Predpostavili smo, da ta lahko služi kot enostavno orodje pri splošnem vrednotenju stopnje sovpliva rab in zagotovi učinkovito metodo za določitev območij v prostoru, kjer stopnja konkuriranja rab lahko vodi v morebitne probleme. Končna komponentna matrika je z upoštevanjem omejitev pravnih režimov pri določanju konfliktov hkrati prilagojena za slovenski prostor.

4.2.1 Konflikti in sinergije med rabami

Raznotere rabe istega območja s strani različnih sektorjev lahko povzročajo številne konflikte, ki predvsem izhajajo iz potrebe po uporabi istega prostora za različne namene. Zaradi kompleksnosti obalnega območja in njegovega ogromnega socioekonomskega pomena ter neposrednega vpliva na vir preživetja lokalne populacije, je nujno potrebno obravnavati konflikte med uporabniki (prekrivanje med interesi konkurenčnih uporabnikov virov). Konkurenčne rabe so namreč lahko med seboj v različnih odnosih: lahko so združljive, nezdružljive ali pogojno združljive. Prekrivanje rab torej ni nujno konfliktno - odvisno je tudi od tega, katere rabe se med seboj prekrivajo. S pomočjo ustreznih upraviteljskih pristopov, kot sta coniranje in ustrezno razporejanje konkurenčnih dejavnosti, lahko tako neskladja med rabami celo zmanjšamo. Da bi določili splošno shemo sovplivanja rab, smo primerjali različne študije (Ehler in Douvere, 2009; Maes in sod., 2005; Backer in sod., 2010) na to temo ter poskušali določiti, katere dejavnosti so med seboj kompatibilne in katere ne, ter konkretno opredeliti razloge njihovega sovpliva, kjer je bilo to mogoče.

Preglednica 3: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: pomorske prometne poti in tokovi

POMORSKE PROMETNE POTI IN TOKOVI	
nezdružljiva območja	▪območja z ladijskimi razbitinami: razbitine, ki se nahajajo v plitvih vodah je v izogib novim trkom potrebno rešiti ali odvleči; ▪lokacije, kjer potekajo kabli in cevovodi: če bi ladja morala zasilno spustiti sidro, bi lahko prišlo do poškodb kablov oziroma cevovodov; ▪odlagališča izkopanega materiala: morsko dno se lahko kot posledica odlaganja izkopanega materiala dvigne. To lahko predstavlja oviro za ladijski promet. V praksi se izkopanega materiala ne odlaga na plovnih poteh; ▪pridobivanje vetrne energije: ladje morajo ohranjati razdaljo 500 m od vetrnih parkov, sidranje pa je ponavadi prepovedano znotraj varnostne cone 500 m od kablov, ki so napeljeni v vetrne parke. ▪akvakultura: objektov morske akvakulture ni mogoče vzpostaviti na glavnih plovnih poteh, saj predstavljajo oviro za ladijski promet in lahko motijo varno navigacijo;
nezdružljive dejavnosti	▪pridobivanje peska in gramoza: komercialno pridobivanje sedimentov velikega obsega s stacionarnimi plovili predstavlja oviro za plovbo. Delovanje premikajočih se plovil za kopanje peska z omejeno možnostjo manevriranja na glavnih plovnih poteh lahko predstavlja nevarnost; ▪vaje obrambnih in vojaških sil: v času vojaških vaj veljajo začasne omejitve za ladijski promet; ▪ribolov velikega obsega: ribolovne dejavnosti s plovili, ki imajo omejeno možnost manevriranja, lahko predstavljajo nevarnost na glavnih plovnih poteh, posebej v ozkih navigacijskih predelih ali pri omejeni vidljivosti; ▪ribolov manjšega obsega in rekreacijski ribolov: ribolov manjšega obsega in rekreacijski ribolov na glavnih plovnih poteh je lahko nevaren, sploh v ozkih navigacijskih predelih ali pri omejeni vidljivosti; ▪turizem in rekreativno čolnarjenje: turizem in rekreativno čolnarjenje sta lahko vzrok za nevarne situacije znotraj ozkih navigacijskih poti in pri omejeni vidljivosti.
združljive dejavnosti	▪ohranjanje narave: ladijska plovba in ohranjanje narave sta združljivi dejavnosti, če ladje upoštevajo zakone in predpise za območje Jadranskega morja in izvajajo vse potrebne ukrepe za preprečevanje škode na zavarovanih območjih; ▪znanstvene raziskave: ladijska plovba je razmeroma kompatibilna z raziskovalno dejavnostjo; ▪kabli in cevovodi: označevanje napeljav in cevovodov na navigacijskih kartah, da upravljavci ladij vedo, kje se ti nahajajo, lahko zagotovi varen soobstoje z ladijskim prometom. Kable in cevovode je ponekod potrebno prekriti s kamni, da jih ne bi npr. poškodovala sidra. Včasih so potrebna tudi varna območja 500 m; ▪poglabljanje dna: poglabljanje dna je v nekaterih primerih nujen pogoj za varno plovbo.

Najpomembnejša območja za sedANJI in prihodnji pomorski promet, ki jih je potrebno upoštevati ob načrtovanju prostora Jadranskega morja, obsegajo poti do pomembnih pristanišč, povezave med njimi in preko njih ter obalne poti. PPN lahko k temu prispeva z upoštevanjem pomorskih plovnih poti, dogovorjenih na mednarodni ravni in ravni EU, ter njihovim upravljanjem in pa z upoštevanjem premikov plovil zunaj teh poti. Prednosti ladijskega prometa po morju na kratkih razdaljah (okoljska učinkovitost in energija) so spodbudile Komisijo, da podpre ta način prevoza s pobudami, kot so »pomorske avtoceste« in evropski prostor za pomorski prevoz brez meja (Direktiva 2010/65/EU ..., 2010).

Preglednica 4: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: ribolovna območja in območja marikulture

RIBOLOVNA OBMOČJA IN OBMOČJA MARIKULTURE	
nezdružljiva območja za ribištvo	ribištvo je prepovedano v: ▪vetrnih parkih ribištvo lahko povzroča konflikte v: ▪območjih ladijskih razbitin; ▪nekdanjih odlagališčih industrijskih odpadkov; ▪odlagališčih izkopanega materiala.
nezdružljiva območja za marikulturo	▪sidrišča; ▪vojaška območja; ▪mednarodne pomorske prometne poti; ▪poglabljanje morskega dna.
nezdružljive dejavnosti z ribištvom	▪območja izkoriščanja surovin ▪vojaška vadbišča; ▪poglabljanje morskega dna; ▪rekreativni ribolov; ▪pomorske prometne poti
nezdružljiva dejavnosti za marikulturo	▪ribištvo; ▪ladijski promet (transportne in ribiške ladje lahko uničijo objekte akvakulture);
združljiva območja rabe za ribištvo	▪območja ladijskih razbitin; ▪vetrni parki; ▪območja za varovanje in ohranjanje vrst ter zaščitena območja
združljiva območja za marikulturo	▪vetrni parki

Poleg morskega gospodarskega ribolova se na morju izvaja tudi t. i. negospodarski ribolov, tj. športni ribolov in rekreacijski ribolov, kot ju določa Zakon o morskem ribištvu (ZMR). Na podlagi Zakona o morskem ribištvu je na območju ribolovnih rezervatov prepovedan tako gospodarski kot negospodarski ribolov. Ne glede na prepoved pa je v rezervatih, dovoljen izlov zimskih jat cipljev na podlagi posebnega dovoljenja za gospodarski ribolov, ki ga izda minister, pristojen za ribištvo (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano).

Izvajanje ribiškega upravljanja otežujejo številni dejavniki oziroma dejavnosti, vezani na vodni prostor, njegovo urejanje in različne rabe vode. Različnim ciljem sledijo tudi posamezne evropske direktive, kot sta na primer habitatna direktiva in direktiva o obnovljivih virih energije, ki na eni strani določata varstvo in ohranjanje habitatov, na drugi strani pa Sloveniji nalagata večje izkoriščanje obnovljivih virov energije (Program upravljanja rib ..., 2012). Skladno z Zakonom o morskem ribištvi (ZMR) so bili v teritorialnem morju in v notranjih vodah postavljeni ribolovni rezervati za zaščito ribolovnih virov in akvakulture, tj. portoroški ribolovni rezervat (notranje vode) in strunjski ribolovni rezervat (teritorialno morje) (National Report ..., 2007).

V zadnjih letih je prišlo do usmeritve v akvakulturo, čeprav ta sektor bremenijo številne okoljske in prostorske omejitve. Vse lokacije niso primerne za namestitev pomorskih gojišč, na primernih lokacijah pa je vedno možen še problem nezdružljivosti z ostalimi dejavnostmi. Akvakultura ima lahko vpliv na podvodne ekosisteme, ki je pogojen predvsem s hitrostjo obnavljanja vode v območju. Če se voda obnavlja prepočasi, da bi bilo mogoče počistiti ribje iztrebke, pride do onesnaženja tal (National Report ..., 2007).

Preglednica 5: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: obrati in infrastruktura za raziskovanje, izkoriščanje in črpanje nafte, plina in drugih virov energije, rudnin in agregatov in proizvodnjo energije iz obnovljivih virov

OBRATI IN INFRASTRUKTURA ZA RAZISKOVANJE, IZKORIŠČANJE IN ČRPANJE NAFTE, PLINA IN DRUGIH VIROV ENERGIJE, RUDNIN IN AGREGATOV IN PROIZVODNJO ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH VIROV	
nezdružljiva območja	▪območja za gospodarski ribolov; ▪plovna pot in akvatorij pristanišč; ▪sidranje plovil (500 m);
nezdružljive dejavnosti	▪pomorski promet; ▪kopanje peska in gramoza; ▪ribištvo; ▪vojaška dejavnost;
združljiva območja	▪ribolovni rezervat; ▪rekreacijska plovila.

Uporaba obnovljivih virov energije je bistvena predpostavka politike EU za obvladovanje podnebnih sprememb in za druge cilje EU. Decembra 2011 je Evropska komisija sprejela Energetski načrt za leto 2050 (*Energy Roadmap 2050*) s ciljem, da se emisije toplogrednih plinov do leta 2050 omeji na stopnjo 80–95 procentov pod nivoji, izmerjenimi leta 1990. Srednjeročni cilj je povečanje deleža obnovljive energije v končni rabi na 20 % do l. 2020.

Glavni konflikti industrijskih obratov z ostalimi rabami izhajajo predvsem iz dejstva, da spreminjajo krajino, onemogočajo ribolov z vlečnimi mrežami in vojaške vaje ter imajo negativen vpliv na okolje. Prav tako predstavljajo oviro za pomorski promet. Zaradi nevarnosti trka mora biti ladijski promet v bližini tovrstne infrastrukture prepovedan.

Zaradi rastočega pomena pomorskega transporta se polja energetske konstrukcij ne smejo nahajati znotraj ali v bližini pomembnih transportnih poti, razen v primerih, ko sprememba plovne poti predstavlja sprejemljiv strošek.

Preglednica 6: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: območja za varovanje narave in ohranjanje vrst ter zaščitena območja

OBMOČJA ZA VAROVANJE NARAVE IN OHRANJANJE VRST TER ZAŠČITENA OBMOČJA	
nezdružljiva območja	▪ gospodarski ribolov; ▪ akvatorij pristanišč; ▪ območja gojenja organizmov; ▪ območja kablov, cevovodov in povezovalni daljnovodi;
nezdružljive dejavnosti	▪ promet; ▪ pomorski promet; ▪ marine; ▪ turizem: ▪ poselitev; ▪ industrija; ▪ kmetijstvo;
združljiva območja	▪ ribolovni rezervati; ▪ podvodne razbitine; ▪ varstvo kulturne dediščine; ▪ zeleni sistem; ▪ rekreacijski ribolov.

Morfološka spremenjenost obalnega območja narašča, zaradi česar prihaja do izgube obalnih habitatov, do uničenja mest za gnezdenje ptic v območjih v bližini obalne linije, do motenja ali prekinitve selitvenih poti živalskih vrst ter do fragmentacije življenjskega okolja na območja, ki so premajhna za preživetje nekaterih vrst. Rezultati kažejo, da je le še 25 % obale v naravnem stanju (po izračunih Zavoda RS za varstvo narave, Območna enota Piran, delež naravne obale ne presega 20 %). Večji del (38 %) je zmerno spremenjen. Preostali del obale (37 %) pa je občutno do močno spremenjen. Na tem predelu so zgrajena pristanišča, marine in urbana območja, ki posegajo v obalni pas in na morje.

Zaščitena območja so zakonsko določena območja namenjena zaščiti določenih značilnosti ekosistema znotraj njihovih meja. PPN pa mora kot izhodiščno točko upoštevati vse značilnosti načrtovanega okolja, kar pomeni tudi upoštevanje okoljskih vprašanj, ki segajo izven meja zaščitene območij, za zagotavljanje dolgoročne integritete celotnih območij načrtovanja. Zakon o ohranjanju narave (2004) določa ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti in sistema varstva naravnih vrednot z namenom prispevati k ohranjanju narave. Določa, da naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije. Med naravne vrednote se prišteva tudi obala, vendar zakon ne določa, kateri del obale.

Spričo stopnjujočih se negativnih vplivov človeka, povezanih s povečanim pomorskim transportom in navtičnim turizmom v tako ali tako občutljivem ekosistemu slovenskega morja, so zavarovana območja morda edini način, da se ohrani biotska raznolikost slovenskega morja. Dragocena pomorska območja je potrebno strogo zaščititi pred škodljivimi človekovimi dejavnostmi. Določanje zaščitene območij pa je odvisno od pravočasnega odkrivanja in opisovanja takšnih dragocenih predelov. Značilnosti, kot so plitve vode s peščenim ali skalnatim dnom, ribja drstišča oziroma kompleksno morsko dno, so lahko znanilci območij z visoko naravno vrednostjo.

Preglednica 7: Pregled nezdržljivih območij, nezdržljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: vojaška vadbišča in znanstvene raziskave

VOJAŠKA VADBIŠČA IN ZNANSTVENE RAZISKAVE	
nezdržljiva območja	/
nezdržljive dejavnosti	▪ ladijski promet; ▪ ribolov in marikultura; ▪ izkopavanje peska in gramoza, odlaganje izkopanega materiala; ▪ poglobljanje dna; ▪ turizem in rekreacija; ▪ raziskovanje razbitin; ▪ gradnja objektov za zaščito obale. Nobene od teh dejavnosti ni mogoče izvajati znotraj vadbenih območij v času vojaških vaj. Vpliv na izkopavanje peska in gramoza je zmeren, saj se koncesijska območja prekrivajo samo s conami in sektorji, ki se v manjšem obsegu uporabljajo za vojaške vaje (največ 10 dni na leto). Vadbena območja se prav tako nahajajo izven glavnih plovni poti.
združljiva območja	▪ kmetijstvo; ▪ zeleni sistem; ▪ promet.

Območja za potrebe obrambe na kopnem (razen priveznih mest za plovila Slovenske vojske v pristaniščih) so že določena in opredeljena v občinskih in državnih prostorskih načrtih (Državni prostorski načrt za celovito ureditev pristanišča za mednarodni promet v Kopru – Uradni list RS, 48/11), medtem ko na morju in v priobalnem pasu le-teh še ni bilo možno opredeliti v ustreznem prostorskem aktu. Območja za potrebe obrambe, ki se načrtujejo v prostorskih aktih, so opredeljena kot:

- območja izključne rabe prostora;
- območja možne izključne rabe prostora;
- območja omejene in nadzorovane rabe prostora.

Navedene opredelitve je možno neposredno prenesti tudi v prostorsko načrtovanje na morju. Medtem ko so območja izključne rabe praviloma na kopnem, kjer je možna postavitev objektov in infrastrukture za potrebe obrambe, so na morju in v priobalnem pasu v uporabi zgolj območja možne izključne rabe – za usposabljanje in operativno delovanje

ob intervencijah ter možnost privezov ob pomolih na obali – ter občasno območje omejene in nadzorovane rabe ob območju za delo z minskoeksplozivnimi sredstvi v morju.

Preglednica 8: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: območja za izkoriščanje surovin

OBMOČJA ZA IZKORIŠČANE SUROVIN	
nezdružljiva območja	Potrebna je varnostna cona 250 m v okolici podmorskih kablov in 1000 m v okolici cevovodov; ▪sidranje; ▪glavne pomorske prometne poti; ▪vetrni parki;
nezdružljive dejavnosti	▪vojaška vadbišča; ▪izkoriščanje surovin; ▪ribištvo;
združljiva območja	▪industrija.

Z ustreznim načrtovanjem je potrebno zagotoviti, da izkopavanje peska in gramoza v morju ne škoduje okolju in ne ovira drugih prednostnih dejavnosti znotraj določenega območja. Naravna odlagališča peska in gramoza predstavljajo dragocene neobnovljive vire za gradbeno industrijo. Na kopnem je mogoče iz nedotaknjenih odlagališč peska in gramoza črpati podtalnico. Z odstranitvijo teh usedlin izginejo tudi pomembni viri podtalnice ali pa vsaj izgubijo del kakovosti, zaradi česar je izkopavanje peska in gramoza na kopnem potrebno omejevati. Posledično je mogoče pričakovati porast povpraševanja po izkopavanju peska in gramoza iz morja.

Preglednica 9: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: podmorski kabli in cevovodi

PODMORSKI KABLI IN CEVOVODI	
nezdružljiva območja	Polaganje kablov in plinovodov v naslednjih conah ni dovoljeno, zunaj le-teh pa velja varnostna cona 250 metrov okrog komunikacijskih kablov in 1000 metrov okrog plinovodnih cevi: ▪odlagališča zemeljskega materiala; ▪sidrišča.

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

nezdružljive dejavnosti	Varnostna cona 250 metrov na obe strani komunikacijskih kablov in 1000 metrov na obe strani plinovodnih cevi velja za izkopavanje peska in gramoza. Varnostna cona 50 metrov na obe strani komunikacijskih kablov in 500 metrov na obe strani plinovodnih cevi velja za nameščanje novih kablov, cevovodov, vetrnih turbin in ploščadi. Te razdalje ne veljajo za križišča kablov in cevovodov, manjša razdalja pa je dovoljena tudi na začetnih in končnih točkah. Večja varnostna razdalja, 1000 metrov, se ponavadi zahteva med dvema različnima cevovodoma. Gospodarski ribolov lahko poškoduje kable in cevovode, če ti niso zakopani dovolj globoko.
združljiva območja	Skozi primere prakse pomorskega prostorskega načrtovanja ni bilo mogoče povzeti območij, ki so združljiva s to rabo. Združljivost le-te smo povzeli po splošni matriki Unesco (Ehler in Douvere, 2009), kjer je določeno, da raba ni združljiva, oziroma je njena združljivost možna na podlagi omejitev.

Preglednica 10: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: kulturne dediščine.

KULTURNA DEDIŠČINA (POD Vodna)	
nezdružljiva območja	▪ transportna in turistična infrastruktura; ▪ akvatorij pristanišč; ▪ sidrišče; ▪ kopalne vode in kopališča.
nezdružljive dejavnosti	▪ pomorski promet; ▪ industrija; ▪ vojaška dejavnost; ▪ poselitev.
združljiva območja	▪ turizem; ▪ ribištvo; ▪ ohranjanje narave.

Razbitine, luke in ribiške vasice predstavljajo vez s preteklostjo za današnje generacije in vez s pomorsko zgodovino kraja, zaradi česar jih je potrebno ustrezno zaščititi. Ljudje so skozi stoletja oblikovali obalno krajino. V številnih obalnih območjih je zgodovinska krajina praktično nedotaknjena in bogata za arheološkimi ostanki in razvalinami. Ta območja so posebej občutljiva za nove gradbene in razvojne projekte. Dolgo je prevladovalo mnenje, da je morje pred slovensko obalo z vidika ostalin preteklosti brez najdišč in nezanimivo. Danes je v register kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo RS vpisanih 36 območij s kulturnimi ostalinami. S pričujočim popisom je bil storjen prvi korak k uveljavljanju in izpolnjevanju zavez iz konvencije UNESCO o varovanju podvodne kulturne dediščine. Raziskovalce na področju podvodne kulturne dediščine v tem delu Jadranskega morja v prihodnosti čaka še veliko dela. Doslej opravljeno lahko označimo zgolj kot evidentiranje dediščine. Nekateri brodolomi so bili v preteklosti deležni poudarjenega zanimanja. Pomembnejši med njimi so potniška ladja Rex, ki leži na morskem dnu blizu obale med

Koprom in Izolo in vojaški parnik iz prve svetovne vojne, ki leži severno od Izole (Gaspari in sod., 2012).

Danes dediščino močno, vsaj tako kot izlov z uničujočim ribolovnim orodjem, ogroža tudi tovorni ladijski promet, ki se je razvil v zadnjih desetletjih v lukah Koper in Trst. Skorajda celotno morje v jugovzhodnem delu Tržaškega zaliva je opredeljeno kot plovni koridor do obeh pristanišč in kot sidrišče. Poškodbe, ki jih na morskem dnu naredijo večdesettonska sidra že samo ob točkovnem stiku, si je mogoče zlahka predstavljati. Sidra po muljastem dnu »orjejo« in nenadzorovano poškodujejo tako naravni ekološki sistem morskega dna z morskimi rastlinjem, organizmi in ribami, kot kulturno dediščino. Na degradacijo najdišč blizu obale vplivajo predvsem mehanski vzroki, na odprtem morju pa okoljski dejavniki in gospodarske aktivnosti, usmerjene na dno. Po večdesetletnem potapljanju in opazovanju sprememb na posameznih lokacijah brodolomov poročila Sekcije za znanstvene raziskave PLK govorijo o opaznih poškodbah in izginevanju dediščine (Gaspari in sod., 2012).

Preglednica 11: Pregled nezdružljivih območij, nezdružljivih dejavnosti in združljivih dejavnosti za rabo: turizem

TURIZEM	
nezdružljiva območja	▪vetrni parki Vetrni parki vplivajo na način, kako ljudje doživljajo obalno krajino. Veliko je odvisno od razdalje med parki in obalo: bližje kot so parki obali, večji je njihov vpliv. Razdalja ni več relevantna pri parkih, ki so 20 in več kilometrov oddaljeni od obale, zaradi omejene vidljivosti. Tudi razpostavitev parka je zelo pomembna: skladno s smernicami Enote za upravljanje z matematičnimi modeli Severnega morja (ang. <i>Management Unit of the Northern Sea Mathematical Models</i>) je dovoljeno z vsemi gradbenimi objekti skupaj zakriti največ petino celotnega obzorja. Številni ljudje imajo zelo izdelana mnenja o postavljanju vetrnih turbin na morju. Nekateri celo trdijo, da ne bodo obiskovali letovišč, v katerih so z obale vidni vetrni parki. Po drugi strani pa lahko vetrni park turizem tudi spodbuja in postane turistična atrakcija, ki vključuje vožnje po parku z ladjicami in izobraževalne centre. Vplivi na turizem so torej lahko tako pozitivni kot negativni; ▪območja za varovanje narave, ohranjanje vrst in zaščiteni območja.
nezdružljive dejavnosti	▪vojaška vadbišča; Turisti nimajo dostopa do vadbenih območij med vojaškimi vajami. ▪druge športne aktivnosti; Obalni ribolov je lahko nevaren za plavalce, deskarje in pomorske ribiče. Ilegalno nastavljene mreže lahko resno poškodujejo propelerje ribiških in rekreacijskih plovil. Druge rekreacijske dejavnosti (zmajarstvo, deskanje po sipinah ...) lahko tudi motijo ostale turiste (npr. pri sončenju na plaži).
združljiva območja	▪območja za varovanje narave in ohranjanje vrst ter zaščiteni območja; Čeprav rekreacija in turizem lahko vplivata na obalno floro in favno, naravni rezervati hkrati predstavljajo privlačne točke za mehke oblike turizma. Ekoturizem lahko predstavlja način osveščanja o pomenu varovanja narave in okolja ter pomaga pri krepitvi podpore za ustanavljanje novih naravnih rezervatov.

Turizem je eden od najhitreje rastočih industrij v regiji in kljub temu, da večina rekreativnih dejavnosti poteka v bližini obale, je ta sektor pri pomorskem načrtovanju potrebno upoštevati. Športni, kulturni in poslovni turizem so turistične dejavnosti, ki se najhitreje razvijajo, pomembno vlogo ima tudi pomorski potovalni turizem. (Strategija Slovenskega turizma, 2002) Najhitreje rastoča in najbolj donosna panoga obmorskega turizma je navtični turizem. Slovenska obala obsega tudi štiri turistične luke: Marina Koper, Marina Izola, Marina Portorož in Laguna Bernardin. Te luke zaradi prenatrpanosti obalnega predela za prostor tekmujejo z ostalimi rabami – predvsem s pomorskim transportom in ribolovom.

4.2.2 Okoljske sestavine

Nabor informacij, zbranih v projektu ADRIPLAN v okviru začetne presoje (Mosetti in Lipizer, 2014), kaže, da ima Jadransko-jonska regija veliko pomembnih okoljskih funkcij. Znotraj regije so glavne okoljske značilnosti vezane na ciljno območje severnega dela Jadranskega morja sledeče:

- visoka biotska raznovrstnost in endemizem, predvsem ribjih vrst;
- prisotnost občutljivih bentonskih habitatov, ključnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti v kritičnih okoljih, ki so skladno z Direktivo o habitatih (92/43/EGS) primarnega pomena, ker zagotavljajo dragocene ekosistemske storitve;
- številni kamniti vodni izdanki, neenakomerno razporejeni po celotnem plitvem severnem Jadranu, ki so vroče točke biotske raznovrstnosti;
- posebej visoko tveganje vnosa tujerodnih vrst zaradi intenzivnih dejavnosti severnojadranskih pristanišč;
- močno izkoriščanje staležev rib in lupinarjev;
- zelo visoka ranljivost prehranjevalnega spleta zaradi kumulativnih vplivov različnih zgoščenih okoljskih pritiskov (različni trofični pogoji, nevarnost hipoksije, čezmeren ribolov, povečanje števila meduz, fizična izguba in škoda);
- ogroženost morskega dna zaradi številnih med seboj nasprotujočih dejavnosti, kot so gradnja in vzdrževanje pristanišč in drugih objektov na obali, potrebe po zemljiščih, turizem, nasipavanje plaž, naftne in plinske naprave, kabli in cevovodi, ribogojstvo in umetni grebeni, kočarjenje itd.;
- velike površine grajene obale ter velika nevarnost erozije in posedanja;
- zaprta območja, ki jim grozi onesnaženje z nevarnimi snovmi.

Okolje je v obalnem pasu in širšem zaledju izjemno obremenjeno, zato predstavlja enega od močnih usmerjevalcev prostorskega razvoja. Obremenitev okolja bi lahko obravnavali kot omejitveni dejavnik za razvoj nadaljnjih dejavnosti v prostoru, vendar ga je bolj smiselno obravnavati kot usmerjevalca, ki naj obstoječim in novim potencialnim dejavnostim predpiše ustrezne prostorske pogoje za delovanje z minimalnimi negativnimi vplivi na okolje.

Posamezne morske rabe so vir določenih pritiskov na okolje, dodatno obremenitev pa predstavljajo rabe, katerih območja dejavnosti se prekrivajo ali ležijo blizu skupaj; ti pritiski se namreč med seboj kopičijo in krepijo. Boljše okoljsko stanje lahko tako dosežemo s pravilno prostorsko razporeditvijo dejavnosti. Da bi dosegli cilj dolgoročnega vzdržnega razvoja, mora PPN zagotoviti ohranjanje dobrega okoljskega stanja, kot je to opredeljeno v Okvirni direktivi o morski strategiji. Za to je potrebno pravilno presojanje in upravljanje pritiskov in vplivov človekovih dejavnosti na ključne okoljske sestavine.

Uradna strategija Evropske unije za varstvo in ohranjanje morskega okolja (Direktiva 2008/56/ES ..., 2008) temelji na ekosistemskem pristopu k upravljanju človekovih dejavnosti, ki obravnava človeka in njegove aktivnosti kot del naravnih ekosistemov. Čeprav ekosistemski pristop ponuja velik nabor vodil, definicij in smernic, ki so sicer široko sprejete, je sam pristop še vedno obravnavan zgolj kot koncept. V dejanski praksi najdemo le nekaj primerov njegove uporabe, njegov holistični pristop pa predvideva vključevanje specifičnih okoljskih značilnosti, kot so fiziografske, batimetrične, oceanografske in biološke značilnosti bazena, kar pa je preobsežen nabor podatkov za obravnavo v tej nalogi. S tem razlogom se v nadaljevanju podpoglavja osredotočamo zgolj na evidentiranje in analizo prevladujočih pritiskov ter vplivov, ki jih imajo posamezne rabe, vključno s človekovimi dejavnostmi, na okoljsko stanje zadevnih voda. Intenzivnost pritiskov in vplivov pomorskih dejavnosti na okolje v nadaljevanju ovrednotimo na podlagi okvirnega seznama elementov, določenih v Preglednici 16, ki zajema glavne kumulativne in sinergične učinke na okolje.

V nadaljevanju podpoglavja povzemamo ključne pritiske na okolje in prostor, ki imajo potencialno negativen vpliv na morje in obalni pas, in sicer promet, pomorski promet, marine, turizem, poselitev, industrija in kmetijstvo. Najprej smo analizirali posamezne vplive različnih dejavnosti in poskušali oceniti njihov skupen pritisk na ekosisteme. Ovrednotili smo funkcije okolja in okoljske omejitve glede na obstoječe ekološke cilje. Preglednica 12 prikazuje pritiske in vplive dejavnosti na obalno in pomorsko okolje, ki so zabeleženi znotraj Evropske unije.

Preglednica 12: Pritiski in vplivi različnih dejavnosti na obalni in morski ekosistem (Agencija RS za okolje 2008)

DEJAVNOST	OKOLJSKI PRITISKI DEJAVNOSTI
POMORSKE PROMETNE POTI IN TOKOVI	podvodni hrup, izpust onesnaževal v vodno okolje iz pristaniške infrastrukture in ladij, tujerodne in škodljive vrste iz balastnih vod nesreče z nevarnimi snovmi, nafto in naftnimi derivati, omilitveni ukrepi.
RIBOLOVNA OBMOČJA	Zapletene transportne poti do pristanišč: prednost pri navigaciji za trgovske ladje, nevarnost nesreč zaradi ladijskega transporta velikega obsega (ekološke nesreče), onesnaževanje morja, zmanjšanje staleža rib. Prelov morskih organizmov kot hrane za gojene vrste, vnos tujih vrst, genetske spremembe, vnos bolezni in parazitov, onesnaženje, eutrofikacija (marikultura). Prelov rib in drugih morskih organizmov, ribolov neciljnih vrst, uničevanje pridnenih habitatov, spremembe v strukturi ekosistema (ribištvo). Obogatitev vode v okolici gojišč s hranili in organskimi snovmi.
OBMOČJA MARIKULTURE	Eutrofikacija obalnih območij, preoblikovanje bioloških in/ali družbenih okolij, sproščanje kemikalij za uravnavanje vodnih pogojev in obvladovanje bolezni, tekmovalne za vire in v nekaterih primerih pretirano izčrpavanje virov.
OBRATI IN INFRASTRUKTURA ZA RAZISKOVANJE, IZKORIŠČANJE IN ČRPANJE NAFTE, PLINA IN DRUGIH VIROV ENERGIJE, RUDNIN IN AGREGATOV IN PROIZVODNJO ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH VIROV	Fragmentacija in gradnja na obalnem območju, izguba naravnih habitatov, erozija, zmanjšanje biotske raznovrstnosti, eutrofikacija, onesnaženje, večja poraba vode; spremembe v sedimentih zaradi transporta, povečana količina odpadkov, povečana motnost vode, toplotno onesnaženje.
VOJAŠKA VADBIŠČA IN ZNANSTVENE RAZISKAVE	Vojaške rabe vplivajo na okolje predvsem z zvočnim onesnaževanjem, lahko pa tudi z odmetavanjem odpadnega streliva. Vaje iz lociranja min in podmornic, ki vključujejo uporabo sonarjev (coni NB-01 in NBH-10), lahko moteče vplivajo na ribe in morske sesalce. Druge vojaške dejavnosti, ki vključujejo eksplozije, prav tako lahko motijo morske živali, je pa ta vpliv verjetno manjši zaradi kratkoročnega značaja teh dejavnosti. Eksplozije in strelske vaje strašijo tudi ptice. Streliva, ki med vajami pristaja na morskem dnu, ne odstranjujejo. To lahko vpliva na lokalni ekosistem (»spiranje« bakra in svinca s streliva). Učinek tovrstnega izločanja snovi zaradi vojaških dejavnosti je najbrž veliko manjši od izločanja snovi pri drugih dejavnostih, ima pa vseeno lahko negativen učinek. Po drugi strani pa so se številna obalna vojaška območja, posebej otoki, zaradi omejitev dostopa in gradnje izkazala celo kot oblika varovanja narave.

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

OBMOČJA IZKORIŠČANJA SUROVIN	Glavne posledice izkopavanja peska in gramoza z morskega dna so: - odstranitev substrata (dejansko izkopavanje); - spreminjanje topografije morskega dna; - nastajanje začasnih kalnih peščenih oblakov, ki se lahko raztezajo nekaj kilometrov: te oblake sestavljata pesek in mulj, ki lebdita v vodi kot posledica izpuščanja vode iz ladijskih rezervoarjev; - zaradi intenzivnih izkopavanj peska in gramoza lahko v peščenih sipinah nastanejo velike kotanje. Najbolj očitna škoda je posledica odstranitve substrata skupaj z lokalno favno in floro. Spremembe morskega dna in povečana kalnost lahko privedejo do dolgoročnih sprememb v sestavi in bogatosti vrst v bentonski in ribji skupnosti. To pa lahko negativno vpliva na ptičje in ribje vrste, ki od teh virov hrane živijo. Ribe potrebujejo stabilno morsko dno, v katerega lahko izležejo ikre; izkopavanje tako lahko moti drstenje.
PODMORSKI KABLI IN CEVOVODI	Polaganje kablov in cevovodov neugodno vpliva na morsko okolje zaradi premeščanja sedimentov, ustvarjanja kalnih peščenih oblakov in motečih učinkov za favno, bentos ter ribe. Vendarle pa so vplivi namestitve kablov za C-Power vetrni park glede na presojo vplivov na okolje (<i>Environmental Impact Assessment</i>) relativno majhni in kratkoročni, saj je vpliv na okolje, ko so kabli in cevovodi enkrat nameščeni minimalen (ali celo nič). Puščanje cevovodov lahko začasno zmoti ekosistem, vendar je trajnejše posledice mogoče pričakovati zaradi električnega in magnetnega sevanja iz kablov. Za cevovode in kable ni posebnih okoljskih zahtev, kar pomeni, da je le-te načeloma mogoče položiti kamorkoli (ob upoštevanju zgoraj navedenih varnostnih ukrepov). Kable in cevovode se ponavadi polaga in veže skladno z naravnimi linijami reliefa, lahko pa so tudi vkopani v peščene sipine.
TURIZEM	Negativni vplivi turizma so najintenzivnejši v fazi izgradnje novih turističnih objektov in spremljevalne infrastrukture, pojavljajo pa se tudi zaradi samega »delovanja« turizma: pri tem gre za večjo prometno obremenjenost v času turistične sezone, sezonsko pogojene vplive na okolje, izgubo naravnih habitatov, zmanjšanje biotske raznovrstnosti, eutrofikacijo, onesnaženje zaradi namernih in nenamernih izpustov, podvodni hrup, večjo porabo vode, spremembe v sedimentih zaradi transporta, povečano količino odpadkov, onesnaženje obale in morja s plavajočimi odpadki, mikrobiološko onesnaženje.

4.3 ZDRUŽLJIVOST RAB MORJA IN KOPNEGA

V tem segmentu smo združili različne interese pomorskih dejavnosti, ki so bile v prejšnjem poglavju prepoznane kot ključne rabe v obravnavanem prostoru s pomočjo komponentne matrike, ki poskuša prepoznati obstoječe konflikte in združljivosti med rabami, ki smo jih odkrili na podlagi opisa posameznih rab morskega in obalnega prostora ter opredelitve načinov, na katere si te med seboj konkurirajo (glej prejšnji dve poglavji). Komponentna matrika je matrika, v kateri se na obeh straneh nahajajo enake komponente, v nasprotju z interakcijsko matriko, pri kateri se na eni osi nahajajo dejavnosti na drugi pa okoljske sestavine. Tovrstni pristop za ovrednotenje kopenskih in pomorskih kriterijev za

načrtovanje rab na kopnem in v obalnih območjih je povzet po Unescovi študiji o pomorskem prostorskem načrtovanju (Ehler in Douvere, 2009), v kateri so zabeleženi konflikti med dejavnostmi, ki se vrednotijo na podlagi njihove združljivosti, pogoje združljivosti in nezdružljivosti. V matriki so identificirane dejavnosti, ki se odvijajo v obalnem pasu, vendar so rabe glede na Unescovo matriko prilagojene na podlagi naših pravnih režimov in evidence rabe morja. Ker se diplomsko delo osredotoča na sovplivanje rab morja in kopnega smo dodali kopensko komponento namenske rabe prostora, ki v osnovni matriki ni bila upoštevana. Kljub temu, da naj bi bil to nek splošen model, se nam zdi pomembno, da se rabe in njihovo kategorizacijo prilagodi specifičnemu prostoru, ki ga v nadaljnjem procesu PPN analiziramo.

Slabost komponentne matrike je, da lahko primerjamo združljivost le dveh različnih rab (možno je seveda tudi združevanje več dejavnosti). Menimo, da za naš namen omenjena omejitev ni odločujoča, saj komponentno matriko uporabljamo zgolj kot orodje za prepoznavanje splošnih smernic, ki določajo vire šibkejših ali pa močnejših konfliktov. Tudi intenzivnost konflikta določajo specifične značilnosti posameznega območja.

V nadaljevanju smo preverili, ali je tovrsten postopek sploh mogoče uveljaviti kot osnovni princip participativnega kartiranja, pri katerem je treba predvideti in prepoznati območja potencialnih konfliktov rab. Predlagano matriko smo uporabili na praktičnem primeru na dva različna načina. Pri prvem načinu smo preko karte prekrivanja obstoječih rab na podlagi matrike določili hipotetična območja konfliktov, pri drugem pa iz že narejenih grafičnih prikazov ključnih interesov in konfliktov na širših priobalnih zemljiščih (izdelanem v okviru projekta CAMP (Gabrijelčič in sod., 2005)) konflikte rab ugotavljali na podlagi dejanskega stanja. V primeru neprekrivanja problemskih con – torej če se konflikti rab, ki so prisotni v prostoru, ne ujemajo s predvidevanji iz matrike – potem tovrstne metode ne moremo uporabiti kot orodje za načrtovanje, usklajevanje in umeščanje novih rab v prostor.

Možen vzrok, v primeru da se matrika izkaže za neustrezno metodo, je seveda prevelika kompleksnost sistema, ki ne dopušča, da bi lahko samo na podlagi rab ugotavljali stanje v prostoru, saj tu deluje še ogromno drugih dejavnikov, ki očitno igrajo pomembno vlogo pri tem, kako se prostor razvija. Premalo pozornosti se posveča socialni oziroma človeški geografiji morskega prostora, kljub temu da so človeške dimenzije morskega okolja široko prepoznane kot pomembni dejavniki, ki jih je treba vključiti v postopke odločanja. Morda je prav ta vpliv na specifiko prostora ključni razlog za neuspele poskuse oblikovanja splošnega modela planiranja.

V matriki (na naslednji strani) so prikazani potencialni (teoretični) konflikti med dejavnostmi za prostor, ki ni razdeljen na cone dodeljene rabam. Barve prikazujejo, ali sta določeni aktivnosti združljivi (nevezani na lokacijo) ali nezdružljivi. Vijolična barva

označuje, da sta rabi med seboj združljivi, zelena barva, da sta pogojno združljivi – torej obstajajo še dodatni pogoji, ki vplivajo na njuno umeščanje v prostor –, siva barva pa pomeni nezdružljivost dveh rab.

Konkurenca med dejavnostmi na območju Sredozemskega morja se sicer močno razlikuje, nekatere konkurenčne dejavnosti pa se vendarle izvajajo na celotnem območju. Ribolov, na primer, konkurira z drugimi dejavnostmi na več načinov. Obrtniški ribolov majhnega obsega se v Sredozemlju izvaja v razmeroma plitvih vodah blizu obale, kjer mora včasih tekmovati denimo z izkopavanjem peska. V plitvih vodah pa razen ribolova in pridobivanja peska uspevata tudi marikultura in morski ter obalni turizem (rekreacijsko kopanje in čolnarjenje), zaradi česar tudi med temi dejavnostmi prihaja do konkurence. Marikultura in turizem tekmujeta predvsem v *visokokakovostnih* vodah: po eni strani je za marikulturo potrebna kakovostna voda, ki je hkrati pomemben dejavnik za določanje privlačnosti plaž (kopalna voda), medtem ko po drugi strani marikultura lahko negativno vpliva na kakovost vode. Pomorske dejavnosti (npr. ribolov, izkopavanje peska) so prepovedane v razmejenih območjih okrog morskih terminalov/ploščadi. Cevovodi in kabli so prav tako zaščiteni s prepovedjo dejavnosti v varnostnih conah (običajno širine 500 metrov). V primeru načrtovane namestitve vetrnih turbin (projekti v Sredozemlju so trenutno v fazi načrtovanja) obstaja možnost konfliktov z več pomorskimi dejavnostmi.

[illegible]

Ponekod trenutnim načrtom za pomorsko pridobivanje vetrne energije nasprotujejo lokalni ribiči, namestitev bi namreč lahko povzročila zmanjšanje območja za ribolov in vplivala na lokalni stalež rib.

Zgoraj navedeni primeri kažejo, da je konkurenca med dejavnostmi najpogosteje težava ob obali in v predelih s plitvo vodo. Gre za območja, ki so najbolj gosto pokrita s pomorskimi dejavnostmi, zaradi česar obstaja večja možnost konkurence.

Kljub temu, da smo za definiranje združljivih rab morja in kopnega podatke vzeli iz omejitev pravnih režimov, opisov iz raznih študij, ki analizirajo, katere rabe si med sabo konkurirajo in splošne matrike Unesco, je zelo težko določiti konkretne razloge, zakaj določene rabe niso združljive. Razvrstitev dejavnosti v usklajeno rabo prostora je poleg vsega ostalega odvisna tudi od vodilne misli oziroma razvojnega programa, obstoječe rabe prostora, posredno pa se v njej izražajo tudi razvojni interesi in cilji.

Izdelava komponentne matrike je vseeno pomemben člen pri možnem ugotavljanju sovplivov rab morja in kopnega. Ker je v našem primeru cilj povezljivost kopenskega in vodnega okolja v enovit način urejanja prostora, bomo upoštevali splošno komponentno matriko morskih in kopenskih rab, ki jo bomo prilagodili naši nalogi. Sheme so poenostavljen prikaz povezav med različnimi rabami v morskem in kopenskem delu prostora. Nekatere rabe imajo neposreden vpliv na druge, nekatere pa spet posreden. Odnosi med različnimi rabami v krajini so kompleksni in med seboj povezani.

5 PREDLOG PRIKAZA UGOTAVLJANJA IN USKLADITEV RAB OBALNEGA PASU

V današnji informacijski dobi se pri reševanju kompleksnih problemov pogosto zastavlja vprašanje, kako se znajti v poplavi vedno večjih količin podatkov, ki so nam na voljo. Ponavadi moramo izbrati vrste informacij, ki se zdijo najpomembnejše glede na zastavljen problem. Tudi pri načrtovanju se soočamo z vprašanjem čim boljše podpore odločanju s pomočjo različnih informacij, predvsem to velja za stalnega sopotnika planiranja, tj. vrednotenje posameznih posegov, načrtov ali programov.

Beseda *ovrednotiti* je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika razložena z *določiti, ugotoviti vrednost, pomen, kakovost česa*. Po aksiologu R. Frondiziju vrednost ni lastnost predmeta (Marušič, 2000), temveč »kvalifikacija človekovega posebnega odnosa ali potrebe do predmetov ali stvari«. V PN se to kaže kot odnos do prostora (Marušič, 1993), v primerih, ko vrednotimo krajino, pa vrednotenje predstavlja osnovo za zavarovanje ekološkega skladja v le-tej. Zavarovanje nekega prostorskega pojava je že ukrep, ki izhaja iz načrtovanja. Ne glede na tako postavljeno vpetost vrednotenja v načrtovalsko dejavnost pa samo vrednotenje ostaja raziskovalno opravilo, saj ugotavljanje skladnosti same po sebi ne omogoča vrednostne opredelitve krajine in njenih sestavin.

Z vrednotenjem si vnaprej pripravimo »banko« dosegljivih podatkov o prostoru, da bi bilo načrtovanje in ukrepanje v le-tem, ko bi se zanj pojavila potreba, lažje in enostavnejše. Vrednotenje krajine je smiselno opravilo le, če je postavljeno v okvir nekega tako ali drugače izraženega namena oziroma potrebe po spreminjanju stanja v krajini. Ta se lahko postavlja tudi kot potreba po vplivu na spontano spreminjanje krajine, torej kot nasprotovanje spreminjanju, če je le-to v nasprotju z družbenimi ali individualnimi interesi. Kjer ni izražene družbene ali individualne potrebe po spreminjanju stanja ali toka dogodkov, tam tudi ni potrebe po vrednotenju prostora. Vrednotenje zato vselej pomeni obliko preverjanja ustreznosti spreminjanja stanja ali toka dogodkov. Pri nas ima vrednotenje dolgo tradicijo v postopku sprejemanja prostorskih aktov, in sicer od uveljavitve zakona o urbanističnem planiranju leta 1967 (Dragoš in sod., 2011). Prostorski načrti so raznim oblikam vrednotenja podvrženi tudi danes; ena od njih so celovite presoje vplivov na okolje, kjer gre za vrednotenje vplivov načrtovanih prostorskih ureditev na okolje in kjer so predlagani ukrepi za zmanjšanje negativnih učinkov teh ureditev. Drugo obliko predstavlja vrednotenje, ki ga opravi javnost v obliki pripomb v času javne razgrnitve, tretjo pa vrednotenje s strani nosilcev urejanja prostora, ki so odgovorni za zaščito posameznih javnih interesov (Marušič, 1993).

V primeru PPN je v prvi vrsti potrebno zagotoviti vključitev pomorskega prostora v obstoječe sisteme načrtovanja, pri čemer so glavni izzivi prisotni predvsem na področju upravljanja in na izvedbeni ravni. Spoprijeti se je treba ne samo z uvedbo novega orodja,

ampak tudi z novim vidikom približevanja pomorskega in kopenskega načrtovanja. V okviru izdelave pomorskega prostorskega načrta na izbranem območju smo v diplomskem delu vključili posebno obliko vrednotenja prostora z izhodišči zajemanja in predstavitve prostorskih potencialov za razvoj dejavnosti in rab na morju ter prikazom ugotavljanja in usklajevanja morebitnih konfliktov med evidentiranimi obstoječimi in načrtovanimi dejavnostmi in rabami na morju. V praksi PPN še ni oblikovanega enotnega procesa za postopek priprave pomorskega prostorskega načrta. Iz tega razloga smo pri izdelavi predloga za prikaz ugotavljanja in uskladitev rab obalnega pasu združili različne metode dela, na podlagi katerih smo v okviru diplomskega dela preverili predlagan proces vrednotenja konfliktov med evidentiranimi obstoječimi in načrtovanimi dejavnostmi in rabami na morju ter ga aplicirali na testni primer območja med Koprom in Izolo z namenom, da bi lahko predlagali usmeritve za bistveno bolj usklajeno izkoriščanje pomorskega prostora za različne rabe morja.

5.1 OPIS OBMOČJA OBDELAVE

Območje Južne Primorske meri 1.524 km² oz. 7,5 % površine Slovenije, zajema pa 6 % celotnega slovenskega prebivalstva. Območje obsega občine slovenske Istre: Koper, Izola, Piran ter občine na območju Krasa in Brkinov: Sežana, Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Ilirska Bistrica. Obalni pas ima veliko strateško vlogo z vidika gospodarstva, narave in kulturne dediščine. Regija je razdeljena na tri dele: obalni del oz. slovensko Istro, Kras in Brkine. Območja se razlikujejo tako po naravnih kot družbenih in okoljskih značilnostih.

Pristop k načrtovanju bomo predstavili na primeru slovenske obale, natančneje na območju obalnega pasu med Koprom in Izolo. Z morskega vidika se obalni pas obeh občin stika s Koprskim zalivom in širše Tržaškim zalivom. Ta ima zaradi svojih dimenzij in strukture bolj kontinentalen kot pomorski značaj. Zaradi severne lege, globoke zajedenosti v kopno in plitvosti je podvržen velikim temperaturnim in drugim nihanjem, kar za morje načeloma ne velja. Tržaški zaliv ima zaradi dotoka rečne vode tudi zelo visoko zmogljivost obnavljanja; teoretično se lahko obnovi v dveh letih (dva- do trikrat hitreje od Jadrana kot celote). Globina Tržaškega zaliva povprečno ne presega 19 metrov. Posledica te plitvosti pa je poleg že omenjenih izrazito kontinentalnih potez tudi večja ekološka občutljivost (Radinja, 1990). Večji del slovenske obale sestavljajo flišni klifi, ki oblikujejo relativno oster prehod s kopnega v morje.

Z družbenogeografskega vidika ima Koprsko primorje s Koprom kot največjim gospodarskim in gravitacijskim središčem za Slovenijo velik pomen kot stičišče ekonomskih, finančnih, prometnih in turističnih tokov. Posledično je to območje izjemno ekološko obremenjeno, kar predstavlja problem, ki prerašča politične in nacionalne meje. V našem obravnavanem območju poteka več človekovih dejavnosti, ki predstavljajo žarišča prostorskih konfliktov. Na borih 43 kilometrih slovenske obale iščejo svoj prostor

različne, pogosto nasprotujoče si dejavnosti, ki ena drugo izključujejo. Marikultura in industrija, turizem in luške dejavnosti, promet, urbanizacija itd. zahtevajo specifične pogoje za uspešen soobstoj (Projekt ..., 1998).

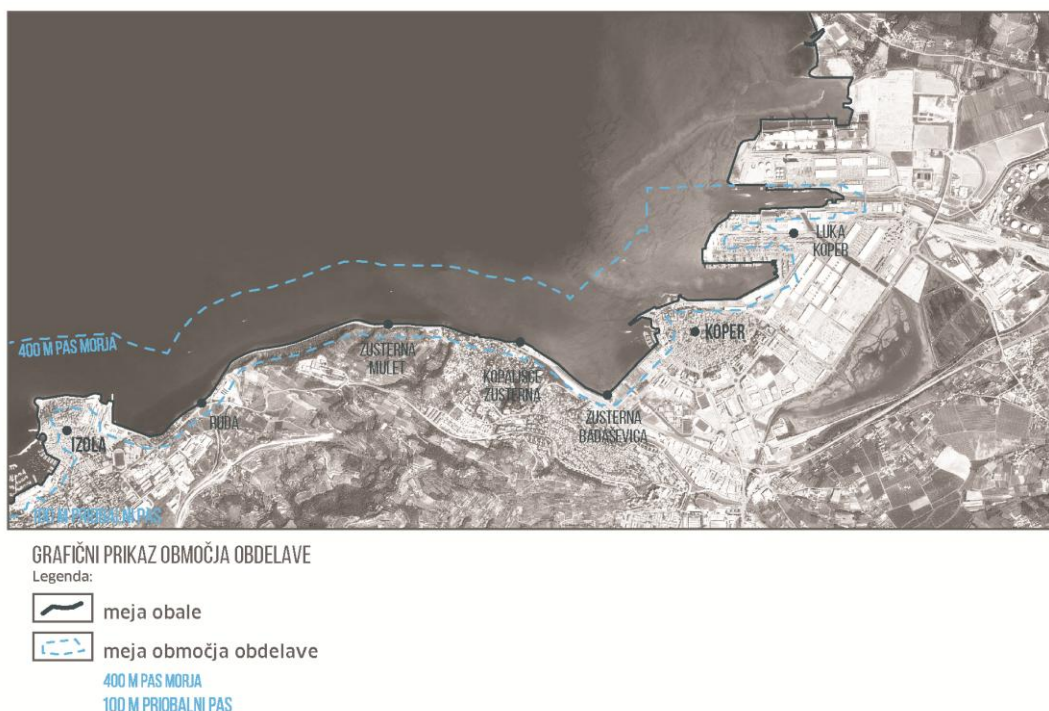
Na zelo omejenem območju se srečujemo z razvojnimi potrebami in interesi, ki izhajajo iz (Čok in Bufon, 2006):

- funkcije bivanja, na katero pritiska vse večja težnja po litoralizaciji slovenske obale;
- prometne funkcije v povezavi s potrebami Luke Koper ter mednarodnega potniškega in blagovnega tranzita;
- kmetijske funkcije, ki izhajajo iz vse bolj donosne vinogradniške in oljarske dejavnosti;
- turistične funkcije, ki po eni strani obremenjujejo okolje s pritiski na prometno in bivalno strukturo, po drugi pa potrebujejo ustrezno kvaliteto naravnega okolja in specifično kulturno podobo.

Meja območja obdelave na podlagi protokola ICZM zajema 100-metrski priobalni pas med Koprom in Izolo. To je pas v širini 100 metrov, ki je zarisan na kopnem vzdolž celotne obale. Za določitev izhodiščnega pasu je bil uporabljen digitalni podatek *linija obale* (<http://gis.arso.gov.si/geoportal/>). Tako določeno izhodiščno območje smo analizirali z vidika rabe prostora in pravnih režimov v njem, vključno s 400 m pasu morja. Cilj diplomskega dela je zajeti območje rab obalnega pasu med Koprom in Izolo zato natančna opredelitev meje območja obdelave ni omejena na natančne meje občin. Pomembno je, da nam uspe prikazati možen pristop k načrtovanju.

Preglednica 14: Površina priobalnega pasu po občinah

ODSEK OBALE	POVRŠINA
v mestni občini Koper	2.217.161,75 m ²
v občini Izola	839.102,46 m ²

Slika 7: Območje obdelave med Koprom in Izolo, ki zajema 100-metrski priobalni pas in 400-metrski pas morja

5.2 METODA DELA

V okviru priprave predloga prikaza ugotavljanja in uskladitev rab ter identifikacije »ključnih« rab smo izpeljali poskus oblikovanja metode za ugotavljanje konfliktov rab na izbranem primeru območja med Koprom in Izolo. Naše delo je vključevalo več korakov, pri katerih si pomagali z različnimi metodami: večkriterijsko analizo odločitve, orodjem geografskega informacijskega sistema GIS, kateri omogoča ugotavljanje prostorskih pogojev in optimizacijo. GIS nam je služil za določanje prekrivajočih obalnih rab in lociranje glavnih točk konfliktov. Večkriterijsko analizo odločitve za vrednotenje interakcij med rabami smo uporabili, da bi lažje določili stopnjo konflikta med rabami, ki se v prostoru prekrivajo in (si konkurirajo). Namen analize prekrivajočih se pomorskih dejavnosti je ugotavljanje območij z visoko intenzivnostjo rabe. Z analizo bi morali prepoznati področja, kjer prihaja do prekrivanja rab, opredeliti tipologije prekrivanja, ki se kažejo kot tekmovanje za prostor in čas in izvesti razvrstitev konfliktov in sinergij. Ob koncu smo pripravili predlog usklajevanja rab obalnega pasu med Koprom in Izolo, v katerem smo predstavili optimalne alternativne rešitve za razporeditev konkurenčnih rab. Postopek je tako v grobem razdeljen na tri faze: prepoznavanje aktualnih nasprotij in združljivosti rab, vrednotenje interakcij med rabami in priprava predloga za usklajevanje rab obalnega pasu med Koprom in Izolo.

▪ PREPOZNAVANJE AKTUALNIH NASPROTIJ IN ZDRUŽLJIVOSTI RAB

Za prepoznavanje aktualnih nasprotij in združljivosti rab v prostoru smo izdelali zemljevide vseh primarnih rab morja za ugotavljanje območij z visoko intenzivnostjo rabe na podlagi metode »prekrivanja kart«. Analiza ugotavljanja konfliktov rab v prostoru je temeljila na dveh scenarijih prostorskega upravljanja. Scenarij A se navezuje na obstoječe stanje programsko-prostorske opredelitve obalnega pasu, ki prikazuje evidenco predvidenih projektov in problemskih območij, povzeto po projektu CAMP, medtem ko scenarij B upošteva obstoječe kartirane rabe obalnega pasu na območju med Koprom in Izolo. V tej fazi scenariji ne bodo uporabljeni kot orodje za prikaz načrtovanih posegov ali sprememb v prostoru, temveč zgolj kot pripomoček za preveritev predlagane metode ugotavljanja konfliktov. V kolikor bi tako v primeru A kot v primeru B do konfliktov prišlo na istem področju (prostoru), lahko sklepamo, da je metoda predvidevanja konfliktov ustrezna za ugotavljanje morebitnih konfliktov med rabami. Ob enem bomo s pomočjo metode prepoznali področja, kjer prihaja do intenzivnejšega prekrivanja rab.

▪ VREDNOTENJE INTERAKCIJ MED RABAMI

Pri predlagani metodi vrednotenja za ugotavljanje in uskladitev morebitnih konfliktov med evidentiranimi obstoječimi ter načrtovanimi dejavnostmi in rabami na morju, ki jo obravnavamo v tej nalogi, smo združevali kazalnike znotraj enega področja, ki so po našem mnenju »seštevljivi«, in s tem ohranili zadovoljivo mero objektivnosti. Pri vrednotenju interakcij med človekovimi rabami smo izhajali iz metode prostorske analize, ki temelji na metodološkem razvoju v okviru projekta COEXIST (Gramolini in sod., 2013). Med analizo je bila vsaka aktivnost opredeljena z nizom dejavnikov za prostorski obseg (veliko, srednje veliko, majhno območje) in časovno razsežnost (kratkoročna, srednjeročna ali dolgoročna/trajna), mobilnost (mobilna ali fiksna) in lokacijo (kopno ali morje) za vsako dejavnost. V naslednjem koraku, pri katerem so vhodni podatki predstavljali opis potencialnih odnosov (pozitivni, negativni ali nevtralni) med vsemi kombinacijami dejavnosti, smo izračunali stopnje konfliktov med rabami ter rabami in okoljem tako, da smo povzeli vse interakcije med posameznimi kombinacijami rab na šestih izbranih območjih, ki smo jih določili na podlagi prepoznanih aktualnih nasprotij in združljivosti rab. Preko vrednotenja bomo opredelili tipologije prekrivanja rab, ki se kažejo kot tekmovanje za prostor in čas.

▪ PREDLOG USKLAJEVANJA RAB OBALNEGA PASU MED KOPROM IN IZOLO

Na podlagi zgoraj navedenih korakov prepoznavanja aktualnih nasprotij in združljivosti rab in vrednotenja interakcij med rabami, smo ugotovili lokacije in intenzitete konfliktov. V tem koraku smo s pomočjo prejšnjih dveh metod podali predlog usklajevanja rab obalnega pasu med Koprom in Izolo. Konkurenčnim rabam znotraj območij konfliktov smo dodeli prostor tako, da se ti kar najbolj zmanjšajo. Za preveritev možnosti za bolj usklajeno

dodeljevanje prostora najbolj konkurenčnim rabam, smo območja konfliktov razvrstili v tri različne kategorije, ki so prilagojene po predlaganem mednarodnem sistemu coniranja (Douvere in Ehler, 2009).

Za opredelitev in opis konfliktov je bilo potrebno upoštevati veliko količino razpoložljivih podatkov, pri čemer nam je delo močno olajšal GIS, v katerem so te informacije strnjene v posamezne skupine s pomočjo tehnike t. i. prostorskega modeliranja. Z le-to se s kombiniranjem različnih podatkovnih slojev izdelajo novi sloji, ta nova oblika informacije pa nudi podporo odločitvam udeležencev prostorskega načrtovanja. Prostorsko modeliranje se je v prostorskem načrtovanju pri nas uveljavilo zlasti v obliki modelov ranljivosti, in sicer pri okoljevarstvenem vrednotenju variant z vidika okolja. GIS smo uporabili kot podporo pri analizi in vizualizaciji nezdružljivosti in prekrivajočih se interesov v prostoru (Heywood in sod., 2002). Za prilagoditev orodja za potrebe PPN našega območja so bili sprejeti naslednji koraki:

- iskanje in zbiranje podatkov;
- urejanje in digitalno oblikovanje podatkov;
- vizualizacija rezultata/kartografiranje in mapiranje.

Prostorsko večkriterijsko vrednotenje (ang. *Spatial Multicriteria Evaluation*) se nanaša na večkriterijsko analizo, gre pa za izrazito prostorsko komponento. Lahko sledi enemu ali pa več ciljem, ki so si med seboj pogosto konfliktni. Teorija večkriterijskega odločanja nudi formalno osnovo za izgradnjo modela, ki ocene po posameznih parametrih poveže v skupno oceno. Model naj bi bil zgrajen logično, njegovi parametri pa naj bi bili jasno določljivi in transparentni. Pri delu z geografskimi informacijskimi sistemi pa gre vendarle za abstrakcijo stvarnosti, v kateri je vselej prisotna subjektivna komponenta, torej ne more biti popolna preslikava prostora kot takega. Zato tovrstne metode vrednotenja nujno dopolnjujejo terenski ogledi.

Zaradi težavnosti pridobivanja prostorskih podatkov so bili kartografski prikazi v diplomskem delu narejeni na podlagi prostorskih podatkov, ki jih je zbral Inštitut za vode RS (v nadaljevanju IZVRS) v okviru izdelave osnutka strokovnih podlag za izdelavo Načrta upravljanja morskega okolja (v nadaljevanju NUMO) v januarju 2012, in sicer v okviru naloge Projekt: 1/5 – Izvajanje Morske direktive (Direktiva 2008/56/ES ..., 2008), šifra naloge 1/5/6 – Presoja obstoječe rabe morja in dejavnosti na morju v skladu s prilogo IV, točka 3 in 4 direktive – Prostorska analiza in evidenca rabe morja ter podeljenih vodnih pravic na morju. Podatki, ki jih je IZVRS zbral v okviru izdelave osnutka strokovnih podlag za izdelavo NUMO v januarju 2012, se nanašajo na področja dejavnosti varstva okolja, ribištva in akvakulture, pomorskega prometa, kulturne dediščine in turizma. Zbrani so bili naslednji kartografski sloji: kopališča brez vodnega dovoljenja, kopališča z vodnim dovoljenjem, kopalno območje, naravno kopališče, koncesija – ribogojnice, koncesija – školjčičišče, območje gojitve, območje prostega nabiranja, zavarovana območja, ekološko

pomembna območja (v nadaljevanju EPO) (brez morja), Natura 2000, naravne vrednote, zavarovana območja, kulturna dediščina, vplovitveni kanali, gospodarsko pristanišče, krajevno pristanišče, turistično pristanišče, pristanišče za mednarodni javni promet, sidrišče, teritorialno morje.

Našteti tematski sloji predstavljajo časovno omejene prostorske podatke, katerih veljavnost se nanaša na obdobje izdelave omenjenih osnutkov strokovnih podlag (2012). Izvajalec pojasnjuje, da kot taki zato tudi niso bili predani v izvorni vektorski obliki. Izdelana je bila rastrska karta predvsem informativne narave o tem, kateri podatkovni sloji so dejansko bili pripravljeni, so na voljo oz. so potrebni nadaljnje obdelave ter postopkov preverjanja in ažuriranja. Iz tega razloga smo navedene podatke, zbrane v karti evidence rabe morja ter podeljenih vodnih pravic na morju, dopolnili z delom prostorskih podatkov za območje slovenske obale z zaledjem, ki se nanašajo na urbani razvoj. Slovenski partner RRC Koper je vsebino pilotnega projekta »Uskladitev režimov v 100-metrskem priobalnem pasu Jadranskega morja z zahtevami 8. člena protokola ICZM – projekt SHAPE« podrobneje definiral s takratnim Ministrstvom za infrastrukturo in prostor ter Ministrstvom za kmetijstvo in okolje. Podrobnejši podatki so zbrani na spletni strani RRC Koper (<http://www.rrc-kp.si/sl/referencni-projekti/18-uncategorised/48-gis-pregledovalnik.html>). Za izdelavo in dopolnitev izrisov slojev območij rab ohranjanja narave smo uporabili prostorske podatke z Atlasa okolja (<http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/>).

S pomočjo opisanega analitičnega procesa smo želeli doseči tri pomembne cilje, ki predstavljajo temelj za nadaljnje načrtovanje. Kombinacija teh treh strategij omogoča vključitev prostorskih vidikov preko prepoznavanja območij konfliktov rab in njihove razporeditve ter prostorske segregacije nezdružljivih rab za vzpostavitev regulacije znotraj območij in zmanjšanje konfliktov prekrivajočih se rab, da bi dosegli (ekološke in socioekonomske cilje trajnostnega upravljanja z obalnim prostorom).

5.2.1 Prepoznavanje aktualnih nasprotij in združljivosti rab izbranega območja

Prvi korak v postopku ugotavljanja in uskladitve rab obalnega pasu je bilo zbiranje geografskih podatkov o konkurenčnih človekovih dejavnostih za prepoznavanje aktualnih nasprotij in združljivosti rab. Želeli smo preveriti, ali konflikti v prostoru sploh obstajajo in v primeru ugotovitve konfliktov, kje v prostoru se pojavljajo. Področja, za katera so bili s to nalogo pridobljeni podatki o dejavnostih in rabah na območju morja, so določena z Direktivo 2014/89/EU (2014). To so: področje energije, področje pomorskega prometa, področje ribištva in akvakulture, področje varstva okolja, področje turizma, področje pridobivanja surovin, področje urbanega razvoja, področje kulturne dediščine in področje obrambe. Vsaka od naštetih rab vsebuje kartografske sloje, ki zagotavljajo podrobnejši prikaz razmer načrtovanih prostorskih ureditev in posegov v prostor (Preglednica 15). Večina prostorskih podatkov o rabah na morju in namenski rabi prostora je bila zbrana iz

različnih virov v okviru poročila geodetskega inštituta Slovenije Ažuriranje kart rab na območju slovenskega dela Jadranskega morja (Klanjšček in sod., 2015). Podrobna analiza sovpliva rab v prostoru je bila izvedena s pomočjo sinteze različnih pristopov usklajevanja rab in prilagojenih razpoložljivih metapodatkov, ki so skladni s potrebami izbranega območja obdelave.

Preglednica 15: Uporabljeni podatkovni sloji, zbrani iz različnih virov v okviru poročila Ažuriranja kart rab na morju (Klanjšček in sod., 2015)

GEOLOCIRANA RASTRSKA KARTA RAB NA MORJU	SLOJ	Ministrstvo, izdelovalec podatkovne baze
	Kopališča vse	IZVRS
	▪koncesija/ ribogojnice ▪koncesija/školjčičišče ▪območje gojitve	
	Območje prostega nabiranja, ZO	
	EPO / Natura 2000 / NV / ZO (območja za varovanje narave)	
	Kulturna dediščina, Vplovitveni kanali	
	Gospodarsko pristanišče / Krajevno pristanišče / Turistično pristanišče	
	Pristanišče za mednarodni javni promet, sidrišče	
	Ločitvena območja po SLP, Teritorialno morje	
NAMENSKA RABA PROSTORA	SLOJI	URBI d.o.o.
	Namenska raba prostora - MOK	
	Namenska raba prostora - OI	
OBMOČJA OHRANJANJA NARAVE	SLOJI	MOP
	Meja obale morja	

V primeru sloja meje obale morja je potrebno pojasnilo, da meja obale kot pas zemljišč še ni določena. V nalogi je bila za referenčno linijo uporabljena obalna črta, kakor jo definirata Zakon o vodah in Pravilnik o podrobnejšem načinu določanja meje obale. Sloj obalne linije vodi Agencija RS za okolje v sklopu podatkovne zbirke Atlas okolja. Podatek je namenjen prikazu poteka meje med vodnim zemljiščem morja in kopnim ter služi kot osnova za odmero dejanske prostorske umestitve priobalnega pasu na podlagi uskladitve režimov v 100-metrskem priobalnem pasu Jadranskega morja, skladno z zahtevami 8. člena protokola ICZM.

Za namene razporeditve smo konfliktne točke združili v 6 območij konfliktov. Vsako območje smo preučili, da bi določili v njem prisotne rabe. Vrednotenje smo uporabili kot okvir za spoznavanje, ali konflikti na področju načrtovanja obstajajo. V kolikor bi konflikte na območju prepoznali, nas bo v nadaljevanju zanimalo, kako lahko ocenimo

stopnjo konfliktov med rabami in najdemo alternativne rešitve za uskladitev rab. Na podlagi konfliktov mnogoterih rab (konfliktov med uporabniki in konfliktov med uporabniki in okoljem) v obalnem območju smo v tem koraku poskusili s pomočjo metode »prekrivanja kart« prepoznati obstoječe konflikte.

a) Grafični prikaz obstoječe rabe obalnega pasu

Na podlagi metapodatkovne baze je bila izdelana karta, ki prikazuje »število prekrivajočih se rab« na vsako celico analize kot vsoto točk za »oceno soobstoja« vsakega para pomorskih rab, ki obstajata na isti celici analize. Pri ožjem izboru prioritetenih območij je bilo pomembnih več vidikov. Izbrana so bila območja, ki omogočajo preveritev kriterijev vrednotenja konfliktov v konkretnem prostoru. Na območju obale med Koprom in Izolo smo tako dobili vpogled v potencialno konfliktna območja.

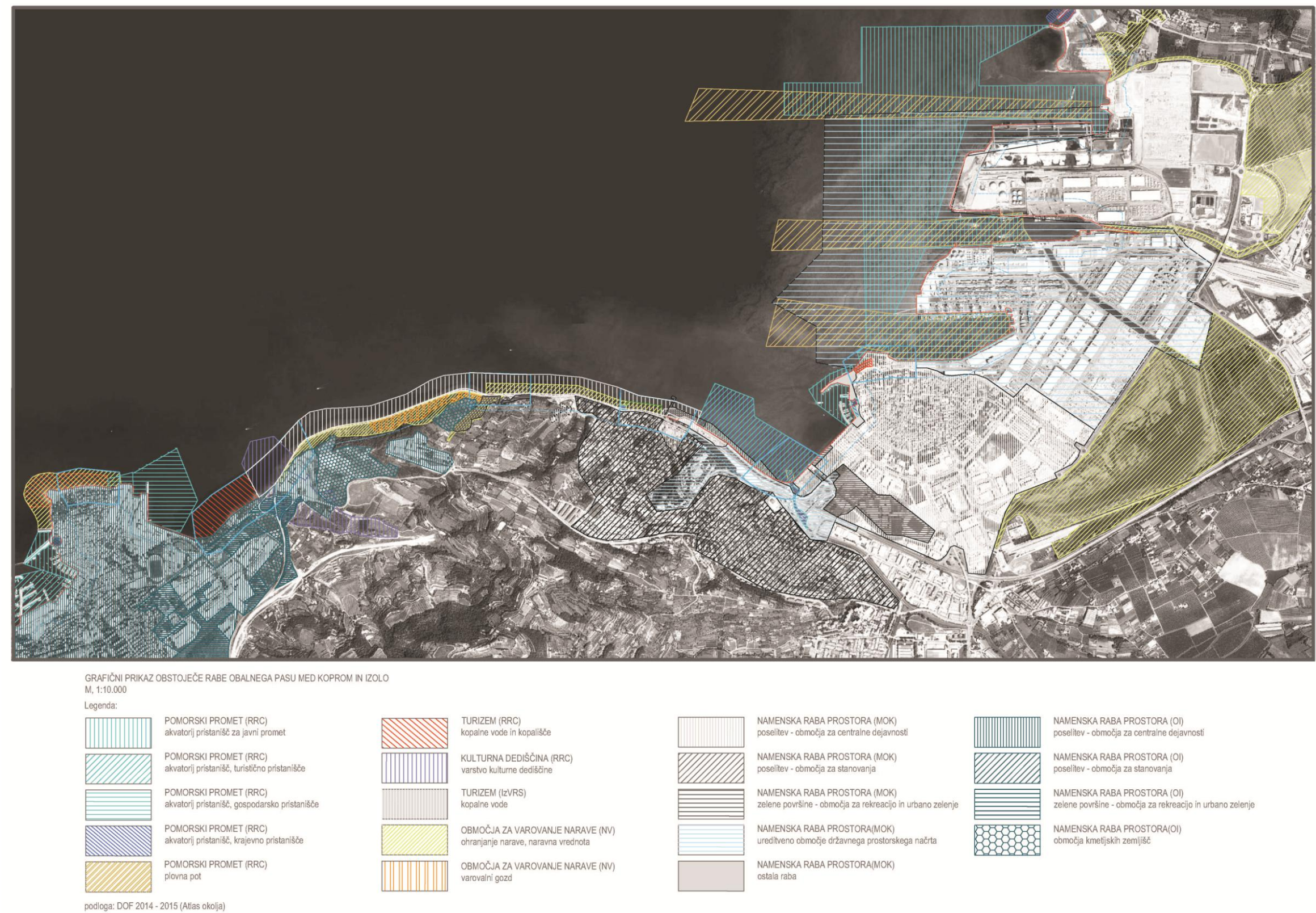
b) Grafični prikaz programsko-prostorske opredelitve obalnega pasu

Na podlagi končnega poročila Podrobnejša zasnova prostorskih ureditev obalnega pasu (Gabrijelčič in sod., 2005; v nadaljevanju CAMP) so bili znotraj poglavja Evidenca ključnih interesov in konfliktov v prostoru evidentirani interesi, pobude, projekti in varstvene omejitve, ki določajo obstoječo in prihodnjo prostorsko stvarnost. V raziskavi CAMP je bila na podlagi pregleda relevantnih prostorskih gradiv, intervjujev, evidenc pobud in prispevkov oblikovana sintezna karta ključnih interesov in konfliktov v prostoru.

A vprašanje stika območja Luke in zaledja (terminal – gospodarska cona – krajina), **B** problem stika (programski in prostorski) Luke in mesta, **C** projekt Marina Koper, **D** zasnova posameznih povezav in elementov prometne infrastrukture, **E** oblikovanje elementov ureditve in prostorska zasnova za ožje območje obalne ceste Koper–Izola, **F** v delu industrijske cone se predvideva gradnja multikina, zabavišče in kongresne dejavnosti, **G** ureditev južne vpadnice; vstop v mesto loči stanovanjsko-turistično od industrijskega območja, **H** na vzhodnem delu mestnega jedra naj bi se razvijale mestne funkcije (ev. servisne dejavnosti marine na območju ladjedelnice, ev. parkirne hiše, ev. potniški terminal).

Namen analize kart prekrivajočih se pomorskih dejavnosti obstoječe rabe obalnega pasu in karte programsko-prostorske opredelitve obalnega pasu v projektu CAMP, je primerjava problemskih območij na obalnem pasu med Koprom in Izolo. Iz kart lahko razberemo, da območja z visoko intenzivnostjo rabe na karti a) (Slika 8) sovpadajo z že znanimi prepoznanimi konflikti v prostoru iz karte b) (Slika 9). Na koncu smo konflikte zbrali v c) sintezni karti konfliktov v obalnem pasu med Koprom in Izolo (Slika 10), kjer smo konflikte razvrstili v 6 problemskih območij. Območja z visoko stopnjo konfliktnih interakcij smo v nadaljevanju vrednotili z vidika dveh glavnih kriterijev, na podlagi katerih smo podali končno oceno stopnje sovpliva rab.

a) Grafični prikaz obstoječe rabe obalnega pasu

Slika 8: Grafični prikaz obstoječe rabe obalnega pasu

b) Grafični prikaz programske-prostorske opredelitve obalnega pasu (Gabrijelčič in sod., 2005)

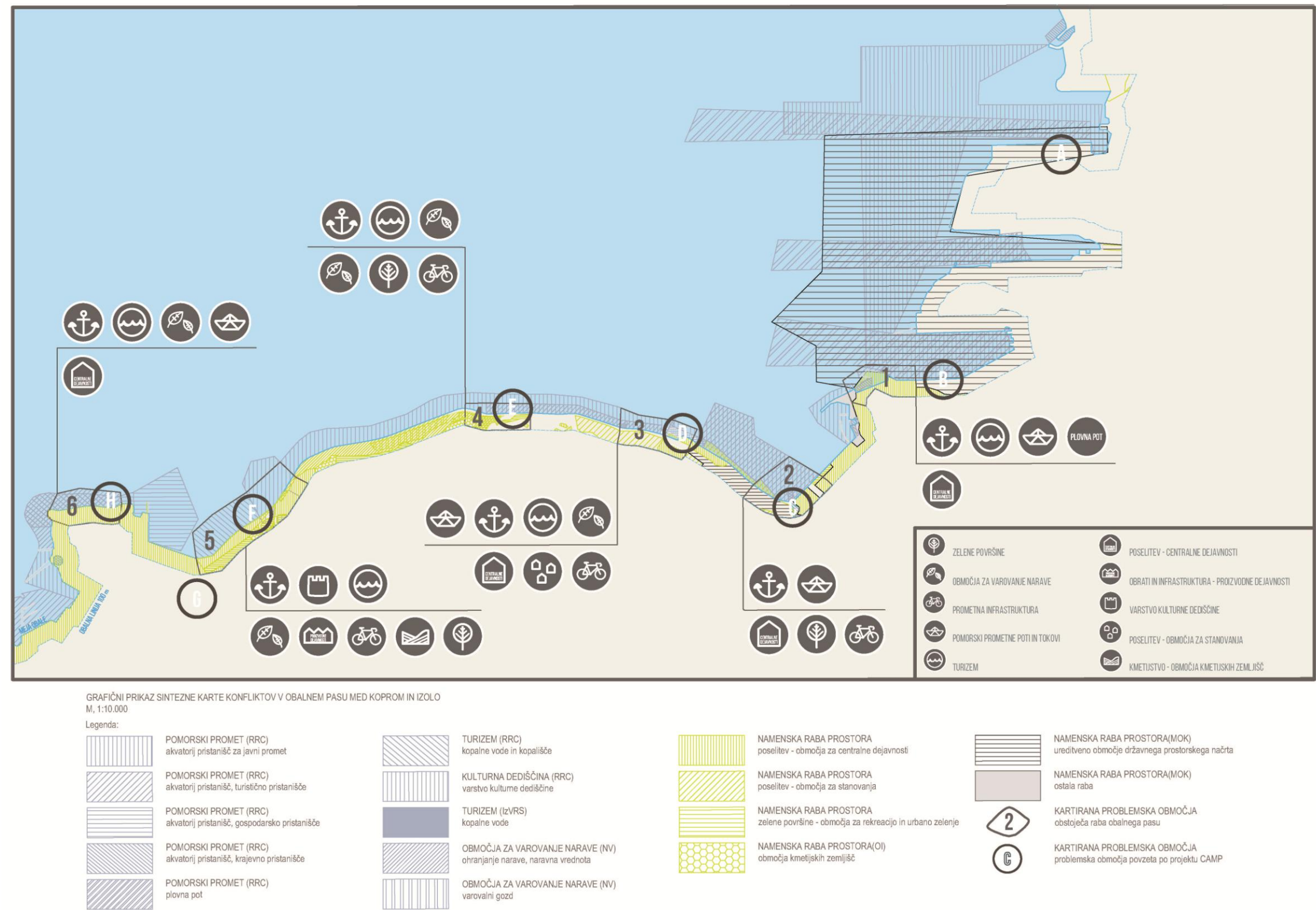
GRAFIČNI PRIKAZ PROGRAMSKO - PROSTORSKA OPREDELITEV OBALNEGA PASU MED KOPROM IN IZOLO
Evidenca predvidenih projektov in problemskih območij povzeta po projektu CAMP
M, 1:10.000

Legenda:

- A tretji pomol
- B problem stika Luke in mesta
- C projekt Marina Koper
- D zasnova posameznih povezav in elementov prometne infrastrukture
- E oblikovanje elementov ureditve in prostorska zasnova za ožje območje obalne ceste Koper - Izola
- F v delu industrijske cone se predvideva gradnjo multikina, zabavišče in kongresne dejavnosti.
- G industrijska cona
- H na vzhodnem delu mestnega jedra naj bi se razvijale mestne funkcije

Slika 9: Grafični prikaz programske-prostorske opredelitve obalnega pasu (Gabrijelčič in sod., 2005)

c) Sintezna karta konfliktov v obalnem pasu med Koprom in Izolo

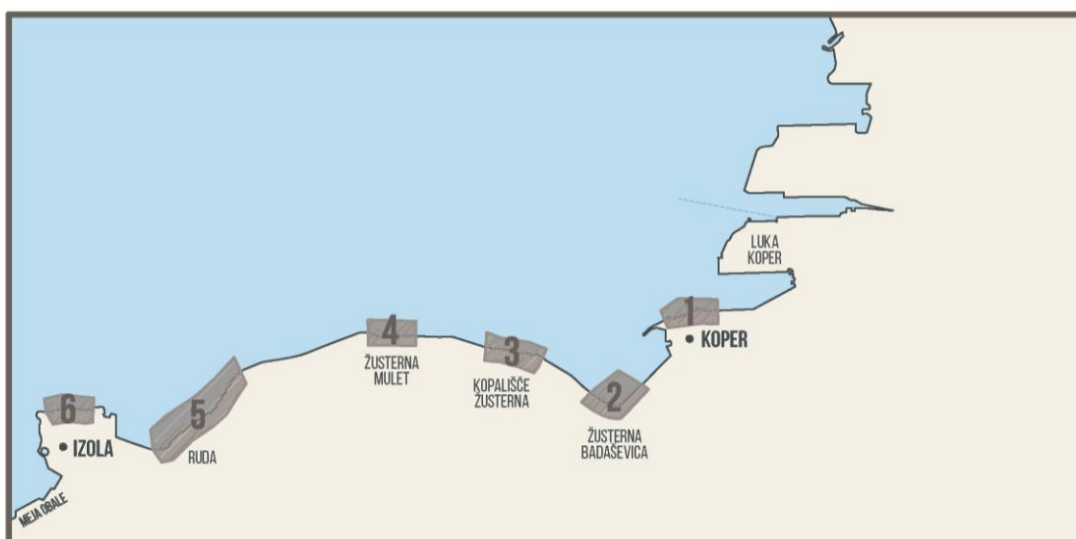

Slika 10: Sintezna karta konfliktov v obalnem pasu med Koprom in Izolo

5.2.2 Vrednotenje interakcij med rabami

Medtem ko je interakcijo med dvema dejavnostma, razvitima na določenem območju, precej enostavno opisati, so dostikrat bolj kompleksni njeno vrednotenje, vizualizacija in pa upoštevanje le-te v kombinaciji z več kot eno drugo dejavnostjo. V okviru projekta COEXIST (Gramolini in sod., 2013) je bilo oblikovano orodje GRID (ang. *Geo Reference Interaction Database*) za analizo interakcij (konfliktov in sinergij) v morskih obalnih območjih. Poleg tega je bil znotraj projekta oblikovan niz kriterijev, ki jih je potrebno uporabiti za opredelitev konfliktov in za njihovo vrednotenje za potrebe prikaza le-teh v matriki.

Konflikti in sinergije »soobstoja rab« smo vrednotili z vidika dveh glavnih kriterijev, na podlagi katerih smo podali končno oceno stopnje sovpliva rab. Kriteriji vrednotenja so razdeljeni v dve skupini: i) kriteriji, ki opredeljujejo konflikte med rabami in ii) kriteriji za konflikte med rabami in okoljem. Kot prvi korak, je vsako dejavnost mogoče razvrstiti glede na pet razsežnosti: mobilnostna, prostorska (horizontalna), vertikalna, časovna in lokacijska. Za nadaljnje izračune so bile vsem kategorijam dodeljene numerične vrednosti. S prvimi vrednotimo časovno domeno dejavnosti (kratka, srednja, dolga/stalna), mobilnost (nepremično ali premično), stopnjo sovpliva (združljiva, pogojno združljiva, nezdružljiva) in lokacijo dejavnosti (kopno, morje). V drugi točki nam analiza sinergije in navzkrižja med rabami skupaj z njihovimi potencialnimi vplivi na okolje (vrednotenje in analiza kumulativnih učinkov) poda v kakšni meri skupek dejavnosti vpliva na okoljske sestavine. Skupna ocena vplivov je povprečna vrednost vseh kriterijev in predstavlja območja nezdružljivih rab in območja z najvišjimi potenciali za ohranjanje in razvoj.

Slika 11: Izbrane cone konfliktov

1 – območje mesta Koper (Kopališko nabrežje in Luka Koper), 2 – Žusterna pri izlivu Badaševica, 3 – Kopališče Žusterna, 4 – Žusterna – Mulet, 5 – Izola Ruda, 6 – območje mesta Izola skupaj z vplivnim območjem ladjedelnice Izola.

5.2.2.1 Kriteriji vrednotenja konfliktov med rabami

i.1) Prostorski obseg

3	2	1
veliko območje	srednje območje	majhno območje
> 1000 m ² <i>vetrne elektrarne, zaprta območja itn.</i>	50–1000 m ² <i>npr. odlagališča, mesta izkopavanj</i>	< 50 m ² <i>npr. ribiške ladje</i>

i.2) Časovna domena dejavnosti

3	2	1
dolga/stalna	srednja	kratka
>12 mesecev <i>vetrne elektrarne, kablji itn.</i>	1–365 dni <i>npr. pasivna oprema</i>	< 24 h <i>npr. ribolovna območja</i>

i.3) Mobilnost

2	1
nepremično	premično
<i>vetrne elektrarne, zaprta ali posebej urejena območja (Natura 2000) ipd.</i>	<i>npr. ribiške ladje</i>

i.4) Stopnja sovpliva

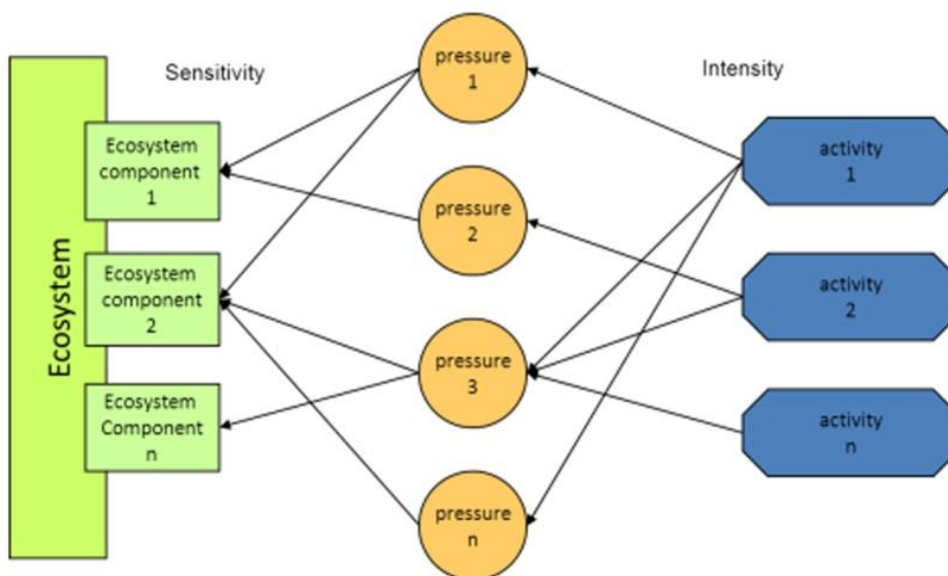
3	1	0
nezdružljiva	pogojno združljiva	združljiva

i.5) Lokacija dejavnosti

3	2	1
kopno in morje	morje	kopno

Območja vrednotenja konfliktov med rabami, ki so bila izbrana v fazi prepoznavanja aktualnih nasprotij in združljivosti rab ter grafično prikazana na sintezni karti konfliktov v obalnem pasu med Koprom in Izolo (slika 10) se vrednoti z vidika 5 kriterijev, na podlagi katerih se poda končno oceno posameznega območja. Skladno z zgoraj navedenimi vrednostmi pripisanih kriterijev je stopnja prostorskih konfliktov segala od 4 do 14. V posameznem območju je število prekrivajočih se rab različno, skupna ocena pa vedno predstavlja povprečno vrednost vseh kriterijev. Stopnje sovpliva ni možno določiti med vsemi navedenimi rabami, zato smo to postavko vrednotili samo med rabama, ki sta si bili v skupnem seštevku najbolj nasprotujoči. Njuno nezdržljivost, pogojno združljivost ali združljivost smo na koncu prišteli k skupni povprečni oceni konfliktov med rabami in tako dobili končni rezultat vrednotenja konfliktov med rabami.

5.2.2.2 Kriteriji vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem

Slika 12: Vizualizacija pritiskov dejavnosti na sestavine ekosistema. Vir: (De Vries in sod.; Gramolini in sod., 2013)

Eden ključnih korakov ekosistemskega pristopa k upravljanju je ocena posameznih in kumulativnih vplivov antropogenih pritiskov na ekosisteme. Presoja mora omogočiti pregled za območje značilnih pritiskov in vplivov pomorskih rab (sklic na Preglednico 2 priloge III k Direktivi 2008/56/ES (2008) ter njihovo povezavo z deskriptorji okoljskega stanja. Ima številne pomembne prednosti, vsebuje pa tudi nekaj omejitev, ki jih dobro povzemata (Halperm in Fujita, 2013): relativna pomembnost stresorjev, linearni odziv ekosistemov na stresorje in prilagodljivost, točnost pomena občutljivosti, aditivni model, zgodovinski vplivi na časovno dinamiko, 3D, odnos med uporabo (gonila) in pritiski (stresorji), povezovanje z ekosistemskimi storitvami ... Tudi manjkajoči podatki o rabah in porazdelitvi ekosistemov lahko bistveno vplivajo na rezultate na lokalni ravni. Zato je po

opredelitvi glavnih vplivov in prizadetih območij potrebna natančnejša analiza za pripravo načrtovanih ukrepov z uporabo posebnih orodij, ki so odvisna od predmeta obravnave in razmerja med vzrokom in učinkom, ki ga je treba določiti (modeli, ukrepi in poskusi, strokovna presoja itd.).

V našem primeru smo pri izvedbi tega koraka upoštevali zgolj pritiske, ki smo jih v prejšnjih fazah prepoznali v izbranem območju in jih povezali s pritiski, ki jih ti predstavljajo za komponente okolja, predstavljene v poglavju okoljske sestavine. Direktiva 2014/89/EU (2014) izrecno zahteva pravilno oceno interakcije med kopnim in morjem, tj. kakšni so medsebojni vplivi dejavnosti na kopnem in morju ter kako vplivajo na morsko okolje. Rezultati vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem le splošno prikazujejo, katere rabe v danem prostoru najbolj vplivajo na komponento okolja in kakšen je njihov kumulativen vpliv na okolje. Potrebno je poudariti, da ocena temelji zgolj na seštevanju posameznih pritiskov in njihovi povprečni oceni glede na število rab v izbranem območju.

Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uredba ..., 2005) določa, da se vplivi izvedbe plana vrednotijo na podlagi posledic plana glede na okoljske cilje le-tega z uporabo meril vrednotenja po naslednjih razredih: razred A (ni vpliva oziroma je pozitiven vpliv), razred B (vpliv je nebitven), razred D (vpliv je bistven), razred E (vpliv je uničujoč), razred X (ugotavljanje vpliva ni možno). Tak način vrednotenja bi bilo smiselno uporabiti tudi v našem primeru, saj imajo tipi pritiskov dejavnosti na okolje različne vplive. Vendar smo se zaradi kompleksnosti in slabega poznavanja stopnje okoljskega vpliva posameznih rab v našem delu osredotočili na njihov kumulativni seštevek.

Primer splošne matrike:

območje	IZBRANO OBMOČJE RAB	VPLIVI RAB NA OKOLJE (Tip pritiskov dejavnosti na okoljske sestavine)
	RABA A	A,B,O
	RABA B	C,D,K

Preglednica 16: Tipi pritiskov dejavnosti na okoljske sestavine. Navedeni pritiski in vplivi po tabeli okvirne direktive o morski strategiji (Preglednica 2 priloge III k Direktiva 2008/56/ES)

Splošna kategorija pritiska	Oznaka pritiska	Tip pritiskov dejavnosti na okoljske sestavine
Fizične izgube	A	»uničevanje prostora zaradi struktur, ki jih je ustvaril človek (ang. <i>smothering</i>)«
	B	pozidava (npr. s trajnimi konstrukcijami)
Fizična škoda	C	spremembe v zamuljenju (npr. z izpusti, povečanim odtekanjem, izkopavanjem/odstranjevanjem izkopanega materiala)
	D	površinska obraba (npr. učinek na morsko dno zaradi komercialnega ribolova, zaradi čolnarjenja, sidranja)
	E	izbirna ekstrakcija (npr. raziskovanje in izkoriščanje živih in neživih virov naorskem dnu in podtalju)
Druge fizične motnje	F	podvodni hrup (npr. ladijskih prevozi, podvodna akustična oprema)
	G	odpadki v morju
Poseganje v hidrološke procese	H	bistvene spremembe v toplotnem režimu (npr. izpusti iz elektrarn)
	I	bistvene spremembe v slanosti (npr. zaradi konstrukcij, ki ovirajo gibanje vode, ali zaradi odvzema vode)
Onesnaževanje z nevarnimi snovmi	J	uvajanje sintetičnih sestavin (npr. prednostne sestavine po Direktivi 2000/60/ES, ki so pomembne za morsko okolje, biološko aktivne snovi, kot so pesticidi, premazi proti obraščanju, farmacevtski izdelki, npr. zaradi uhajanja iz razpršenih virov, onesnaženja, ki ga povzročajo ladje, izpustov v ozračje) in biološko aktivnih snovi
	K	uvajanje nesintetičnih snovi in sestavin (težke kovine, ogljikovodiki ipd., npr. zaradi onesnaženja, ki ga povzročijo ladje ter iskanja in izkoriščanja nafte, plina in mineralov, izpustov v ozračje, rečnih vnosov)
	L	uvajanje radionuklidov
Obogatitev s hranilnimi in organskimi snovmi	M	vnosi gnojil in drugih snovi, bogatih z dušikom in fosforjem (npr. iz točkovnih in razpršenih virov, vključno s kmetijstvom, ribogojstvom, izpusti v ozračje)
	N	vnosi organskih snovi (npr. odtočni kanali marikultura, rečni vnosi)
Biološke motnje	O	uvajanje neavtohtonih vrst
	P	izbirna ekstrakcija vrst, vključno z naključnimi ulovi neciljnih vrst (npr. zaradi komercialnega in rekreacijskega ribolova)

6 REZULTATI

6.1 REZULTATI VREDNOTENJA

6.1.1 Rezultati vrednotenja konfliktov med rabami

Preglednica 17: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 1

Izbrano območje 1	VREDNOTENJE KONFLIKTOV MED RABAMI					SEŠTEVEK OCENE KONFLIKTOV MED RABAMI
	Prostorski obseg	Časovna domena	Mobilnost	Stopnja sovpliva	Lokacija dejavnosti	
kopalne vode in kopališča	1	2	2	/	2	7
akvatorij pristanišč	3	3	2	/	3	11
poselitev (c.d.)	3	3	2	/	1	9
plovna pot	3	1	1	/	2	7
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami						34
<i>Povprečna vrednost, ki linearno upošteva konfliktne rabe.</i>						8
akvatorij pristanišč	/	/	/	3	/	3
poselitev (c.d.)						
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami in stopnja sovpliva rab						11,5

Preglednica 18: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 2

Izbrano območje 2	VREDNOTENJE KONFLIKTOV MED RABAMI					SEŠTEVEK OCENE KONFLIKTOV MED RABAMI
	Prostorski obseg	Časovna domena	Mobilnost	Stopnja sovpliva	Lokacija dejavnosti	
akvatorij pristanišč, (predvideno tu. pristanišče)	2	3	2	/	3	10
akvatorij pristanišč (kra. pristanišče)	1	1	2	/	3	7
zelene površine	2	1	2	/	1	6
poselitev (c.d.)	2	3	2	/	1	8
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami						31
<i>Povprečna vrednost, ki linearno upošteva konfliktne rabe.</i>						7,7

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

akvatorij pristanišč, (predvideno tu. pristanišče)	/	/	/	3	/	3
poselitev (c.d.)						
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami in stopnja sovpliva rab						10,7

Preglednica 19: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 3

Izbrano območje 3	VREDNOTENJE KONFLIKTOV MED RABAMI					SEŠTEVEK OCENE KONFLIKTOV MED RABAMI
	Prostorski obseg	Časovna domena	Mobilnost	Stopnja sovpliva	Lokacija dejavnosti	
kopalne vode in kopališča	3	2	2	/	3	10
ohranjanje narave	3	3	2	/	2	9
akvatorij pristanišč (kra. pristanišče)	1	1	1	/	3	6
poselitev (o.s.)	3	3	2	/	1	9
poselitev (c.d.)	3	3	2	/	1	9
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami						43
<i>Povprečna vrednost, ki linearno upošteva konfliktne rabe.</i>						8,6
kopalne vode in kopališča	/	/	/	1	/	1
ohranjanje narave						
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami in stopnja sovpliva rab						9,6

Preglednica 20: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 4

Izbrano območje 4	VREDNOTENJE KONFLIKTOV MED RABAMI					SEŠTEVEK OCENE KONFLIKTOV MED RABAMI
	Prostorski obseg	Časovna domena	Mobilnost	Stopnja sovpliva	Lokacija dejavnosti	
kopalne vode in kopališča	3	2	2	/	2	9
ohranjanje narave	2	3	2	/	2	9
zelene površine	2	2	2	/	1	7
ob. kmetijskih zemljišč	1	3	2	/	1	7
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami						32
<i>Povprečna vrednost, ki linearno upošteva konfliktne rabe.</i>						8,0
kopalne vode in kopališča	/	/	/	1	/	1
ohranjanje narave						
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami in stopnja sovpliva rab						9,0

Preglednica 21: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 5

Izbrano območje 5	VREDNOTENJE KONFLIKTOV MED RABAMI					SEŠTEVEK OCENE KONFLIKTOV MED RABAMI
	Prostorski obseg	Časovna domena	Mobilnost	Stopnja sovpliva	Lokacija dejavnosti	
kopalne vode in kopališča	3	2	2	/	3	10
kulturna dediščina	2	3	2	/	3	10
ohranjanje narave	1	3	2	/	1	7
zelene površine	1	3	2	/	1	7
ob. kmetijskih zemljišč	1	3	2	/	1	7
poselitev (pr.d.)	2	3	2	/	1	8
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami						49
Povprečna vrednost, ki linearno upošteva konfliktne rabe.						8,2
kopalne vode in kopališča	/	/	/	0	/	0
kulturna dediščina						
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami in stopnja sovpliva rab						8,2

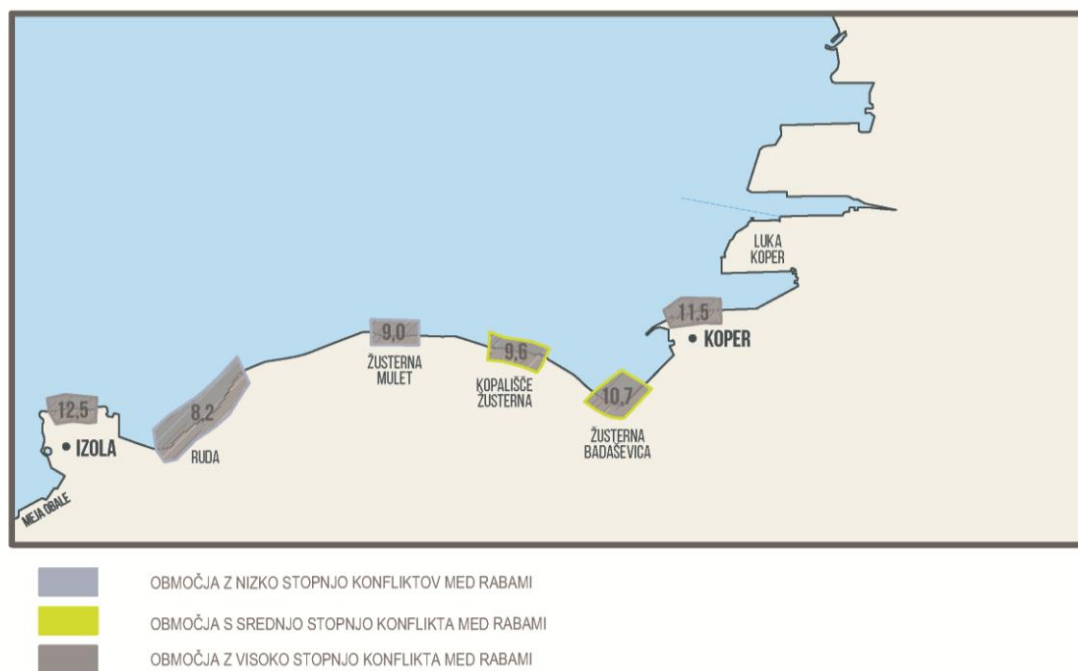
Preglednica 22: Vrednotenje konfliktov med rabami na izbranem območju 6

Izbrano območje 6	VREDNOTENJE KONFLIKTOV MED RABAMI					SEŠTEVEK OCENE KONFLIKTOV MED RABAMI
	Prostorski obseg	Časovna domena	Mobilnost	Stopnja sovpliva	Lokacija dejavnosti	
kopalne vode in kopališča	2	2	2	/	3	9
ohranjanje narave	2	3	2	/	2	9
akvatorij pristanišč (go. pristanišče)	2	3	2	/	3	10
poselitev (c.d.)	3	3	3	/	1	10
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami						38
Povprečna vrednost, ki linearno upošteva konfliktne rabe.						9,5
akvatorij pristanišč (go. pristanišče)	/	/	/	3	/	3
poselitev (c.d.)						
Skupaj vrednotenje konfliktov med rabami in stopnja sovpliva rab						12,5

Preglednica 23: Skupna preglednica rezultatov vrednotenja konfliktov med rabami

Izbrano območje konfliktov	OCENA KONFLIKTOV MED RABAMI
1	11,5
2	10,7
3	9,6
4	9,0
5	8,2
6	12,5

Preglednica 23 prikazuje skupen povzetek rezultatov vrednotenja konfliktov med rabami. Ocena konfliktov med rabami vsebuje stopnjo konflikta na delih izbranega območja, ki določa, katera območja obale med Koprom in Izolo so z vidika konfliktov med rabami najbolj sporna.

Slika 13: Pregledna karta ocene vrednotenja konfliktov med rabami

1 – območje mesta Koper (Kopališko nabrežje in Luka Koper), 2 – Žusterna pri izlivu Badaševice, 3 – Kopališče Žusterna, 4 – Žusterna – Mulet, 5 – Izola Ruda, 6 – območje mesta Izola skupaj z vplivnim območjem ladjedelnice Izola

Na splošno lahko povzamemo, da dejavnost pomorskih prometnih poti in tokov (akvatorij pristanišč, plovna pot) ter poselitve (centralne dejavnosti, območja stanovanj) največkrat dosemeta najvišjo oceno stopnje konfliktov rab. To lahko pripišemo dejstvu, da imata največji prostorski obseg, konstantno domeno dejavnosti in sta v stopnji sovpliva med seboj nezdružljivi. To je seveda kontradiktorno, saj se v danem prostoru ravno na območju

mesta Koper nahaja Luka Koper, v Izoli pa ladjedelnica. V preteklosti so bile razvojne možnosti mest odvisne predvsem od načina, kako so ta izrabljala svoje potenciale. Izola je bila srednjeveško ribiško mesto, ki je nastalo ob pristanišču v južnem delu otoka, Koper pa se je že iz časa Rimljanov razvijal kot trgovska postojanka, kjer se je prebivalstvo ukvarjalo z ribištvom. Koper je po osvoboditvi in priključitvi Sloveniji l. 1952 nase znova prevzel breme pospešenega gospodarskega razvoja celotnega obalnega območja. Po izgubi Trsta, ki je v preteklosti pogosto pogojeval vlogo Kopra v širšem severnojadranskem prostoru, so l. 1657 začeli z izgradnjo luke, prvega slovenskega okna v svet. Luka Koper je tako začela vračati sloves pristanišču, ki je bilo nekoč pomembnejše od Trsta in Reke.

Raba pomorskih poti in poselitev sta že od nekdaj prisotni v prostoru, zato menimo, da bi bilo potrebno identificirati tiste razvojne faktorje, ki predstavljajo razvojno prednost za območje mesta ter na podlagi tega podati smernice možnih spremljajočih dejavnosti, ki lahko pozitivno podpirajo razvojne možnosti, ki jih nudi morje in obala, katerih prisotnost že sama po sebi predstavlja izrazito in redko razvojno prednost na državnem nivoju. Prav tako lahko iz rezultatov razberemo, da prekrivanje večjega števila rab na istem območju ne pomeni nujno tudi najvišje stopnje konflikta. V območju obdelave 5 se prekriva šest različnih rab, kljub vsemu je ocena stopnje konflikta med njimi najnižja (tudi ker si dane dejavnosti v prostoru ne konkurirajo).

6.1.2 Rezultati vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem

Preglednica 24: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 1

Izbrano območje	VPLIVI RAB NA OKOLJE	
1	kopalne vode in kopališča	B, D.
	akvatorij pristanišč (za javni promet)	D, F, G, J, K, O.
	poselitev (c.d.)	B, N.
	plovna pot	C, D, F, G, J, K, O.
		*4,2

Preglednica 25: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 2

Izbrano območje	VPLIVI RAB NA OKOLJE	
2	akvatorij pristanišč (predvideno tu. pristanišče)	A, B, C, D, F, J.
	akvatorij pristanišč (kra. pristanišče)	B, D, F.
	zelene površine	/
	poselitev (c.d.)	B, N.
	promet	A, B, C.
		*2,8

Preglednica 26: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 3

Izbrano območje	VPLIVI RAB NA OKOLJE	
3	kopalne vode in kopališča	B, D.
	ohranjanje narave	/
	akvatorij pristanišč (kra. pristanišče)	B, D, F.
	poselitev (o.s.)	B, N.
	poselitev (c.d.)	B, N.
	promet	A, B, C.
	*2,0	

Preglednica 27: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 4

Izbrano območje	VPLIVI RAB NA OKOLJE	
4	kopalne vode in kopališča	B, D.
	ohranjanje narave	/
	zelene površine	/
	ob. kmetijskih zemljišč	M.
	promet	A, B, C.
	*1,2	

Preglednica 28: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 5

Izbrano območje	VPLIVI RAB NA OKOLJE	
5	kopalne vode in kopališča	B, D.
	kulturna dediščina	/
	ohranjanje narave	/
	zelene površine	/
	ob. kmetijskih zemljišč	M.
	poselitev (pr.d.)	B, H, J.
	promet	A, B, C.
	*1,2	

Preglednica 29: Skupni seštevek okoljskih pritiskov dejavnosti v izbranem območju 6

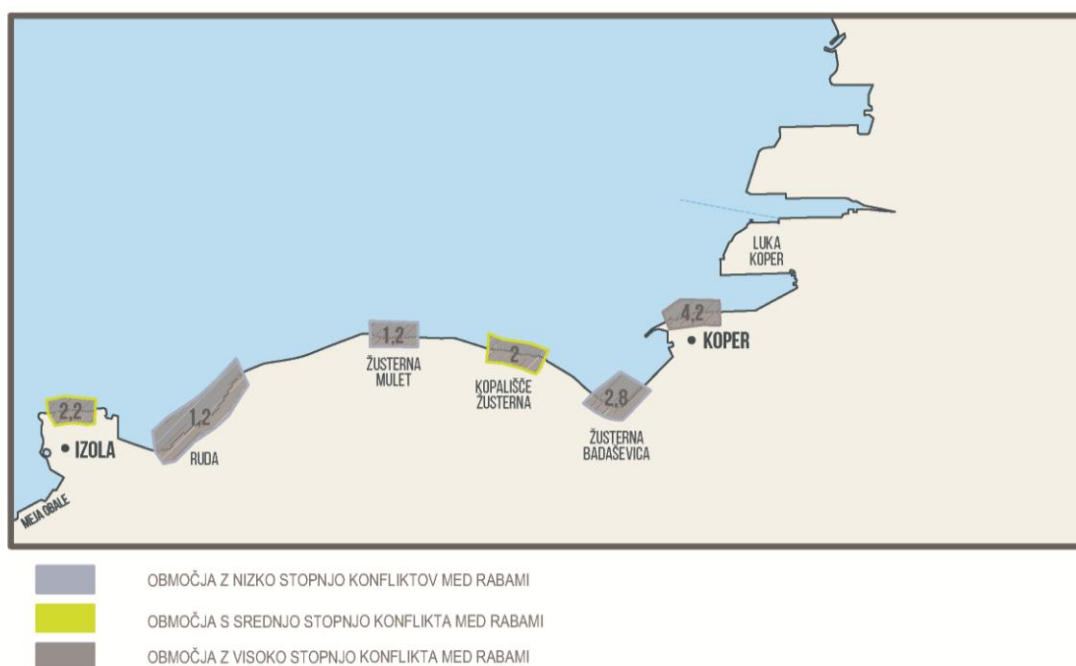
Izbrano območje	VPLIVI RAB NA OKOLJE	
6	kopalne vode in kopališča	B, D.
	ohranjanje narave	/
	akvatorij pristanišč (go. pristanišče)	D, F, G, J, K, O.
	poselitev (c.d.)	B, N.
	*2,2	

*Opomba: Rezultati vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem le splošno prikazujejo, katere rabe v danem prostoru najbolj vplivajo na komponento okolja in kakšen je kumulativni vpliv posamezne rabe na okolje. Rezultat je tako seštevek posameznih pritiskov na okolje, v katerem smo za dosego splošnega vzorca vrednotenja podali povprečno oceno glede na število rab v izbranem območju.

Preglednica 30: Skupna preglednica rezultatov vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem

Izbrano območje konfliktov	OCENA KONFLIKTOV MED RABAMI IN OKOLJEM
1	4,2
2	2,8
3	2,0
4	1,2
5	1,2
6	2,2

Preglednica 30 prikazuje povzetek skupnih rezultatov vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem. Ocena konfliktov med rabami in okoljem vsebuje stopnjo konflikta na posameznem izbranem območju, ki določa, katera območja obale med Koprom in Izolo so z vidika konfliktov med različnimi rabami in okoljem najbolj sporna.

Slika 14: Pregledna karta ocene vrednotenja konfliktov med rabami in okoljem

1 – območje mesta Koper (Kopališko nabrežje in Luka Koper), 2 – Žusterna pri izlivu Badaševica, 3 – Kopališče Žusterna, 4 – Žusterna – Mulet, 5 – Izola Ruda, 6 – območje mesta Izola skupaj z vplivnim območjem ladjedelnice Izola

Na splošno lahko povzamemo, da dejavnost pomorskih prometnih poti in tokov (akvatorij pristanišč, plovna pot) v posameznih problemskih območjih najbolj prispeva k visoki stopnji konfliktov rab in okolja. Delovanje in razvoj luških dejavnosti zajema širok spekter del, ki vključujejo pomorski prostor, v stiku z drugimi pomorskimi dejavnostmi ter z morebitnimi vplivi na stanje okolja. Povzeto po (Mosetti in Lipizer, 2014) je v tovrstnih območjih iz okoljskega vidika potrebno upoštevati posebne previdnostne ukrepe, kot so

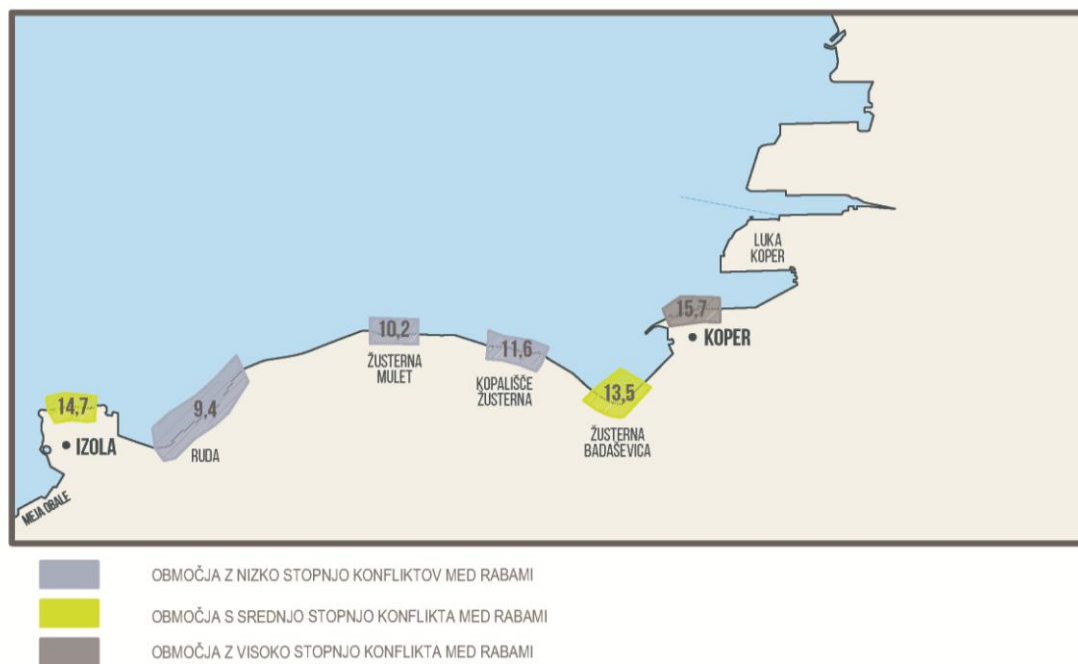
izvajanje Konvencije o nadzoru in upravljanju z ladijskimi balastnimi vodam za omejevanje vnosa tujerodnih vrst, omejitev dejavnosti, ki povzročajo motnje morskega dna in drugih habitatov naorskem dnu, določitev vodnih poti v pristanišče in omejitev hitrosti za zmanjšanje vplivov na morske sesalce. Iz rezultatov lahko prav tako razberemo, da v izbranem območju 1 raba kopalnih vod in kopališča iz okoljskega vidika ni primerna raba za umeščenost v neposredni bližini Luke Koper. Pri analizi vrednotenja konfliktov rab in okolja nismo obravnavali razpršenih (ne-točkovnih) virov onesnaževanja voda, ki jih predstavljajo številni manjši ali difuzni viri onesnaženja iz različnih dejavnosti. Pri »razpršenem« onesnaževanju se onesnaževala zaradi preobsežne rabe zemljišč (npr. zaradi kmetijstva, prometa, industrije, bližine naselij) izpuščajo v tla, zrak ali vodo, pri čemer diskretnega vira onesnaževanja ni mogoče določiti. Primeri razpršenega onesnaževanja vključujejo spiranje s kmetijskih zemljišč in pa z utrjenih površin ter urbanih območij, erozijo, drenažo, atmosfersko depozicijo, itd.

6.1.3 Končni rezultati vrednotenja konfliktov med rabami in med rabami in okoljem

Preglednica 31: Skupni rezultati vrednotenja konfliktov med rabami in med rabami in okoljem

Izbrano območje	OCENA KONFLIKTOV MED RABAMI	OCENA KONFLIKTOV MED RABAMI IN OKOLJEM	SKUPNA OCENA KONFLIKTOV
območje 1	11,5	4,2	15,7
območje 2	10,7	2,8	13,5
območje 3	9,6	2,0	11,6
območje 4	9,0	1,2	10,2
območje 5	8,2	1,2	9,4
območje 6	12,5	2,2	14,7

Preglednica 31 prikazuje rezultate skupnega vrednotenja konfliktov med rabami ter med rabami in okoljem. Skupna ocena konfliktov med rabami ter med rabami in okoljem vsebuje stopnjo konflikta na posameznem izbranem območju, ki določa, katera območja obale med Koprom in Izolo so z vidika konfliktov med različnimi rabami ter rabami in okoljem najbolj sporna.

Slika 15: Pregledna karta skupne ocene vrednotenja konfliktov rab

1 – območje mesta Koper (Kopališko nabrežje in Luka Koper), 2 – Žusterna pri izlivu Badaševice, 3 – Kopališče Žusterna, 4 – Žusterna – Mulet, 5 – Izola Ruda, 6 – območje mesta Izola skupaj z vplivnim območjem ladjedelnice Izola

Za namene razporeditve smo konfliktne točke združili v 6 območij konfliktov, od katerih so bila tri območja rahlega konflikta (območje 3, območje 4, območje 5), dve območji zmerne konflikta (območje 2 in območje 6) in eno območje močnega konflikta (območje 1) (slika 15).

Vrednotenje smo uporabili kot okvir za spoznavanje, zakaj konflikti obstajajo in kako lahko ocenimo alternativne rešitve. Na podlagi konfliktov mnogoterih rab (konflikti med uporabniki in konflikti med uporabniki in okoljem) v obalnem območju med Koprom in Izolo smo s pomočjo PPN prepoznali obstoječe konflikte in jih v nadaljevanju uskladili z ustrezno dodelitvijo prostora znotraj območij.

Za večino delov našega območja se zdi, da so opredeljene rabe v veliki meri skladne med seboj. Izraziti konflikti so skoncentrirani v relativno redkih območjih. Kaže, da od vseh obstoječih rab le pomorske prometne poti in tokovi zaradi svoje trajne narave in prostorskega obsega vplivajo na sam razvoj prostora in na ostale rabe, ki se v tem prostoru nahajajo.

Območja 3, 4 in 5 z našega vidika, oziroma po rezultatih opravljene analize ne predstavljajo problemskih con.

Območje 2 na podlagi odloka o sprejetju Lokacijskega načrta »Marina in komunalni privezi« v Kopru (Odlok o lokacijskem ..., 2005) predstavlja območje pogojne

združljivosti, saj nova predvidena raba na tem območju ni združljiva z obstoječimi dejavnostim v prostoru. V neposredni bližini se nahaja kopališče Žusterna in rečni izliv reke Badaševica. Le ob izlivih rek so nastali položnejši deli obale, kjer je meja med kopnim in morjem široka in obala plitva, svet je uravnan in na debelo nasut z aluvialnimi holocenskimi sedimenti. V Koprskem zalivu sta tovrstno obalo ustvarili prav reki Badaševica in reka Rižana (Bricelj, 2002). Obe se izlivata v Koprski zaliv ter z nanašanjem peska in blata močno zasipavata živoskalno zalivsko dno (Projekt ..., 1998). V zaledju zaliva, v neposredni bližini mesta Koper, na kopnem delu prostora leži Škocjanski zatok, ki je največje polslano oziroma brakično mokrišče v Sloveniji. Prekinitev tovrstnih naravnih procesov z gradnjo marine in komunalnih privezov na območju akvatorija Semedelskega zaliva med mestnim jedrom Kopra in kopališčem Žusterna z vključujočimi površinami na jugovzhodnem delu zaliva, in sicer med obalno črto do naselja Žusterna in do hitre obalne ceste ter med obalno črto do Piranske ceste vključno z delom kanala Grande, je vprašljiv iz vidika neskladnosti z ostalimi rabami in pa tudi okoljsko sporen.

Na podlagi lokacijskega načrta (Odlok o lokacijskem ..., 2005) bo celotno ureditveno območje »LN Marina in komunalni privezi« obsegalo ca. 41,43 ha, od tega bo morski del obsegal ca. 33,21 ha. Površine, ki se bodo urejale z »LN Marina in komunalni privezi«, bodo namenjene turistični, rekreacijski in oskrbno storitveni dejavnosti. Valobran marine se v loku približuje obalni črti ob stari Semedelski cesti. Med novo obalno črto in obstoječo peš in kolesarsko potjo je predvidena ureditev obalne ploščadi, objektov marine in parkirišč. Med peš in kolesarsko potjo ter cesto Semedela–Žusterna je predviden ulični niz objektov. Na zunanji strani valobrana so predvidene kopalne površine. Ob starem koprskem mandraču je predvidena gradnja valobrana in ureditev komunalnih privezov. Med kanalom Grande in reko Badaševico je predvidena ureditev ploščadi za vzdrževanje manjših plovil (šker), kanal Grande pa bo razširjen namenjen komunalnim privezom.

Glede na neposredno povezanost lagune Škocjanskega zatoka z morjem prek morskega kanala imajo tudi morje in dejavnosti ob njem pomemben vpliv na stanje naravnih vrednot v rezervatu. Razširitev zgoraj naštetih dejavnosti na morju in kopnem delu prostora je zaradi zaprte lege in majhne globine Tržaškega zaliva izjemno občutljiv poseg, saj na kakovost vode v obalnem morju vpliva predvsem dotok površinskih vodnih tokov. Velik antropogeni pritisk na morski ekosistem pa bi predstavljale odpadne vode iz turističnih objektov in emisije iz turističnih plovil predvidene marine. Splošna onesnaženost Škocjanskega zatoka je enaka onesnaženosti Koprškega zaliva in ne presega mejnih vrednosti za vodo in sediment (Program varstva in razvoja ..., 2007).

Iz preglednice je razvidno, da najvišjo stopnjo *konflikta med rabami* predstavlja območje 6, ki na kopnem zajema območje strnjene poselitve in območji Delamarisa in ladjedelnice. Na površinah morja se prepletajo turistične dejavnosti – kopališča in kopalne vode – ter območje ohranjanja narave – ostanek apnenčaste obale, ki predstavlja naravno vrednoto

državnega pomena. Območja hudega razvrednotenja prostora se nizajo vzdolž najbolj atraktivne izolske poteze – lungomare. Od vzhoda proti zahodu si sledijo sledeča območja degradiranih grajenih struktur: območje Rude (opuščeni kamnolom, v katerega so umestili arhitekturno cenene rešitve), parkirišča ob ladjedelnici (stihijsko izrabljene proste površine z ureditvami, vezanimi na lastništva zemljišč), kompleks ladjedelnice (opuščen program, degradacija podobe Izole na vzhodnem vstopu v mesto, posebej morja), Delamarisa (opuščen program, degradacija kulturnih in naravnih danosti), Ribe (opuščen program) in Arga (opuščen program, propadajoča arhitekturna dediščina). Območja degradirane obale oziroma zelenih mestnih površin v isti smeri so: avtokamp Jadranka (zaradi nedostopnosti in privatizacije obalnega pasu v samem centru mesta), obala ob vseh opuščenih industrijskih programih (ladjedelnica, Delamaris, še posebej Riba) (Šinigoj in sod., 2013).

Obsežna degradirana območja opuščenih industrij predstavljajo rezervate, ki so v strokovnih podlagah za izdelavo občinskega prostorskega načrta občine Izola predvideni za umestitev ključnih razvojnih programov mesta. Za potrebe turistične dejavnosti, ki se načrtuje na območju Delamarisa in ladjedelnice, je glede na ustvarjene danosti in skladno s programom možno pristajanje ladij. V zalivu Viližan se predvideva območje vodne infrastrukture za potrebe športa, rekreacije, turizma, javnega prometa, lahko tudi nova marina. Menimo, da bi za tako obsežen nabor novih dejavnosti bilo smiselno izbrati tiste, ki so skladne z morskimi rabami kopalnih voda in kopališč ter območji ohranjanja narave. Območje 1 – območje mesta Koper (Kopališče nabrežje in Luka Koper) – predstavlja največjo grožnjo z vidika *konfliktov med rabami in okoljem*. To območje je najvišje vrednoteno tudi s strani skupne ocene konfliktov. Luka Koper na okolje vpliva z izkoriščanjem naravnih virov, kot sta voda in pogonsko gorivo, ter porabo prostora, proizvajanjem odpadne vode in odpadkov, emisij plinov in prahu v ozračje ter povzročanjem hrupa. Pristaniške dejavnosti so neposredno povezane z ladijskim prometom, ki predstavlja potencialno ekološko nevarnost, zaradi možnosti razlitja škodljivih snovi (nafta, kemikalij) ob morebitni nesreči. Luka Koper je tudi stičišče obsežnega dela cestnih in železniških povezav, kar je izvor dodatnih obremenitev okolja, hkrati pa zaradi pretovarjanja obstaja možnost velikih okoljskih nesreč (Pirc in sod., 2006). Luka Koper sicer regiji daje pozitiven in dinamičen gospodarski utrip, na drugi strani pa se srečujemo z negativnimi vplivi, ki jih ima pristaniška dejavnost na lokalno okolje in prebivalstvo. Ta konflikt nakazuje tudi ocena vrednotenja konfliktov med rabami na izbranem območju 1 (Preglednica 17), kjer najvišjo vrednost konflikta dosegajo pomorske prometne poti in tokovi (akvatorij pristanišč) ter poselitev (območje centralnih dejavnosti). Pomembnejši problemi vključujejo onesnaževanje zraka, hrupno onesnaževanje, svetlobno onesnaževanje, onesnaževanje morja in ostalega vodnega okolja ter pretovarjanje nevarnih snovi. Močno se izpostavlja veliko prostorsko potratnost, ki se kaže v širjenju pristaniškega kompleksa ter negativen vizualen učinek bližine Luke Koper oziroma nezadostna zelena pregrada pred pristaniščem (Berdavs in sod., 2006).

Pomorski promet v severnem Jadranu se povečuje in tako se stopnjuje tudi problem varne navigacije: celotno območje potrebuje moderen informacijski sistem za zagotavljanje varnosti pomorskega prometa. Konflikti z lokalno skupnostjo nastajajo zaradi predvidene razširitve luke Koper: prostorski razvoj le-te je kompleksen zaradi specifične lokacije. Glede na problem onesnaževanja okolja je po našem mnenju neprimerna neposredna bližina rabe kopalnih vod in kopališč. Širitev in povečanje prometa luke Koper bi morala biti uravnotežena predvsem z vidika rab turizma in usmerjena v zmanjšanje konfliktov z ribiškimi sektorjem.

Raba ki ni bila upoštevana, vendar lahko znatno vpliva na celoten prostor, je gradnja novega pomorskega terminala za črpanje tekočega naravnega plina, ki jo v Tržaškem zalivu načrtuje Italija. Nova raba bo zagotovo posegla tako v morsko okolje kot v pomorski turizem v Sloveniji, saj so načrtovani terminali samo 300 m od slovenskega teritorialnega morja (Exploring the potential..., 2010). Prisotnost takih terminalov pomeni konflikte z ostalimi dejavnostmi znotraj bazena Jadranskega morja. Ribolov bo, na primer, okrog terminala in plinovoda, ki povezuje terminal z obalo, prepovedan (Exploring the potential..., 2011). Pomorske ploščadi vključujejo tudi določeno tveganje močnega pritiska na okolje; če pride do nesreče, je vpliv na morsko okolje lahko огromen. Prav takšni posegi potrebujejo dodatno ureditev procesa načrtovanja in obnovo obstoječih prostorskih načrtov slovenskih obalnih občin in Strategije prostorskega razvoja Slovenije, pri čemer so ključne vsebine usklajeno načrtovanje obalnega pasu in morja ter vključitev v čezmejno sodelovanje pri skupnem načrtovanju oz. upravljanju severnega Jadrana, oziroma Jadransko – jonske regije.

Glede na rezultate vrednotenja primere konfliktov najdemo med tradicionalnimi rabami (ladijski promet, ribolov) in drugimi dejavnostmi (turizem – kopališča in kopalne vode; marikultura), kot tudi varstvom obalnega in morskega okolja (vključno z zaščitenimi morskimi in obalnimi območji ter že obstoječimi morskimi in obalnimi območji Natura 2000).

6.2 PREDLOG USKLAJEVANJA RAB OBALNEGA PASU MED KOPROM IN IZOLO

Ko smo ugotovili lokacije in intenzitete konfliktov, je bil naslednji korak dodeliti prostor konkurenčnim rabam znotraj območij konfliktov tako, da se ti kar najbolj zmanjšajo. V poglavju rezultati vrednotenja konfliktov med rabami (poglavje 6.1.1) smo za šest izbranih območij konfliktov dejavnostim dodelili oceno stopnje vpliva, ki jo te neposredno povzročajo v razmerju do ostalih rab in v odnosu do okolja. Določili smo dejavnosti, ki v največji meri negativno vplivajo na prostor, in jih v predlogu usklajevanja rab obalnega pasu razvrstili na način, da zagotovimo bolj premišljen prostorski razvoj. Skozi analizo primerov tuje prakse pomorskega prostorskega načrtovanja zajetih v začetnih poglavjih diplomskega dela smo ugotovili, da je za doseganje zgoraj navedenih ciljev potrebno

izdelati pomorske prostorske načrte na podlagi sistema con, prilagojenega nacionalni zakonodaji in funkcijam. Po priporočilih mednarodne prakse usklajevanja rab morja in kopnega povzetih po (Douvere in Ehler, 2009) je predlagan sistem coniranja, ki obsega naslednje tipe con:

- območja izključne rabe prostora, v katerih niso dovoljene nobene dejavnosti, zato ker so te cone namenjene vojaški rabi ali pa zato, ker so določene kot »rezervirana območja« (za prihodnjo rabo) ali zaradi prisotnosti nevarnih pojavov (vrtincev, tokov itn.);
- zavarovana območja (naravne ali kulturne dediščine), znotraj katerih veljajo različne omejitve in prepovedi glede človekovih rab in dejavnosti;
- razvojna območja;
 - območja za ekonomske in proizvodne dejavnosti, ki so določena in organizirana skladno s potrebami morskih rab in dejavnosti v vsaki državi;
 - omrežja in linijske cone za transport, energetska infrastrukturo (cevovodi, kabli) itn.

Na splošno velja omeniti, da mora tako kot pri kopenskem načrtovanju tudi pri PPN prednost imeti prepoznavanje občutljivih območij in območij izključne rabe, preden se določi vse ostale cone namenjene razvojnim dejavnostim. Nato je treba to delitev na cone podrobneje opredeliti v okviru definicij prostorskih predpisov in pripadajočega sistema dovoljenj (Douvere, 2008). Poleg tega mora, kot to že velja za kopensko načrtovanje, prostorsko načrtovanje postati zakonsko predpisan postopek v vsaki državi in pomorski prostorski načrti zavezujoči. Razen coniranja prostora, so še drugi ukrepi, ki jih je mogoče uveljaviti za dopolnitev regulacij na morju: a) omejitve človekovih dejavnosti (npr. ribolova in količin), b) omejitve ustreznih metod (npr. okolju prijazne prakse), c) omejitve izkoriščanja virov (npr. omejitev tonaže za izkopavanje mineralov) (Douvere in Ehler, 2009).

Usmeritve za razporeditev ustreznih dejavnosti oziroma rab prostora v obalnem pasu smo pripravili za tri različne tipe območij upravljanja. Območja smo zasnovali na podlagi mednarodnih načrtovalskih praks, vendar smo izbor in poimenovanje območij prilagodili potrebam načrtovanja rab obalnega pasu. Trije različni tipi območij upravljanja so opredeljeni glede na omejitve območij za varovanje, omejitve območij izključne rabe prostora, kjer so dejavnosti znotraj te skupine med seboj večinoma izključujejo, ter območja podrobnega načrta urejanja rab, ki vključuje območja, v katerih je možno določanje »prednostnih rab« in njihovo medsebojno usklajevanje in določanje intenzitete človeških dejavnosti. Potrebno je poudariti, da v zajetih območjih upravljanja tipa 1, v katerih smo prikazali območja naravne in kulturne dediščine, obstajajo veljavne zakonske omejitve in prepovedi. Iz tega razloga smo se v diplomskem delu osredotočili le na kartiranje zavarovanih območij in jih grafično predstavili v enotni kategoriji izbranih območij varovanja na karti usklajevanja rab med Koprom in Izolo (slika 16). Za splošen

oris predloga usklajevanja rab obalnega pasu smo v nadaljevanju smernice za območja naravne in kulturne dediščine na podlagi zakonskih predpisov vseeno na kratko povzeli. Poleg tega pa smo se odločili, da znotraj območja upravljanja tipa 1 razen obstoječih zavarovanih območij uvedemo tri nove kategorije okoljske obravnave prostora, vezane na obalni pas. Kategorije ne izhajajo iz zakonskih predpisov, vendar predpostavljamo, da bi njihovo upoštevanje pri pripravi pomorskih prostorskih načrtov pripomoglo k bolj trajnostni rabi morskih in obalnih virov. Seznam dejanskih rab na obalnem morju, obali in priobalnih zemljiščih in predlog usklajevanja rab upošteva izbor skladnih rab v prostoru in okolju. Rabe, ki so bile tekom vrednotenja, prekrivanja ali s coniranjem prostora izključujoče, smo uskladili na podlagi njihove boljše integracije in umestitve alternativnih rab v prostor in okolje glede na presojo konkurenčnosti rab in skladno z matriko sovplivanja rab morja in kopnega.

OBSOČJA UPRAVLJANJA TIPA 1: območja za varovanje

območja naravne ali kulturne dediščine, znotraj katerih veljajo različne omejitve in prepovedi glede človekovih rab in dejavnosti in kjer je potrebno upoštevati soobstoj različnih pomorskih rab v občutljivih morskih okoljih. Območje upravljanja tipa 1 se deli na 7 tipov prostorskih območij:

- območja za varovanje narave – Natura 2000 (pSCI, SPA);
- območja za varovanje narave – ostala zaščiteni območja (ZO, EPO, NV);
- območja za varovanje narave – ostala zaščiteni območja in ostale dejavnosti;
- območja varstva kulturne dediščine in podvodne kulturne dediščine;
- območja z visokim potencialom varstvenih voda;
- območja z izraženim krajinskim potencialom;
- območja z izraženim potencialom ekološke funkcije.

OBSOČJA UPRAVLJANJA TIPA 2: območja izključne rabe prostora

so območja izključne rabe prostora kamor umeščamo dejavnosti, ki sodijo znotraj matrike sovplivanja rab morja in kopnega med potencialno nezdružljive rabe. Sem sodijo cone namenjene vojaški rabi, v katerih niso dovoljene nobene dejavnosti, območja akvatoria večjih pristanišč ali tiste dejavnosti, ki so določene kot »rezervirana območja« (za prihodnjo rabo). Območje upravljanja tipa 2 se deli na 2 tipa prostorskih območij:

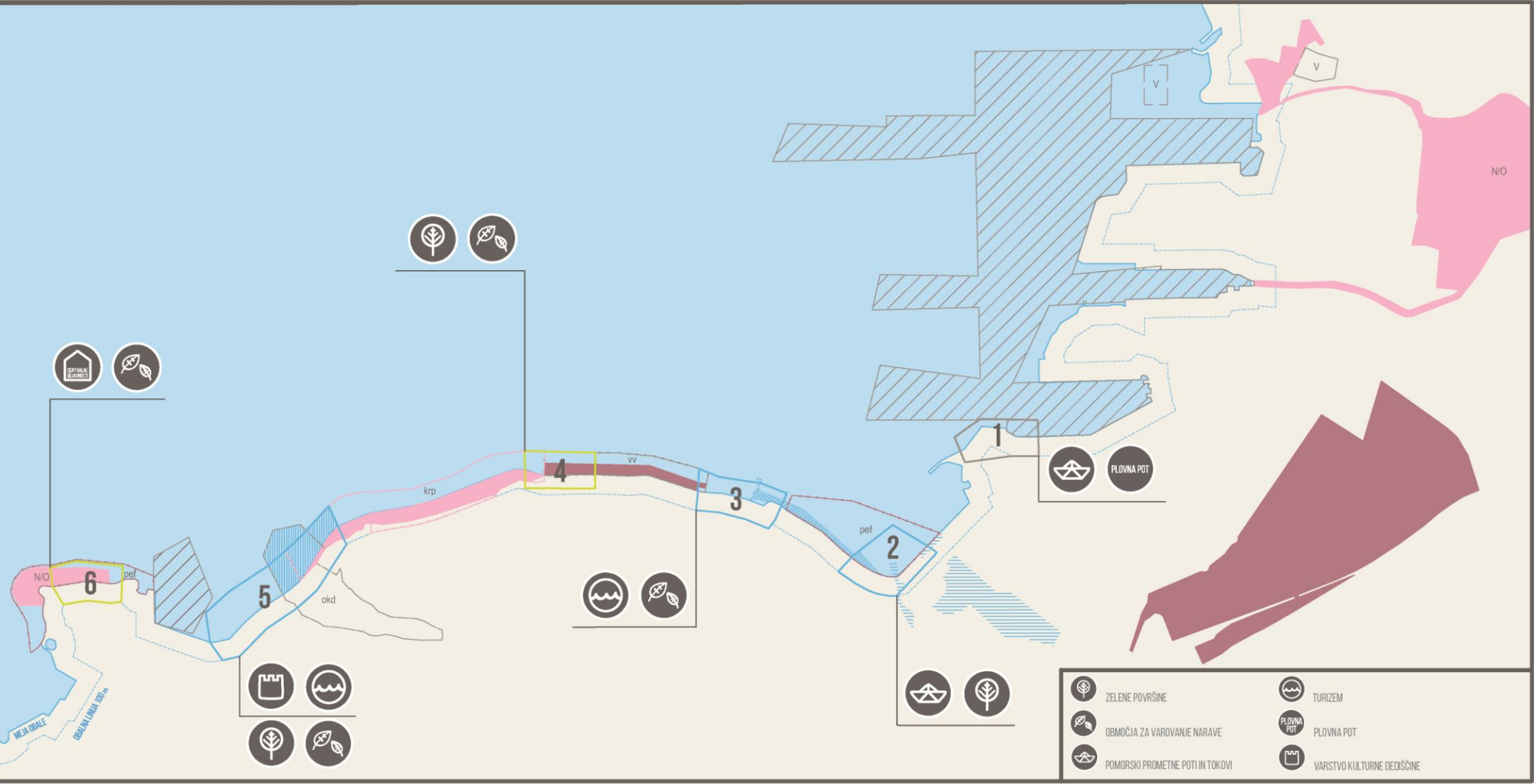
- območja izključne rabe prostora – območje vojaških vadbišč;
- območja izključne rabe prostora – prometne poti in tokovi (akvatorij pristanišč in plovne poti).

OBMOČJA UPRAVLJANJA TIPA 3: območja podrobnega načrta urejanja rab

so območja, določena v sintezni karti konfliktov in temeljijo na predhodni oceni vrednotenja kumulativnih učinkov konfliktov med rabami ter rabami in okoljem. V območjih podrobnega načrta urejanja rab se nahajajo rabe morja in kopnega, ki jih je možno medsebojno usklajevati, da bi med njimi zmanjšali stopnjo konflikta. V ta namen lahko določimo prednostno rabo območja, ki se prilagaja prednostnim ciljem in ciljem upravljanja Pomorskega prostorskega načrtovanja (Preglednica 32) za izbrano dejavnost. V območju obdelave med Koprom in Izolo smo uvrstili 3 območja, ki spadajo med območja upravljanja tipa 3, ki se naknadno deli na 3 tipe prostorskih območij:

- območje podrobnega načrta urejanja rab – problemsko območje 2;
- območje podrobnega načrta urejanja rab – problemsko območje 3;
- območje podrobnega načrta urejanja rab – problemsko območje 5.

d) Karta usklajevanja rab med Koprom in Izolo

GRAFIČNI PRIKAZ OBSTOJEČE RABE OBALNEGA PASU MED KOPROM IN IZOLO
M, 1:10.000

Legenda:

OBMOČJA UPRAVLJANJA TIPA 1
območja za varovanje

- Območja za varovanje narave Natura 2000 (pSCI, ŠPA) ekološko pomembna območja narave
- Območja za varovanje narave ostala zaščitena območja (ZO, EPO, NV)
- Območja za varovanje narave ostala zaščitena območja in ostale dejavnosti (ZO, EPO, NV), kjer je možno poleg zaščite narave izvajati ostale dejavnosti
- Območja kulturne dediščine

podloga: DOF 2014 - 2015 (Atlas okolja)

- Območja z visokim potencialom varstvenih voda
Posebno pomembna območja za drstenje in zaščito ribolovnih virov. Zaradi plovosti in raznovrstnosti morskega dna, je mogoče pričakovati višjo biotsko raznovrstnost, kot ne preostalem delu obravnavanega območja med Koprom in Izolo.
- Območja z izraženim krajinskim potencialom
Območja ki izražajo karakteristične kvalitete specifičnega obalnega prostora.
- Območja z izraženim potencialom ekološke funkcije
Zaradi relativne plovosti morja in glede na pojavnost vegetacije ter hidromorfoloških značilnosti območij, zlasti pomemben je obalni pas, lahko tovrstnim območjem pripišemo višjo naravno vrednost in višjo biotsko raznovrstnost.

OBMOČJA UPRAVLJANJA TIPA 2
območja izključne rabe prostora

- OBMOČJA VOJAŠKIH VADBIŠČ
Območja izključne rabe za potrebe obrambe.
- POMORSKE PROMETNE POTI IN TOKOVI
Območja izključne rabe prostora akvatorijev pristanišč in plovni poti.

OBMOČJA UPRAVLJANJA TIPA 3
območja podrobnega načrta urejanja rab

- OBMOČJE PODROBNEGA NAČRTA UREJANJA RAB
urejanje rab problematsko območje 2
- OBMOČJE PREDNOSTNE RABE
urejanje rab problematsko območje 3
- NAMENSKA RABA PROSTORA(OI)
urejanje rab problematsko območje 5

Slika 16: Karta usklajevanja rab med Koprom in Izolo

OBMOČJA UPRAVLJANJA TIPA 1: območja za varovanje

Da bi dosegli cilj dolgoročnega vzdržnega razvoja obalnih območij ob upoštevanju sosledja dodelitve prostora konkurenčnim rabam po mednarodni načrtovalski praksi (Douvere, 2008) smo v postopku priprave predloga ugotavljanja in uskladitev rab obalnega pasu med Koprom in Izolo prednostno upoštevati območja naravne in kulturne dediščine, znotraj katerih veljajo različne omejitve in pravni režimi glede človekovih rab in dejavnosti, preden smo določili vse ostale cone izključne rabe prostora in con prednostnih rab. Na karti usklajevanja rab med Koprom in Izolo smo zajeli podatke, ki prikazujejo pomembna območja za varovanje, ter naknadno dodelili prostor ostalim rabam.

Na območjih upravljanja tipa 1 – območjih za varovanje so kartirana ekološko pomembna območja narave *Natura 2000*, ki so opredeljena na podlagi direktiv Evropske skupnosti (Direktiva o pticah in direktiva o habitatih). Zajeti območji morja in kopnega sta naravni rezervat Škocjanski zatok, zavarovan po Uredbi o naravnem rezervatu Škocjanski zatok (2013) kot nadaljevanje zavarovanja območja skladno z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok (1998) in kot posebno varstveno območje *Natura 2000* (Uredba o posebnih ..., 2004) in pas obalnega morja pri Žusterni s travniki pozejdonke. Uredba za ohranjanje posebnih varstvenih območij med drugim opredeljuje varstvene cilje za vsako posamezno posebno varstveno območje ter način njihove določitve. Določa tudi varstvene usmeritve, ki so splošne narave, naravnane na načrtovanje posegov ter dejavnosti ter na njihovo izvajanje.

Območja za varovanje narave – ostala zaščitena območja predstavljajo ekološko pomembna območja, naravne vrednote in zavarovana območja narave. Med najbolj pomembna zavarovana območja v slovenskem morju sodijo štirje zavarovani predeli – naravni spomeniki. Na območju med Koprom in Izolo spada v območje varovanja narave rastišče pozejdonke, ki raste v slovenskem morju (in sploh ob istrski obali) le pri Žusterni. Vrsta *Posidonia oceanica* je uvrščena na seznam redkih in ogroženih vaskularnih rastlin v Sloveniji. Kartirali smo območje njenega habitata, ki v Sloveniji obsega okrog 50 m širok in 1 km dolg pas morja in je zaščiten kot naravni spomenik. Med pomembne naravne vrednote prištevamo še flišni klif med Žusterno in Izolo, močno porasel s pionirskimi vrstami, drevored pinij med Koprom in Izolo in ostanek naravne apnenčaste obale v Izoli.

Kljub statusu zavarovanja se na območjih *varovanja narave – ostala zaščitena območja skupaj z ostalimi dejavnostmi*, lahko prostorski razvoj obalnega pasu razvija skladno z načeli vzdržnega razvoja prostora, morja in obale tj. rabe morja. Rabe obale se tu z rabo morja oziroma zavarovanimi območji dopolnjujejo v razpoznavni skladnosti (dejavnosti, ki ne obremenjujejo okolja). Po matriki sovplivanja rab morja in kopnega (Preglednica 13) so z območji za varovanje narave združljive naslednje rabe: varstvo kulturne dediščine, območja zelenih površin, območja gozdnih zemljišč in podvodne razbitine, ter pogojno združljive rabe: pristočasni ribolov, ribolovna cona, ribolovni rezervat, obnovljivi viri energije, kopalne vode in kopališča, rekreacijska plovila in območja kmetijskih zemljišč.

Območja kulturne dediščine vključno s podvodno kulturno dediščino.

Na karti usklajevanja rab med Koprom in Izolo območja podvodne kulturne dediščine niso označena. Poleg pisne evidence podvodne kulturne dediščine, ki je priložena v Prilogi B, med pripravo diplomskega dela nismo uspeli zaslediti, da bi bila ta obravnavana v prostorskih planih, načrtih ali osnovnih opisnih podatkih registra za vsako enoto dediščine, ki vsebuje geolokacijske podatke kulturne dediščine (<http://giskd6s.situla.org/giskd>). Po matriki sovplivanja rab morja in kopnega (Preglednica 13) so z območji varstva kulturne dediščine in podvodne kulturne dediščine združljive naslednje rabe: ohranjanje narave, kopalne vode in kopališča, ter pogojno združljive pomorske rabe: plovna pot, gospodarski ribolov, prostočasni ribolov, ribolovni rezervat, območje gojenja morskih organizmov, rekreacijska plovila.

Na podlagi pregleda tuje prakse predlagamo uvedbo kartiranja naslednjih območij:

Območja z visokim potencialom varstvenih voda

Predstavljajo posebno pomembna območja za drstenje in zaščito ribolovnih virov. Zaradi plitvosti in raznolikosti morskega dna je mogoče pričakovati višjo biotsko raznovrstnost kot na preostalem delu obravnavanega območja med Koprom in Izolo. Za optimalno izvajanje ribiškega upravljanja in doseganje ekološkega stanja na območjih z ribiškimi upravljanjem na podlagi ciljev načrta upravljanja voda za obdobje 2015–2021 predlagamo, da se vzpostavi varstveno območje, ki služi ohranjanju in varovanju naravnih populacij rib, njihove vrstne pestrosti, številčnosti ter njihovih habitatov. Tovrstno območje lahko predstavljajo travniki pozejdovke pri Žusterni, vključno z njegovim prispevnim območjem. Podmorski travniki s pozejdovko rastejo le na sedimentni podlagi v različnih globinah (običajno med 10 in 20 m, lahko tudi do 40 m), praviloma v infralitoral, odvisno od prosojnosti vode in strukture tal. Pozejdovka je izrednega pomena kot bivališče, prehranjevališče in skrivališče za morske organizme. Proizvaja kisik, zmanjšuje erozijo in upočasni turbulenco vode pri valovanju. Zaradi dodatnega usedanja organskega materiala so podmorski travniki razmeroma bogati s hranili. Zaenkrat je habitatni tip stabilen, vendar zaradi svoje omejene razširjenosti občutljiv na dejavnosti potapljanja, ribarjenja, kočarjenja, sprememb substrata ali kemijsko-fizikalnih lastnosti vode in kakršnekoli širitve bližnje ceste (NV Atlas, 2016).

Območja z izraženim krajinskim potencialom

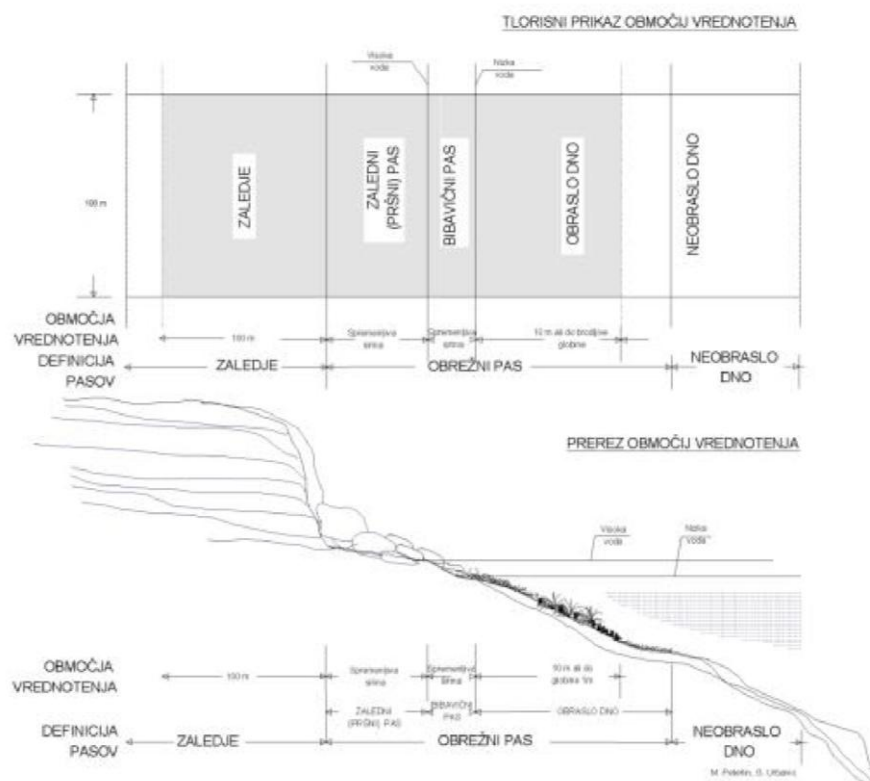
Obalni pas je strateškega razvojnega pomena za nacionalno, regionalno in lokalno raven ter je istočasno izjemno ambientalno in okoljsko občutljivo območje. Pri vsakem posegu v ta prostor je potrebno usklajevati razvojne potenciale z možnostjo maksimalnega ohranjanja naravnih resursov ter zagotavljanja javnega interesa po dostopnosti, uporabi in trajni ohranitvi karakterističnih kvalitiet specifičnega obalnega prostora (Gabrijelčič, 2007). Tovrstno območje predstavlja značilno naravno podobo prostora, naravno krajino. Kategorijo smo uvedli, ker se nam je zdelo pomembno poudariti pomen krajine kot vrednote, saj je ta odraz skupnega delovanja naravnih procesov in človekovih aktivnosti.

Krajina je omejen naravni vir in predstavlja vrednoto, ki je pomembna za gospodarsko rast. Pri načrtovanju človekovih dejavnosti v prostoru je upoštevanje in prepoznavanje območij z izraženim krajinskim potencialom vsekakor pomembno za krepitev evropske identitete in razvoj gospodarskih dejavnosti, predvsem rekreacije in turizma. Visok krajinski potencial imajo večinoma območja klifov in solin. Ta območja so del krajinskih parkov in druge varovane krajine, za katera so sprejeti odloki o varovanju ter izdelane strokovne podlage, smernice in pogoji za varstvo. Območje z izraženim krajinskim potencialom je flišni klif med Žusterno in Izolo, močno porasel s pionirskimi rastlinskimi vrstami. Območje uvrščamo med naravno vrednoto lokalnega pomena, hkrati pa nosi funkcijo varovalnega gozda.

Območja z izraženim potencialom ekološke funkcije

Zaradi relativne plitvosti morja in glede na pojavnost vegetacije ter hidromorfološke značilnosti območij (zlasti pomemben je obrežni pas) lahko tem območjem pripišemo višjo naravno vrednost in višjo biotsko raznovrstnost kot preostalim območjem obravnave. Tu je pomembno obravnavati možne posledice primarnih in sekundarnih antropogenih posegov na obalni prostor. Povzeto po Osnutku načrta upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2015 – 2021 predstavljajo primarne antropogene posege v obalnem območju, ki so opredeljeni kot primarna morfološka spremenjenost, vse spremembe obale in strukture litoralnega območja zaradi postavitve obalnih konstrukcij, neposredno povezanih z vodnim okoljem ali posegi, ki vplivajo na sestavo substrata na obravnavanem območju. Kot sekundarne posege obravnavamo spremembe rabe zemljišč v zaledju zaradi kmetijstva in živinoreje, gradnje urbanih in industrijskih območij, ali protipoplavne zaščite (Osnutek načrta upravljanja voda..., 2015).

Območje z izraženim potencialom ekološke funkcije je prispevno območje ob ostanku apnenčaste obale v Izoli in prispevno območje ustja reke Badaševce, ki zaradi rečnega izliva z nanašanjem peska in blata močno zasipavata živoskalno zalivsko dno. Opozoriti moramo, da sta površini območij le okvirno načrtani in bi se moralo v nadaljevanju preveriti njihovo ustreznost. Ne glede na to, je za odkrivanje tovrstnih območij primerno upoštevati sloj batimetričnega modela morskega dna. Digitalni batimetrični model je postal nepogrešljiv pripomoček pri vzdrževanju plovnihi poti, pri odkrivanju in preučevanju podvodnih arheoloških ostankov ter pri geoloških in naravovarstvenih raziskavah (Fridl in sod., 2008). Skupaj s podatki vzorčenja morskega dna lahko služi kot izhodišče za določevanje plitvih in raznolikih predelov morskega dna slovenske obale. Območja z izraženim potencialom ekološke funkcije so zaradi specifičnih značilnosti bistveno bolj ranljiva od ostalih področij, zato jih je potrebno obravnavati ločeno, ter jim nameniti posebno pozornost predvsem pri umeščanju in načrtovanju novih kopenskih rab.

Slika 17: Opredelitev območja popisa značilnosti pasu obalnega morja (Osnutek načrta upravljanja voda..., 2015)

Podrobna členitev zavarovanih območij (Natura 2000, ekološko pomembna območja, naravne vrednote in zavarovana območja) je podana v PRILOGI A.

OBMOČJA UPRAVLJANJA TIPA 2: območja izključne rabe prostora

V conah, ki so namenjene *vojaški rabi*, na splošno niso dovoljene nobene druge dejavnosti. Kot je bilo navedeno v poglavju 4.2.1, so območja za potrebe obrambe na kopnem (razen priveznih plovil Slovenske vojske v pristaniščih) že določena in opredeljena v občinskih in državnih prostorskih načrtih (Državni prostorski načrt za celovito ureditev pristanišča za mednarodni promet v Kopru – Uradni list RS, 48/11), medtem ko na morju in priobalnem pasu le-teh še ni bilo možno opredeliti v ustreznem prostorskem aktu. Območje izključne rabe za potrebe obrambe se nahaja severno od Luke Koper. Območje je primarno namenjeno izključno za obrambne potrebe, na njem pa potekajo stalne aktivnosti, zlasti za razmestitev, usposabljanje in delovanje vojske.

Raba pomorskih prometnih poti in tokov (območja akvatoria pristanišč in plovne poti) so na podlagi Matrike sovplivanja rab morja in kopnega (Preglednica 13), večinoma nezdružljive z ostalimi dejavnostmi, zato je raba umeščena v kategorijo območij izključne rabe prostora. Na podlagi vrednotenja in sintezne karte konfliktov v obalnem pasu smo v izbranem območju konfliktov 1 rabo pomorskih prometnih poti in tokov (akvatorij

pristanišč) izbrali kot prednostno. Na podlagi rabe akvatorija pristanišč se na danem območju usklajujejo preostale dejavnosti, ki so s to rabo združljive ali pogojno združljive. Vredno je predvsem razmisliti, ali na problemskem območju 1 ohranjati rabo kopalnih vod in kopališča, saj je to glede na bližino Luke Koper okoljsko vprašljiv. Zaradi problema stika Luke in mesta predlagamo, da se na tem območju predvidijo zelene površine kot tampon med gospodarskim pristaniščem in ostalimi rabami. Na karti usklajevanja rab med Koprom in Izolo je označeno območje morskega dela koprskega tovrnega pristanišča, kakor je definirano z Uredbo o upravljanju koprskega tovrnega pristanišča, opravljanju pristaniške dejavnosti, podelitvi koncesije za upravljanje, vodenje, razvoj in redno vzdrževanje pristaniške infrastrukture v koprskem pristanišču (2008). Sidrišče koprskega tovrnega pristanišča ni posebej označeno, saj se razprostira preko celotne površine Koprskega zaliva. Sheme ločene plovbe – linij in ločitvenih območij – v diplomskem delu nismo upoštevali, saj pomorske poti niso neposredno vezane na območje rab obalnega pasu. Kljub temu, med iskanjem podatkov nismo zasledili nikakršnih kartografskih zapisov ali omemb predvidenih načrtovanih pomorskih poti, v kolikor se bo trend krepitve pomorskega prometa nadaljeval tudi v prihodnje.

OBMOČJA UPRAVLJANJA TIPA 3: območja podrobnega načrta urejanja rab

Problemsko območje 2

Na problemskem območju 2 smo na podlagi opredelitve in opisa konfliktov ter vrednotenja konfliktov in sinergij obstoječih rab prepoznali, da območje samo po sebi ni problematično, razen v primeru graditve nove marine in komunalnih privezov. Na podlagi obstoječih rab (predvidenega turističnega pristanišča, krajevnega pristanišča, poselitve, prometa in zelenih površin) predlagamo, da se na morskem delu prostora opredeli prednostna raba krajevnega pristanišča, ki lahko služi tudi kot turistična zanimivost. Na kopni del prostora je smiselno umestiti območja zelenih površin, ki se v zaledju povežejo s sistemom območji za varovanje narave (Škocjanski zatok) za potrebe razvoja naravoslovnega in kulturnega turizma. Problemska območja smo z modro barvo označili na karti usklajevanja rab med Koprom in Izolo (Slika 16).

Problemsko območje 3

Na problemskem območju 3 smo na podlagi opredelitve in opisa konfliktov ter vrednotenja konfliktov in sinergij obstoječih rab prepoznali, da iz našega vidika območje ne predstavlja problemske cone. Obstoječe rabe so kopalne vode in kopališča, ohranjanje narave, akvatorij pristanišča (krajevno pristanišče), poselitev (o.s.) in poselitev (c.d.). Predlagamo, da se na morskem delu prostora opredeli prednostna raba kopalnih vod in kopališč, ki se širi proti vzhodu v smeri Semedelske ceste. Širitev kopališča se omeji v smeri Muleta zaradi območja ohranjanja narave. Po matriki sovplivanja rab morja in kopnega (Preglednica 13) so z območji turizma (kopalnih vod in kopališč) združljive naslednje morske rabe: varstvo podvodne kulturne dediščine, ter pogojno združljive pomorske rabe:

plovna pot in sidrišče z upoštevanjem določil pravnih režimov, prostočasni ribolov, ohranjanje narave, kabli in cevovodi ter povezovalni daljnovod, rekreacijska plovila, marine, poselitev in območja zelenih površin. Problemska območja smo z modro barvo označili na karti usklajevanja rab med Koprom in Izolo (Slika 16).

Problemsko območje 5

Na problemskem območju 5 smo na podlagi opredelitve in opisa konfliktov, ter vrednotenja konfliktov in sinergij obstoječih rab prepoznali, da iz našega vidika območje ne predstavlja problemske cone. Obstoječe rabe so kopalne vode in kopališča, kulturna dediščina, ohranjanje narave, zelene površine, območja kmetijskih zemljišč in poselitev (pr.d.). Zaradi zavarovanja predlagamo, da se na morskem in kopnem delu prostora opredeli prednostna raba varstva kulturne dediščine, ki pa se pojavlja le na delu obravnavanega območja. Po matriki sovplivanja rab morja in kopnega (Preglednica 13) so z območji varstva kulturne dediščine in podvodne kulturne dediščine združljive naslednje rabe: ohranjanje narave, kopalne vode in kopališča, ter pogojno združljive pomorske rabe: plovna pot, gospodarski ribolov, prostočasni ribolov, ribolovni rezervat, območje gojenja morskih organizmov, rekreacijska plovila. Del območja klifov izraža visok krajinski potencial. Na tem predelu obalnega pasu gradnja objektov in ostale infrastrukture ni dopustna, prav tako pa niso dopustni posegi, ki spreminjajo in ogrožajo kakovostno obalno krajino. Problemska območja smo z modro barvo označili na karti usklajevanja rab med Koprom in Izolo (Slika 16).

Začetni fokus PPN bi bila lahko »prednostna« območja, ki se jih preko vrednotenja identificira kot bolj ranljiva območja z večjo stopnjo tveganja oziroma območja, kjer je rabe morja in kopnega možno medsebojno usklajevati, da bi med njimi zmanjšali stopnjo konflikta. Ta način razmišljanja se na nek način odraža tudi v določanju območij upravljanja tipa 3 »območij prednostne rabe prostora« na obalnem območju med Koprom in Izolo. Osredotočenje na prednostna območja bi omogočilo, da bi se lahko iz uporabe PPN in podrobno nadzorovanih doprinosov pristopa nekaj naučili; torej, da bi se učili iz oprijemljivih rezultatov. Določanje »prednostnih območij« bi moralo temeljiti na razumski oceni kumulativnih učinkov števila, pogostosti in intenzivnosti človeških dejavnosti. Izkušnje, pridobljene iz teh »prednostnih območij prvega reda«, bi lahko nato prenesli na prednostna območja »drugega reda« in »tretjega reda«. Globlja in podrobnejša obdelava teme bi bila lahko zelo zanimiva. Vprašanje obsega in dometa ni nujno le vprašanje velikosti in kompleksnosti, ampak tudi dejanskega izvrševanja in pridobivanja oprijemljivih rezultatov upravljanja, kar bi lahko v zameno povečalo podporo PPN pri udeleženi interesnih skupinah.

6.3 SMERNICE UREJANJA RAB MORJA IN KOPNEGA

Na podlagi ugotovitev vrednotenja konfliktov med rabami ter med rabami in okoljem (poglavje 6.1) na obravnavanem prostoru med Koprom in Izolo samo tri območja od šestih kažejo dejanske konflikte med obstoječimi rabami. V poglavju Predlog usklajevanja rab obalnega pasu med Koprom in Izolo (poglavje 6.2) smo izdelali zemljevid vseh primarnih rab morja (Slika 16) in kot rezultat dela podali usmeritve za njihovo razporeditev. S tovrstnim načinom sistematičnega usklajevanja rab in uvedbo različnih kategorij bi lahko dosegli bolj premišljeno umeščanje rab v prostor in s tem zagotovili manjše obremenitve za okolje, ki jih povzročajo konfliktne rabe. Kar izostane so smernice za urejanje rab morja in kopnega. Obravnavane ključne vsebine diplomskega dela so bile do sedaj vezane na območje načrtovanja med Koprom in Izolo, vendar je potrebno poudariti, da je v procesu pomorskega prostorskega načrtovanja potrebno upoštevati mehanizme sodelovanja na čezmejni ravni, ki obravnavajo čezmejna vprašanja PPN. Iz tega razloga bomo v tem poglavju povzeli prednostne cilje in cilje upravljanja PPN na širšem območju Jadransko-jonske regije, ki jih bomo obravnavali v odnosu do načrtovanja možnih razmer v prihodnosti, ter opredelitve možnih nastajajočih dejavnikov sprememb v zvezi s konflikti in sinergijami med pomorskimi rabami na našem prostoru.

Potreba po čezmejnem PPN je očitna v območjih, kjer si različne države delijo dobrine in storitve morskega ekosistema. Za trajnostno načrtovanje našega območja se predlaga obravnavanje celotne Jadransko-jonske regije kot enega »načrtovanega prostora«. Kako tehnološki razvoj v posameznih sektorjih spodbuja povečanje števila rab? Kakšne so gospodarske možnosti za vsak sektor? Te vrste informacij so ključnega pomena za oblikovanje proaktivnega načrta za Jadransko-jonsko regijo in jih trenutno primanjkuje v skoraj vseh pobudah za izvajanje PPN po vsem svetu. Še kar prepogosto se PPN osredotoča na vzdrževanje obstoječega stanja, temelji na zgodovinskih in trenutnih rabah območja in ne upošteva podatkov o možnostih za prihodnost. PPN ni namenjen načrtovanju za danes – namenjen je načrtovanju za boljši jutri. Zatorej so podatki o tem, kaj bi potencialno lahko ogrozilo zeleno prihodnost, nujno potrebna osnova za PPN. Tako bo na primer uporaba PPN na našem območju ključnega pomena, pri dodeljevanju prostora načrtovanih dejavnosti električne povezave Italije in Slovenije s podmorskim kablom (Mosetti in Lipizer, 2014) v nadaljevanju besedila ADRIPLAN in v primeru gradnje plinskega terminala v Tržaškem zalivu. Dosedanja praksa navaja, da je problem čezmejnega PPN v pomanjkanju točnejših opredelitev razlogov, zaradi katerih je le-tega potrebno izvajati preko meja držav oziroma, z drugimi besedami, kakšna je pri tem dodana vrednost za obe državi in katere so konkretne koristi, ki jih ni mogoče zagotoviti z izvajanjem PPN v okviru posameznih držav. Poleg zgoraj navedenih »novih rab« je ključni razlog za potrebo po uporabi PPN v Jadransko-jonski regiji možnost povečanih pritiskov na račun pomorskega prevoza. Pomembna so vprašanja, kot so »pričakovana širitev pristanišč« – načrtovana gradnja 3 pomola Luke Koper, »pričakovano povečanje

pomorskega prevoza in ladijskih poti« in njune korelacije z naravnim okoljem območja in/ali izjemnim pomenom zavarovanih območij narave, »povečana možnost ladijskih nesreč v povezavi s potencialno nevarnim tovorom«. Pozornost je pogosto osredotočena na nafto, čeprav je kemikalije veliko težje izslediti in bi bile enako pogubne, če bi ušle v morsko okolje v primeru trka ali druge vrste nesreč.

Na nekatere težave pri pripravi pomorskih načrtov smo že opozorili znotraj poglavja Metode dela (poglavje 5.2), v tem poglavju je potrebno omeniti še vzroke, zakaj ne moremo natančno opredeliti določenih ukrepov. Pogosto obstajajo številni potencialni vzroki sprememb na območju načrtovanja skozi čas. Zaradi tega je nadzorovanje in vrednotenje načrtov, še posebno dolgoročnih strateških načrtov, zelo zahtevna naloga. Vseeno sledi strnjen pregled zadev, katere bi bilo potrebno v bodočnosti spremljati za učinkovito nadzorovanje ustreznosti načrta obalnega območja slovenskega morja:

Preglednica 32: Kartografski sloji, za prihodnje potrebe pomorskega prostorskega načrtovanja

Zadeva	Predlagani indikatorji (samo primeri)
Ribolovne dejavnosti	Spremembe v prostorski razporeditvi ribolovnih dejavnosti (kartirano stanje / dejansko stanje)
	Ulov ribolovnih dejavnosti
	Stanje ribjih staležev
Obnovljivi viri energije	Novi projekti v pripravi
Varstvo narave	Stanje določenih varstvenih ukrepov znotraj opredeljenih zaščitnih območij
	Potencialna nova območja zaščite na podlagi svežih podatkov
Stanje ekosistema	Stanje dristišč/habitatov
Pomorski promet	Spremembe v prostorski razporeditvi pomorskega prometa
	Mesta nesreč
	Mesta razlitij
	Vnos tujih vrst
Rezervirana območja	Prisotnost nevarnih pojavov (vrtinci, tokovi)
	Območja prihodnje rabe

Na srečo je bila skupna vizija za PPN že opredeljena v evropski strategiji za Jadransko-jonsko regijo, ki je povzeta v prednostnih ciljih in ciljih upravljanja Pomorskega prostorskega načrtovanja na območju Jadransko-jonske regije (Preglednica 33). Nekatere cilje upravljanja, ki se nanašajo na čezmejna vprašanja za izboljšanje usklajenih ukrepov med državami je možno vključiti v smernice in priporočila za načrtovanje območij upravljanja med Koprom in Izolo.

Preglednica 33: Prednostni cilji in cilji upravljanja Pomorskega prostorskega načrtovanja na območju Jadransko-jonske regije (Mosetti in Lipizer, 2014)

Pomorski promet	
Glavni cilji:	trajnostni pomorski promet; prostorska integracija; internacionalizacija trga.
Cilji upravljanja:	zmanjšati sedanje in bodoče zastoje v pomorskem prometu, omogočiti širitev tovarnega in potniškega prometa in hkrati omejiti vplive na okolje in konflikte z drugimi rabami; zmanjšati onesnaževanje z ladij; razviti sistem spremljanja prometa plovil; izboljšati učinkovitost in varnost pristanišč (izboljšanje upravljanja, razvoj infrastrukture, izvajanje Mednarodnega kodeksa o zaščiti ladij in pristanišč [ISPS]); spodbujati pomorski promet na kratkih razdaljah; spodbujati ukrepe za boljše povezave z otoki in trajektne prevoze na dolge razdalje znotraj Jadransko-jonske regije; krepiti in razvijati intermodalni prevoz; opredeliti in razvijati nove trgovske poti; izboljšati povezave na oseh sever–jug in vzhod–zahod v povezavi z vzpostavitvijo pomorskih avtocest (TEN-Ts); pametno vključevanje v globalne oskrbovalne verige z ladijskim prometom; optimizacija vmesnikov, postopkov in infrastrukture za pospeševanje trgovine.
Ribištvo in ribogojstvo	
Glavni cilji:	trajnostni razvoj ribištva; trajnostni razvoj ribogojstva.
Cilji upravljanja za ribištvo:	vesti ribolovne cone za zmanjšanje prelova pelagičnih in pridnenih vrst, posebno pozornost nameniti ribolovu v območjih odraščanja in usklajenemu upravljanju ribjih staležev; spodbujati vlogo malega ribolova zaradi njegovega družbeno-gospodarskega pomena za obalne skupnosti; pomagati pri prilagajanju ribolovnih tehnik in opreme novim obveznostim, ki izhajajo iz reforme skupne ribiške politike; vzpostaviti sistem nadzora ribolovne dejavnosti.
Cilji upravljanja za ribogojstvo:	izboljšati trajnostno ribogojstvo (vključno s priobalnim ribogojstvom) s pravilnim načrtovanjem prostora za razvoj novih gojišč, skupno lokacijo z drugimi dejavnostmi in poenostavitvijo izdajanj dovoljenj; izboljšati produktivnost, kakovost in okoljsko trajnost ribogojstva (vključno s priobalnim ribogojstvom) s pravilnim načrtovanjem prostora za razvoj novih gojišč, skupno lokacijo z drugimi dejavnostmi in poenostavitvijo izdajanj dovoljenj; raziskati in izboljšati možnosti za čezmejno sodelovanje glede na izbrane specifične cilje; vesti nove vrste z veliko tržno vrednostjo.

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

Energija	
Glavni cilji:	varno in trajnostno iskanje in izkoriščanje ogljikovodikov; medsebojno povezovanje električnih omrežij in spodbujanje razvoja integriranega energetskega trga, tudi iz obnovljivih virov energije; plinska omrežja za raznoliko in učinkovito oskrbo.
Cilji upravljanja:	podpirati trajnostni razvoj iskanja in izkoriščanja energentov, zmanjšati konflikte z drugimi rabami in poenostaviti izdajanje okoljskih dovoljenj v ustreznem prostorskem obsegu; zagotoviti varnost in zanesljivost iskanja in izkoriščanja energentov; izboljšati čezmejne električne povezave, zmanjšati konflikte z drugimi rabami na območju; poiskati lokacije za vetrne elektrarne na morju; izboljšati prenos zemeljskega plina iz vzhodne Evrope; podpirati postavljanje novih terminalov za utekočinjen plin, zagotoviti čim boljšo rabo območij ob obstoječih terminalih in postaviti glavne cevovode ter minimalizirati konflikte z drugimi rabami na območju.
Varstvo in ohranjanje okolja	
Glavni cilj:	doseganje dobrega okoljskega stanja.
Cilji upravljanja:	okrepiti mrežo zaščitene morske območij, ki naj v skladu z mednarodnimi obveznostmi do leta 2020 obsegajo 10 % površine Jadransko-jonske regije; izpolniti obveznosti iz direktiv o vodah, morski strategiji, habitatih in biotski raznovrstnosti (dobro okoljsko stanje, ugodno stanje ohranjenosti in cilji) in druge nacionalno pomembne obveznosti na področju varstva okolja z ekosistemskim pristopom k upravljanju za zmanjševanje vplivov in pritiskov na vrste, habitate in ekosisteme; zmanjšati informacijske vrzeli o učinkih predpisov s področja varstva okolja na morske habitate in vrste; vzpostaviti skupno metodologijo vrednotenja in načrte spremljanja v vseh jadransko-jonskih državah; zmanjšati oziroma odpraviti najbolj škodljive ribolovne prakse; uskladiti upravljanje zaščitene morske območij; izboljšati vodstvene sposobnosti in komunikacijske strategije; reševati problem eutrofikacije z usklajenimi meddržavnimi ukrepi; zmanjšati količino morskih odpadkov; vključiti podnebne spremembe v spremljanje zaščitene morske območij; vzpostaviti podatkovno mrežo o tujerodnih vrstah; ohraniti neokrnjenost morskega dna; omejiti nevarnost vnosa tujerodnih vrst; podpirati pripravo načrtov upravljanja območij pomembnih za skupnost (OPS); opredelitev skupnih načrtov upravljanja.

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

Podvodna kulturna dediščina	
Glavni cilji:	ohranitev in trajnostna raba podvodnih kulturnih virov.
Cilji upravljanja:	podpirati identifikacijo, dokumentiranje in raziskovanje kulturne dediščine na morskem dnu obalnih območij s sprejetjem dolgoročne strategije za upravljanje in ohranjanje podvodnih območij kulturnega pomena; okrepiti sodelovanje in izmenjavo informacij po vsej regiji, doseči visoke standarde pri preprečevanju in zmanjševanju škodljivih vplivov in posegov; sprejeti ukrepe in rešitve za ohranitev arheoloških najdišč in zgodovinskih ladijskih razbitin; spodbujati ogled podvodne kulturne dediščine na kraju samem; sprejeti ukrepe in rešitve za trajno turistično rabo kulturnih virov; vzpostaviti in upravljati zavarovana območja v notranjih in teritorialnih vodah; izmenjevati izkušnje in najboljše prakse za ohranjanje in predstavljanje podvodne kulturne dediščine v okviru skupnih raziskovalnih projektov in izobraževalnih programov; preučiti možnosti za ustanovitev skupne tehnološke platforme za raziskavo podvodnih kulturnih virov.
Obalni in pomorski turizem	
Glavni cilj:	trajnostni pomorski turizem.
Cilji upravljanja:	povečati privlačnost turizma v regiji za mednarodne turiste in zmanjšanje sezone narave dejavnosti; izboljšati pristaniško infrastrukturo (potniška in turistična pristanišča) in vozlišča intermodalnega prevoza (cestni in železniški sistem) za obalni turizem; spodbujati turistično križarjenje; povezovati pomorske turistične destinacije (npr. kraji kulturne dediščine); razvijati in spodbujati celostni turistični proizvod, ki vključuje mrežo pristanišč in mrežo marin; razviti kazalnike razvoja turizma; spodbujati trajnostne turistične dejavnosti in poti, oblikovati skupne blagovne znamke v regiji, zmanjšati vpliv s turizmom povezanih struktur na okolje; izboljšati kakovost in raznovrstnost ponudbe turističnega proizvoda; spodbujati postavljanje začasnih in odstranljivih objektov za turistične namene na plažah in obalnih območjih; uvesti intenzivnejše sodelovanje med javnimi in zasebnimi deležniki v regiji; okrepiti pomen območij Unescove svetovne dediščine; zmanjšati vpliv obalnega in pomorskega turizma na okolje; vzpostaviti ustrezen mehanizem za monitoring.

Smernice urejanja rab za območja upravljanja tipa 1: območja za varovanje narave

Območja za varovanje narave

Glavni cilj pomorskega načrtovanja na območju Jadransko-jonske regije za varstvo in ohranjanje okolja (Mosetti in Lipizer, 2014) je doseganje dobrega okoljskega stanja. Cilje upravljanja za varstvo in ohranjanje okolja iz zgoraj omenjene strategije lahko v veliki

meri enačimo s cilji za območja varovanje narave, ki imajo s predpisi na področju ohranjanja narave poseben status in za katera sta pomembna vodni režim in kakovost voda. Za območja Natura 2000 cilji izhajajo iz Operativnega programa – programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje od 2014 do 2020. Na ekološko pomembnih območjih, ki niso posebna varstvena območja, so vsi posegi in dejavnosti prav tako možni, načrtuje pa se jih tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst. Z naravnimi vrednotami je treba ravnati tako, da se ne ogrozi njihov obstoj (Zakon o ohranjanju ..., 2004, 40. člen). Pri načrtovanju prostorskih ureditev se obvezno upoštevajo usmeritve, izhodišča in pogoji za varstvo zavarovanih območij narave, ki so podani z varstvenimi režimi v sprejetih aktih o zavarovanju teh območij. Za izpolnitev obveznosti iz direktiv o vodah, morski strategiji, habitatih in biotski raznovrstnosti ter drugih nacionalno pomembnih obveznosti na področju varstva okolja smo v postopek načrtovanja vključili vrednotenje konfliktov med rabami in okoljem (poglavje 5.2.2.4), da bi na ta način zagotovili zmanjšanje vplivov in pritiskov na vrste, habitate in ekosisteme. Sledenje ciljem varstva in ohranjanja okolja ob hkratnem upoštevanju ekosistemskega pristopa nam je narekovalo, da smo pri načrtovanju in dodeljevanju prostora konkurenčnim rabam območja upravljanja tipa 1 - območja za varovanje obravnavali prednostno.

Območja kulturne dediščine

Podvodna kulturna dediščina slovenskega dela Tržaškega zaliva je zaradi relativne mladosti raziskovalnega področja v veliki meri neznanka. Glede na cilje upravljanja za podvodno kulturno dediščino v Jadransko-jonski regiji (Mosetti in Lipizer, 2014), ki predvidevajo identifikacijo, dokumentiranje in raziskovanje kulturne dediščine na morskem dnu obalnih območij, se skladno s predstavljeno problematiko zdi bolj kot kadarkoli prej nujna celovita raziskava morskega dna Republike Slovenije z namenom priprave ukrepov in rešitev za odvrčanje oz. omejevanje škodljivih vplivov na podvodno kulturno dediščino ter dolgoročnih strategij za njeno upravljanje. K sprejetju teh ukrepov nas ne zavezujejo samo ratificirane mednarodne konvencije in področne evropske direktive, kot so Konvencija UNESCO o varovanju podvodne kulturne dediščine, Pariz 2001 (ratificirana 2008), Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine – spremenjena (MEKVAD), La Valetta 1992 (ratificirana 1999), Protokol o integralnem upravljanju obalnih območij Sredozemlja (ICZM Protokol), Madrid 2008 (ratificiran 2009), Vodna direktiva (Water Framework Directive) – 2000/60/EC 7 in Okvirna direktiva o morski strategiji (Marine Strategy Directive) – 2008/56/ES, temveč tudi sprejem in izvajanje regionalnih strateških projektov, v katerih sodeluje naša država. Mednje sodi tudi čezmejni program Jadranske pobude 2007–2013, ki v okviru prednostne naloge Naravni in kulturni viri ter preprečevanje tveganj predvideva tudi ukrepe za zaščito in izboljšavo morskega in obalnega okolja, upravljanje naravnih in kulturnih virov ter preprečevanje naravnih in tehnoloških tveganj (Gaspari in sod., 2012).

Območja z izraženim potencialom varstva voda

Kot smo omenili v poglavju Predlog usklajevanja rab obalnega pasu med Koprom in Izolo (poglavje 6.2), je območja z izraženim potencialom varstva voda pri načrtovanju potrebno upoštevati, ker predstavljajo pomembna območja za drstenje in zaščito ribolovnih virov, njihovega upravljanja in doseganje dobrega ekološkega stanja. Cilje za območja z izraženim potencialom varstva lahko povzamemo po Osnutku načrta upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2015–2021 (Osnutek načrta upravljanja voda..., 2015):

- ohranjanje in varovanje naravnih populacij rib, njihove vrstne pestrosti, starostne strukture in številčnosti ter njihovih habitatov;
- vzpostavljanje ugodnega stanja populacij ogroženih vrst rib;
- varovanje in ohranjanje značaja salmonidnih in ciprinidnih voda;
- celostno načrtovanje in izvajanje ribiškega upravljanja v teritorialno zaokroženih ribiških območjih – načelo celovitosti, ki upošteva naravne procese in dinamiko vodnih ekosistemov kot habitatov rib;
- ohranjanje kakovosti vodnega ekosistema;
- trajnostna raba rib.

V odnosu do ciljev upravljanja za ribištvo in ribogojstvo v Jadransko-jonski regiji (Mosetti in Lipizer, 2014) so območja z izraženim potencialom varstva voda pomembna pri uvajanju ribolovnih con (ribolovnih rezervatov) za zmanjšanje preloma pelagičnih in pridnenih vrst, kjer bi se posebno pozornost moralo nameniti omejitvi ribolova v območjih odraščanja rib in usklajenemu upravljanju ribjih staležev.

Območja z izraženim krajinskim potencialom

Smernice za urejanje območij z izraženim krajinskim potencialom, so pomembne za ohranjanje krajinskih značilnosti in identiteto krajinskega območja. Krajine so pomembne za razvoj gospodarskih dejavnosti, predvsem rekreacije in turizma. Upoštevanje krajinskih vrednot – potencialov lahko predstavlja eno izmed meril za umeščanje dejavnosti v prostor. Na delu zaščitenega območja *lungo mare* s krajinskim zaledjem predlagamo, da se v primeru načrtovane infrastrukture na obalnem pasu omeji gradnjo objektov. Prav tako sem ne sodijo dejavnosti namenske rabe območij za stanovanja in območij centralnih dejavnosti in storitve, ki niso v javnem interesu. S posegi naj se ne spreminja kakovostne naravne krajine.

Območja z izraženim potencialom ekološke funkcije

Zaradi relativne plitvosti morja in glede na pojavnost vegetacije ter hidromorfološke značilnosti območij, zlasti pomemben je obrežni pas, lahko tovrstnim območjem pripišemo višjo naravno vrednost in višjo biotsko raznovrstnost. kot na preostalem območju obravnave. Smernice urejanja prostora na teh območjih nebi smele dopuščati gradnje

objektov in obalnih konstrukcij, ki neposredno vplivajo na vodno okolje oziroma neposredno sestavo substrata na obravnavanem območju. Prepovedati ali omejiti je potrebno rabo sidrišče oziroma gibanje in sidranje plovil na krhkih naravnih območjih. Na kopnem delu prostora so dopustne ureditve za športne in rekreativne dejavnosti.

Smernice urejanja rab za območja upravljanja tipa 2: območja izključne rabe prostora

Območja vojaških vadbišč

V sklopu načrtovanja vojaških vadbišč bi lahko obravnavali primernost lokacij za določeno vrsto vojaških dejavnosti. Zaradi posebne rabe morajo biti območja zelo prostorna. Za javnost so odprta v času, ko vojaške vaje ne potekajo.

Na **območjih izključne rabe prostora** za potrebe obrambe so skladno s prostorsko in gradbeno zakonodajo dovoljene prostorske ureditve ter gradnja objektov za potrebe obrambe (gradnja novih objektov, rekonstrukcije objektov, vzdrževanje in odstranitev objektov) in druge ureditve za potrebe obrambe ne glede na vrsto objektov z ozirom na zahtevnost.

Posegi na **območju možne izključne rabe** za potrebe obrambe ne smejo onemogočiti uporabe območja v vojnem ali izrednem stanju, v krizi ali v miru za usposabljanje oziroma so posegi lahko takšni, da se uporaba območja za potrebe obrambe lahko po potrebi takoj vzpostavi.

Na območjih **omejene in nadzorovane rabe prostora** za potrebe obrambe sta dovoljeni obstoječa primarna (kmetijska ali gozdna) raba ter uporaba komunikacij. Na območju niso dopustne gradnje in rekonstrukcije objektov, ki so namenjeni stalnim delovnim mestom, nastanitvi, prireditvam ter zadrževanju večjega števila ljudi. Uporaba objektov ne sme omejevati funkcionalnosti območja.

Območja pomorskih prometnih poti in tokov (raba akvatorij pristanišč in plovna pot)

Glavni cilji pomorskega načrtovanja na območju Jadransko-jonske regije za območja pomorskih prometnih poti in tokov (Mosetti in Lipizer, 2014) so doseganje trajnostnega pomorskega prometa, prostorska integracija in internacionalizacija trga. Uresničevanje navedenih ciljev bo privedlo do naraščanja trendov prometa v pristaniščih Koper in Trst, kar napoveduje tudi večanje gostote ladijskega prometa v Tržaškem zalivu. Sorazmerno s tem bo tudi vedno več prevozov nevarnih tovarov, lahko pa se pričakuje tudi povečanje števila ladijskih nesreč. Cilj upravljanja za pomorski promet iz zgoraj omenjene strategije je zmanjšanje sedanjih in bodočih zastojev v pomorskem prometu, omogočiti širitev tovarnega in potniškega prometa in hkrati omejiti vplive na okolje in konflikte z drugimi

rabami. Zato bo v prihodnje potrebno zmanjšati negativne interakcije z gospodarskimi dejavnostmi – ribolovom, urediti interakcije na turističnih območjih in območjih poselitve, kot na primer širitev potniškega ladijskega terminala in širitev Luke Koper. Pri načrtovanju novih plovnih koridorjev se upošteva podvodna kulturna dediščina. Za zmanjšanje negativnih vplivov stika urbanega tkiva mesta Koper z Luko Koper bi bilo možno preoblikovati prehod Luke v mejna območja (mesto Koper, Škocjanski zatok in Ankaran) s primernimi krajinskimi in arhitekturnimi zasnovami.

Smernice urejanja rab za območja upravljanja tipa 3: območja podrobnega načrta urejanja rab

Območje podrobnega načrta urejanja rab – problemsko območje 2

Smernice urejanja rab na problemskem območju 2, ki zajema obalni pas med Koprom in Izolo, obravnavamo od sredine sprehajalnega območja Semedelske ceste med tržnico in Žusterno, vključujoč prostorske enote v zaledju, kot so rekreacijske površine Bonifika in območje varovanje narave Škocjanski zatok. Na tem območju smo v Predlogu oblikovanja rab obalnega pasu med Koprom in Izolo (poglavje 5.2.3) opredelili prednostni rabi krajevnega pristanišča in zelenih površin na kopnem delu prostora. Pri načrtovanju dejavnosti je potrebno zagotavljati:

- prost dostop do morja;
- s trajnostnim obmorskim turizmom je treba ohranяти obalne ekosisteme, naravne vire, kulturno dediščino in krajino;
- možnost programske naturalizacije prostora;
- možnost izoblikovanja prostorske prepoznavnosti in povezovanje rekreacijskih in tematskih poti z zaledjem.

Območje podrobnega načrta urejanja rab – problemsko območje 3

Smernice urejanja rab na problemskem območju 3, ki zajema obalni pas med Koprom in Izolo, obravnavamo od turističnega kompleksa Žusterna do krajevnega pristanišča območja Muleto. Na območju se prednostno razvija turistične dejavnosti in športno-rekreacijske dejavnosti. V povezavi s cilji upravljanja pomorskega načrtovanja na območju Jadransko-jonske regije za obalni in pomorski turizem (Mosetti in Lipizer, 2014), bi bilo potrebno zmanjšati vpliv s turizmom povezanih struktur na okolje in spodbuditi postavljanje samo začasnih in odstranljivih objektov za turistične namene na plažah in obalnem območju. Zaradi območja za varovanja narave (rastišče pozejdonke) se širitev turistične dejavnosti omeji v smeri proti Izoli. Na tem območju je potrebno zagotavljati:

- prost dostop do morja;
- možnost programske naturalizacije prostora;
- možnost izoblikovanja prostorske prepoznavnosti;
- možnost oblikovanja počivališč, pomolov, sprehajalnih poti z urbano opremo;

Območje podrobnega načrta urejanja rab – problemsko območje 5

Smernice urejanja rab na problemskem območju 5, ki zajema obalni pas med Koprrom in Izolo, obravnavamo od skalnate obale in klifa z naravno vegetacijo pri Žusterni do zaliva Viližan pri ladjedelnici. Na območju se prednostno upošteva območje varstva kulturne dediščine in območje klifov, ki izraža visok krajinski potencial. Ob umiku obalne ceste v predor je velik del površin mogoče nameniti ostalim dejavnostim.

Ob območju avtokampa Jadranka se proti jugu uredijo zelene in športnorekreacijske površine do območja nove mestne vpadnice (Gabrijelčič, 2007). Na tem območju je potrebno zagotavljati:

- prost dostop do morja;
- gradnja je dopustna samo za projekte javnega interesa, ki ne vplivajo na kakovosti obalne krajine;
- potencial za preureditev obale na območju ladjedelnice.

Za razvoj celostnega modela upravljanja rab obalnega pasu podajamo še povzetek načrtovalskih smernic zbranih v priročniku pomorskega prostorskega načrtovanja za Jadransko morje (Ramieri in sod., 2014), ki lahko služijo kot izhodišče v nadaljnjih projektih PPN in ICZM:

- Obalnemu koridorju širine 250 m je treba določiti nov *”vmesni sistem upravljanja”* kot nadgradnjo priprave občinskega prostorskega načrta (OPN) in podrobnega občinskega prostorskega načrta (OPPN), ki ga bo izvajala občina na podlagi sporazuma z državo.
- Predlagan je razvoj sistema za vzajemno načrtovanje conske rabe kopnega na območju 250 m kopnega in 400 m vodnega območja (t. i. pomorsko prostorsko načrtovanje), da se prepreči delne rešitve (možnost simultane priprave načrtov: določitev območne rabe zemljišč in oblikovanje zakonodaje za uvajanje le-teh). V primeru našega diplomskega dela smo na podlagi ICZM predpisov upoštevali 100 – metrski priobalni pas in 400 – metrski pas vodnega območja.
- Ponovna opredelitev nujne obstoječe hierarhije in pristojnosti za izdajo koncesijskih pravic za uporabo vodnega zemljišča in določanje rab vodnih območij.
- Nadgradnja uveljavljene prakse za določanje prostorskih interesov (obstojećih predpisov za pripravo načrtov).

7 RAZPRAVA IN SKLEPI

Pomorsko prostorsko načrtovanje je postopek, ki omogoča ustvarjanje in vzpostavljanje pravilnejše ureditve rab morskega prostora in njihovega medsebojnega delovanja, da bi razvojne potrebe uravnotežili s potrebami po varstvu morskega okolja ter načrtno dosegali družbene in gospodarske cilje (Ehler in Douvere, 2009). PPN vključuje različne faze dela in se lahko izvaja na različnih ravneh in obsegih. Zaradi dolgotrajnosti in obsega planerskega postopka PPN v diplomskem delu nismo vključili vseh faz dela, potrebnih za pripravo pomorskega prostorskega načrta. V našem primeru je proces uporabe PPN temeljil na prepoznavanju konfliktov interesov v prostoru (konflikti med rabami in konflikti med rabami in okoljem). Konflikti pristojnosti (izrazito ločene pristojnosti za upravljanje, planiranje in načrtovanje prostora na morju in kopnem, režim upravljanja z morskim okoljem) pa v delu niso bili podrobneje analizirani. Splošne ugotovitve o pristojnostih obstoječega sistema upravljanja in načrtovanja obalnih območij v Sloveniji v tem delu na kratko povzemamo po projektu (Ramieri in sod., 2014). Celostno načrtovanje obalnih območij ovirata predvsem stroga ločenost pravosodij za pomorski in kopenski del prostora, tj. domen države in občine (v tem zaporedju) in uveljavljena metodološka praksa, ki se osredotoča izključno na oblikovanje prostorskega planiranja in zakonodaje za izvajanje le-tega. Obstoječi uradni sistem upravljanja z morskim okoljem pa v resnici ni primerljiv s sistemom kopenskega upravljanja. Uporabljene metode načrtovanja so večinoma osnovane na strukturnih prostorskih analizah, ki se selektivno ukvarjajo s fizičnimi in socialnimi dejavniki ter posledično ne morejo obvladovati kompleksnosti vprašanj celovitega upravljanja. Pomanjkljivosti obstoječe prakse se odražajo v nizu omejenih projektnih izhodišč, neusklajeni razporeditvi morskih in kopenskih območij, nezadostni vključenosti lokalnih interesnih skupin v sistem načrtovanja in marginalizaciji njihovih potreb ter v prekomernih koncesijah za potrebe turistične industrije. V odnosu do obstoječih načrtovalskih praks smo v diplomskem delu načrtovalske dejavnosti začeli z zbiranjem informacij o območju načrtovanja, saj je nujno potrebno določiti, opisati in vizualizirati težave, ki bi pri načrtovanju lahko bile ključnega pomena. S temi podatki lahko nato začnemo oblikovati cilje in priporočene strategije za doseganje le-teh. Podatki o številnih pomorskih zadevah so pogosto skromni, zaradi česar so pri pomorskem načrtovanju potrebna dolga pripravljana obdobja, namenjena zbiranju točnih podatkov o morskih območjih, ki jih je nato potrebno preoblikovati v uporabno obliko. Za dejanski postopek načrtovanja bi bil seveda potreben bolj celovit pristop. Obstaja namreč očitna nevarnost, da se pri načrtovanju izpostavi samo tiste točke, za katere so informacije lahko dostopne, številčne in zanesljive. Te vključujejo človekove dejavnosti kot sta na primer ribolov in pomorski promet. Podatki o ekoloških lastnostih in mnogih drugih temah so pogosto dosti manj obsežni in zanesljivi.

V diplomskem delu smo na podlagi analize posameznih pristopov pomorskega prostorskega načrtovanja in osnovnega pregleda stanja za opredelitev temeljnih značilnosti

obstoječega načrtovanja in upravljanja morja v Sloveniji identificirali dejavnosti in rabe, ki so prisotne v prostoru. Že v začetnem delu diplomskega dela ugotavljamo, da predpisane rabe za pripravo pomorskih prostorskih načrtov iz direktive o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje (Direktiva 2014/89/EU ..., 2014) niso skladne z rabami morja, ki jih obravnava slovenska zakonodaja. Z upoštevanjem pravnih režimov morja, evidence rabe in namenske rabe prostora smo uvedli enotne kategorije poimenovanja in razvrščanja dejavnosti in rab, ki morajo biti obravnavane pri vzpostavitvi in izvajanju pomorskega prostorskega načrtovanja. Razvrstitev rab je prikazana v matriki sovplivanja rab morja in kopnega (Preglednica 13). Da bi v nadaljevanju lahko nepristransko dodelili prostor posameznim konfliktnim območjem z upoštevanjem zaščitene območij, ki predstavljajo prednostna izhodišča pri načrtovanju in umeščanju rab, je bilo potrebno z naše strani najprej ugotoviti, katere rabe si med seboj konkurirajo, na kakšen način in kako to učinkuje na okolje (poglavje 4.2). Že sama prisotnost morja opredeljuje cel niz specifičnih dejavnosti, ki so neposredno vezane na morje, vendar na splošno nikjer ni točne opredelitve dejavnosti, ki obremenjujejo morje ali imajo od morja korist. Da bi sistematično povezali načrtovanje rab morja in kopnega, smo na podlagi identifikacije sovplivov rab iz tuje prakse in ob upoštevanju pravnih režimov slovenskega morja podali naše ugotovitve o odnosu med združljivimi, pogojno združljivimi in nezdružljivimi rabami in izdelali komponentno matriko sovplivanja rab morja in kopnega (poglavje 4.3). Ugotovitve prvega dela diplome predstavljajo izhodišče za nadaljnji postopek priprave pomorskega načrta za usklajevanje rab med Koprom in Izolo.

Povzeto po (Douvere in Ehler, 2008; Ehler in Douvere, 2009) se postopek PPN lahko smotno uporabi na obalnih območjih za dodeljevanje prostora človekovim aktivnostim na morju tam, kjer so konflikti že dobro znani in opredeljeni. S tem razlogom nas je zanimalo, ali konflikti na našem obravnavanem območju sploh obstajajo. Splošna paradigma pravi, da konflikti nastajajo na območjih, kjer je intenzivnost rab velika. Da bi preverili trditev in prepoznali aktualna nasprotja in združljivosti rab med Koprom in Izolo, smo na podlagi metode »prekrivanja kart« izdelali zemljevide vseh primarnih rab morja za ugotavljanje območij z visoko intenzivnostjo rabe (poglavje 5.2.1). Velik del naše naloge sestavljajo karte o dejavnostih in rabah na območju morja, določenih z direktivo PPN. Področja, za katera so bili s to nalogo pridobljeni podatki so: področje energije, področje prometa, področje ribištva in akvakulture, področje varstva okolja, področje turizma, področje pridobivanja surovin, področje urbanega razvoja, področje kulturne dediščine in področje obrambe. Čeprav so bili podatki za ta področja pridobljeni, je potrebna obrazložitev, da nekateri sloji niso vsebovani na izdelanih kartografskih prikazih, saj njihova prostorska razporeditev ne sovпада z območjem obravnave 100-metrskega priobalnega pasu in 400-metrskega vodnega območja. Poleg tega podatki znotraj posamezne dejavnosti obsegajo večje število slojev, ki niso združeni v enotno podatkovno bazo. Celoten pregled dejavnosti s skupnim pregledom podatkovnih slojev je podan v Prilogi C. Obstoječe informacije služijo predvsem opredelitvi, opisu in kartiranju območij dejavnosti obalnega pasu med

Koprom in Izolo. Da bi preverili, ali metoda »prekrivanja kart« daje pričakovane rezultate, smo območja konfliktov primerjali z obstoječo karto programske-prostorske opredelitve obalnega pasu (Gabrijelčič in sod., 2005), na kateri so bili evidentirani ključni interesi in konflikti v prostoru. Ugotovili smo, da območja z visoko intenzivnostjo rabe sovpadajo z že znanimi konflikti v prostoru, na podlagi česar lahko sklepamo, da je bila izbrana metoda za ugotavljanje konfliktov ustrezna oziroma daje zaupanja vredne rezultate. Prepoznali smo šest problemskih območij, v nadaljevanju pa smo želeli območja med seboj razlikovati in jim dodeliti stopnjo konflikta v medsebojnem odnosu med rabami in med rabami ter okoljem. Eden od vidikov načrtovanja in vrednotenja konfliktov, ki ga v našem delu nismo mogli upoštevati, je vključevanje deležnikov v proces priprave »alternativnih rešitev«. Vključevanje javnosti, ki je na strani varovalnega dela pri »pogajanju« za kompromis pravzaprav prizadeta stranka, je ne samo koristno, temveč bi moralo biti neogibno za prihodnost upravljanja obalnih območij. Zagotovitev potrebne platforme za participativno vključenost, omogoča zmanjšanje konfliktov med uporabniki. PPN se v postopkih odločanja lahko uporablja pri upravljanju in potencialnem reševanju konfliktov v obalnih območjih, saj konkurenčnim uporabnikom omogoča, da: 1) opredelijo svoje pomisleke in interese, ki jih je mogoče neposredno kartirati; 2) izražajo preference (z uporabo uteži); 3) izračunajo vrstni red konfliktnih žarišč (in jih prikažejo kot zemljevide); 4) napovedo prihodnje konflikte in 5) dodelijo prostor konkurenčnim uporabnikom. Gre torej za koristno orodje za obalne upravljalce in interesne skupine za pomoč pri odločanju na obalnih območjih, kjer so prisotni konflikti. Da bi kljub temu lahko vrednotili interakcije med človekovimi rabami, smo za potrebe diplomskega dela izhajali iz metode prostorske analize, ki temelji na metodološkem razvoju v okviru projekta COEXIST (Gramolini in sod., 2013). Ugotavljamo, da je metoda vrednotenja ustrezna, saj gre za pregledno in nepristransko pripisovanje vrednosti konfliktnim rabam na izbranem območju, pri čemer ni uveljavljanja »spornih« interesov. S pomočjo vrednotenja smo ugotovili, da so na pretežnem delu obravnavanega območja opredeljene rabe v veliki meri skladne med seboj. Samo tri območja na obravnavanem prostoru med Koprom in Izolo kažejo dejanske konflikte med obstoječimi rabami. Izraziti konflikti so skoncentrirani v relativno redkih območjih. Od vseh obstoječih rab le pomorske prometne poti in tokovi zaradi svoje trajne narave in prostorskega obsega zares vplivajo na razvoj prostora in ostale rabe, ki se v tem prostoru nahajajo. Menimo, da je način zajemanja in predstavitve prostorskih podatkov dovolj kakovosten in je zadostoval za izpeljavo končnega predloga za usklajevanje rab med Koprom in Izolo, saj smo prikazali in ovrednotili ugotovljene obstoječe in morebitne prihodnje konflikte med evidentiranimi obstoječimi in načrtovanimi dejavnostmi in rabami na morju ter izpeljati njihovo vrednotenje. V kontekstu obvladovanja konfliktov PPN smo povzeli nekatere ključne nujne elemente: 1) analiza podatkov; 2) ocena konfliktov (kje so konflikti in od kod izvirajo) in 3) postopkovno odločanje (odločanje o postopku reševanja konfliktov). To smo tudi prikazali na preizkusu predlaganega procesa pomorskega prostorskega načrtovanja in postopka priprave pomorskega prostorskega načrta na testnem primeru območja med Koprom in Izolo, za

katerega smo podali predlog usklajevanja rab obalnega pasu (poglavje 6.2). Smernice urejanja rab morja in kopnega so opredeljene s poudarkom izvajanja nekaterih ciljev akcijskega načrta, ki je del strategije Evropske unije za jadransko-jonsko regijo. Načrt temelji na štirih medsebojno odvisnih stebrih strateškega pomena za nadaljnji razvoj regije. Zadevni stebri so modra rast, povezovanje regije (prometna in energetska omrežja), kakovost okolja in trajnostni turizem (Sporočilo ..., 2014). Pomorski promet, kakovost morskega okolja vzajemno z varstvom narave in turizem smo izpostavili kot najpomembnejše dejavnosti. Vključili smo tudi prednostne cilje in cilje upravljanja PPN in cilje načrtovanja za vsako pomembnejšo človeško dejavnost, za katero so bili dostopni podatki.

Potrebno je opozoriti, da smo v naši nalogi želeli za izvajanje nujnih korakov PPN uporabiti orodje GIS. Navedeno orodje zagotavlja enostavno metodo za ugotavljanje in vizualizacijo konfliktov. Pleg tega, omogoča vključevanje potreb in želja interesnih skupin v odločanje (Ehler in Douvere, 2009) in tako lahko nosilec odločitev pomaga pri kvalitativnem in kvantitativnem opisovanju konfliktov. Čeprav je bil leta 2015 s strani Ministrstva za okolje in prostor izveden projekt Ažuriranje kart rab na morju, kjer se je vzpostavila kartografska in geoinformacijska podpora za prikaz stanja prostora za območje slovenskega dela Jadranskega morja, iskanih podatkov ni bilo mogoče pridobiti za analize v diplomskem delu. Metapodatkovnih slojev, navedenih v poglavju 5.2, ni bilo mogoče pridobiti ne od Ministrstva za okolje in prostor ne od Geodetskega inštituta Slovenije kot izvajalca projekta niti od vključenih resorjev, ki so bili zadolženi za zbiranje posameznih podatkovnih slojev, ki se nanašajo na različne sektorje. S temi podatki ne razpolagajo niti občinski uradi za okolje in prostor, tako da se poraja vprašanje, kako bi bilo PPN sploh mogoče aplicirati na občinski ravni, kot je bilo to predlagano v okviru projekta (Ramieri in sod., 2014).

Povzeto po nalogi Ažuriranje kart rab na morju, 2015 prihaja do pomanjkljivosti tudi pri beleženju »nekaterih podatkovnih slojev, ki jih ni mogoče pridobiti v obliki prostorskih zapisov oz. v obliki georeferenciranih vektorskih prostorskih podatkov, obstaja pa ustrezna zakonodaja, ki v svojih vsebinah in/ali grafičnih prilogah vključuje prostorske reference določenih prikazov območij. Nekateri sloji so v zakonodajnih aktih definirani natančno z nizom grafičnih koordinat, nekateri pa so definirani opisno. Takšna navedba podatkovnih slojev je bila uporabljena v primerih pomorskega prometa, ribištva in akvakulture ter obrambe. V Preglednici 33 so ti sloji navedeni, skupaj z referenco na pravno podlago, ki posamezno področje ureja in določeno območje tudi prostorsko definira (oz. predstavlja referenčni vir za prostorski izris posameznega podatkovnega sloja)«.

Preglednica 34: Podatkovni sloji, izrisani na osnovi zakonodajnih predpisov (Ažuriranje kart rab na morju, 2015)

Sloji	Predpis (vir)
Shema ločene plovbe	Zakon o ratifikaciji Memoranduma o soglasju med Vlado Republike Slovenije, Vlado Republike Hrvaške in Vlado Italjanske republike za uvedbo skupnega plovbnega sistema in sheme ločene plovbe v severnem delu severnega Jadrana (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 27/00)
Območje Koprškega tovornega pristanišča	Uredba o upravljanju koprškega tovornega pristanišča, opravljanju pristaniške dejavnosti, podelitvi koncesije za upravljanje, vodenje, razvoj in redno vzdrževanje pristaniške infrastrukture v tem pristanišču (Uradni list RS, št. 71/08, 32/11, 53/13 in 25/14)
Sidrišče Koprškega tovornega pristanišča	Pomorski zakonik (Uradni list RS, št. 120/06 – uradno prečiščeno besedilo, 88/10 in 59/11)
Ribolovni koridor	Pravilnik o podrobnem označevanju ribolovnih orodij in zagotavljanju trajnostne rabe rib (Uradni list RS, št. 87/08 in 11/10)
Območja za gojenje morskih organizmov	Pravilnik o določitvi območij za gojenje morskih organizmov (Uradni list RS, št. 38/15)
Ribolovne cone	Uredba o določitvi območja ribolovnega morja Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 2/06) in Zakon o razglasitvi zaščitene ekološke cone in epikontinentalnem pasu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 93/05)
Ribolovni rezervat	Zakon o morskem ribištvu (Uradni list RS, št. 115/06 in 76/15) in Odlok o pogojih za opravljanje morskega ribištva (Uradne objave PN 1/78, 19/78 in 24/78)
Lokacije najdb inčasne hrambe neeksploziranih ubojnih sredstev NUS	Niz koordinat, posredovan s strani URSZR.

8 POVZETEK

Načrtovanje, na kopnem ali na morju, vedno služi določenemu namenu, denimo zaščiti okoljskih dobrin in storitev, uravnoteženju razhajajočih se interesov na nekem območju, podpiranju razvoja ali pa mednarodne trgovine in transporta. PPN je tako veliko več kot samo orodje za reševanje konfliktov. PPN ni niti orodje za upravljanje z oceanskimi ali morskimi ekosistemi. Gre za v prihodnost usmerjen postopek, ki zagotavlja potreben okvir za razvoj in izbiro ustreznih strategij, ki pa hkrati lahko služi tudi kot okvir za upravljanje človeških dejavnosti na morju in njihovega vpliva na okolje (Douvere, 2008).

Verjetno je, da bo tekmovanje za vire, ki jih vedno hitreje primanjkuje, v prihodnjih letih pripeljalo do konfliktov med številnimi različnimi akterji v obalnih regijah in tudi na našem obalnem območju. Zato je potrebno razviti mehanizme za obvladovanje konfliktov, ki so prilagodljivi glede na posebnosti teh sporov. Veliko različnih uporabnikov generira konflikte med rabami na obalnem območju in v nekaterih primerih rabe, ki so vključene v območja upravljanja tipa 1: območja za varovanje, ti. »okoljske rabe« sploh niso najpomembnejša med njimi. Izbira načrtovanega območja dokazuje, da je pomorsko prostorsko načrtovanje pomembno ne le, kjer konflikti in pritiski intenzivne rabe narekujejo neke vrste usklajevanje pomorskih dejavnosti, vendar predvsem kot preventivni ukrep za aktivno vplivanje na prihodnji razvoj pomorskega prostora. »Ekosistemski pristop« je tako dejansko povezan z izboljšanim načrtovanjem in sistemi upravljanja, ki poudarjajo ravnotežje med gospodarskim razvojem in ohranjanjem morskega okolja, in ne le varstvo in preventivo. Priporočljivo pa je, da bi trenutne zelo splošne formulacije v prihodnosti postale podrobnejše in bolj operativne, da bi denimo zajemale tudi pravila soobstoja različnih rab in njihovega časovnega zaporedja. To bi zahtevalo prednostno razvrščanje; npr. dati prednost raziskovanju pred komercialnim izkoriščanjem. Še več pozornosti bi bilo potrebno posvetiti tudi rabam, usmerjenim v prihodnost t.i. novim rabam oziroma povečanju obsega dosedanjih rab (npr. vetrne elektrarne, ribogojstvo, obalni in pomorski turizem, pomorski promet, nafta in plin itd.), ki zasledujejo glavne cilje in cilje upravljanja za PPN. Direktiva PPN je del širšega strateškega okvira glede morskega okolja in se opira na predhodno definirane politike, v našem primeru pa cilji izhajajo predvsem iz Jadransko-Jonske makroregionalne strategije v nadaljevanju EUSAIR.

Uporabljeni okvir PPN ponuja uporabno orodje za kvalitativno in kvantitativno analizo konfliktov glede rabe obalnih območji in lažje informirano odločanje pri raziskovanju interakcij med rabami ter rabami in okoljem. Diplomsko delo predstavlja izhodišče za prikaz ugotavljanja in usklajevanja konfliktov med evidentiranimi obstoječimi in načrtovanimi dejavnostmi in rabami na morju in podaja predlog predlaganega procesa pomorskega prostorskega načrtovanja in priprave načrta usklajevanja rab obalnega pasu med Koprom in Izolo.

Ugotavljamo, da razlike med kopenskimi in morskimi okolji ter njihovimi viri narekujejo ločeno načrtovanje za vsak tip prostora; vendar, na obalnih območjih so čezmejne interakcije takšne, da kopensko območje in sosednje morsko okolje nikakor ne delujeta samostojno. To pa terja učinkovito koordinacijo in ravnotežje med zahtevami obeh okolij. V tej nalogi smo opredelili metodo, ki združuje kopenska in morska merila za učinkovito načrtovanje rabe zemljišč na obalnih območjih.

Pomorski prostor kot vir je bogat in izdaten, vendar ne v tem primeru. V tem kontekstu gre za redek vir, s katerim je potrebno skrbno upravljati. Dolgoročni značaj PPN si zasluži posebno pozornost. Morske procese je namreč težko povrniti in imajo pogosto katastrofalen značaj. Majhne začetne spremembe lahko vodijo do korenitih sprememb v prihodnji kakovosti in količini ekosistemskih storitev. Zato bi moral PPN v kombinaciji z ustreznimi načrtovanim raziskovanjem postati ključen ukrep, da se tudi prihodnjim generacijam omogoči uživanje v koristih trenutno bogatega nabora ekosistemskih storitev.

Naj vas za konec nagovorimo še s posrečenim opisom določenosti rab z morskim okoljem, ki ga je septembra 1939 v spisih iz »Vrtca« zapisal Durekov Jurček pod naslovom *Kakšen pomen ima morje za nas*:

Morje ima za nas velik in lep pomen. Ako je komu vroče, lahko skoči v morje in se shladi. K morju hodijo tudi tujci ter skačejo v vodo. Tudi soli si lahko natlačiš pri morju. Sol je jako koristna reč in se rabi vsepovsod. Pri nas se veseli soli najbolj krava in tista telica, ki smo jo lani prodali. A tudi naš oče jo ima zelo rad.

Vsak dan si nareže redkvice in čebule. Potem zmeša vse skupaj in močno posoli. Ko to naredi, sede k mizi in reče:

»Primojdunaj, to bo menaža!«

V morju so tudi ribe. To so ribe, ki jim sol ne reže v oči. Ko se odebele, poskačejo v škatlice in gredo v trgovine. Takim ribam pravimo sardine. Zadnji petek je oče kupil škatlo sardin. Strašno so smrdele, ker niso bile več žive. Zato je oče lepo prijel vse skupaj in pognal sardine s škatlo vred trgovcu v glavo, da so letele ribe po vsej trgovini. Strašno žal mi je bilo za škatlo. Rad bi bil napravil iz nje hlev za hrošče ali pa bi jo napolnil z gnilimi breskvami ter jo prodal Matevžku za marmelado. Matevžek je malo neumen in kupi vse, kar je skrito v škatli.

Po morju plava tudi kava iz Amerike. Mleko zraste doma. Zato nima morje zanj nobenega pomena. V morje tečejo reke, da se ne posuši in da se ribe ne zadušijo. Lahko bi tudi prišel hud veter ter bi odpihal vso sol v Afriko. V Afriki žive zamorci in so črni kakor saje. Zanje ima morje velik pomen, ker se lahko umivajo, sicer bi bili še bolj črni. Naš gospod učitelj pravi, da so zamorci zato črni, ker jim je vroče. A to najbrš ne bo držalo. Umivajo se premalo, mrcine! Klofutarjev Cenček je prišel zadnjič z umazanim nosom v šolo. Pa ga je naš učitelj odrgnil s ščetko, da je imel nos rdeč kakor zrela češnja. Ako bi imeli zamorci

našega učitelja, to bi videli, kje je pes doma! Škoda, da je vmes morje in učitelj ne more tja!

Morje je tudi važno za tiste, ki ne vedo, kje se začne suha zemlja in kje voda. Iz morja pridejo k nam tudi megle ter napravijo dež. Ako se dež ustraši, se stisne in postane toča. Toča lahko napravi mnogo škode, ako ji pravočasno ne uidemo. Dež kaj rad dirka po gorah in pride v doline. Tam se zakadi v reke ter teče nazaj v morje. Kajti v mlaki ga popijejo race in tudi kure.

Na morju ni rac, ker bi jih grizla sol v noge. Mojega očeta sol ne grize v noge. Silno jo je navajen. Kajti ne soli si samo redkvice in čebule, ampak tudi vodo, ki si v njej umiva noge. Ako bi ne bilo predaleč, bi si lahko hodil umivat noge v morje. Zato je morje zelo važno za tiste, ki stanujejo ob morju in si lahko namakajo noge v vodi.

Morje vleče tudi luno nase. Zato je ne smemo gledati, kadar jo vidimo. Lahko bi nas potegnili v vodo, kjer nas zgrabil za nogo morski rak. Kadar se luna naveliča morja, mu obrne hrbet. Takrat lune ne vidimo ter jo lahko brez skrbi gledamo.

V morju živi tudi velikanska riba kit. Kit je bojda tak, da bi z repom ubil pol fare, če bi mogel. V šoli smo se učili, da je v starih časih šel prerok Jona k morju. Pa ga je zagledal kit. Zinil je gromozansko in je preroka požrl. Ali prerok Jona je bil mož na pravem mestu! V želodcu je zgrabil kita za vrat in čez tri dni ga je vrgel na suho. Ako bi bil jaz v kitovem trebuhu, bi ga s pipcem suval v čreva. To bi ga jezilo in bi gotovo urno splaval na suho in pobegnil v gozd. Tam bi si izvrtal luknjo iz njegovega trebuha in bi ušel. K morju nebi več šel, ampak bi ga gledal od daleč.

9 VIRI

- Agardy T., Notarbartolo G., Christie P. 2011. Mind the gap: addressing the shortcomings of marine protected areas through large scale marine spatial planning. *Marine Policy*, 35: 226 - 232
- Analiza praks ICZM v Sloveniji (zaključno gradivo). 2012. Koper, RRC Koper: 42 str.
- Ardron J., Gjerde K., Pullen S., Tilot V. 2008. Marine spatial planning in the high seas. V: *Marine Policy*, 32: 832 - 839
- Backer H., Leppänen J., Brusendorff A.C., Forsius K., Stankiewicz M., Mehtonen J., Pyhälä M., Laamanen M., Paulomäki H., Vlasov N., Haaranen T. 2010. HELCOM Baltic Sea Action Plan – A regional programme of measures for the marine environment based on the Ecosystem Approach. *Marine Pollution Bulletin*, 60, 5: 642 – 649
- Bajec A. 2000. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Založba ZRC.
<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (8. okt. 2014)
- Berdavs J., Gosar A., Kerma S., Kovačič G., Staut M. 2006. Prostorska izhodišča za načrtovanje trajnostnega razvoja na območju Koprškega primorja. Živeti s pristaniščem: trajnostni razvoj pristanišča Koper in Južnoprimorske regije. Koper, Univerza na Primorskem, 17-43
- Bricelj M. 2002. Moje tvoje morje: slovensko Sredozemlje in trajnostni razvoj. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije: 26 str.
- Coser L. 1957. Social conflict and the theory of social change. *The British Journal of Sociology*, 8, 3: 197-207
- Čok L., Bufon M. 2006. Trajnostni razvoj pristanišča Koper in regije: prostorske, okoljevarstvene, ekonomske, sociološke in varnostne študije vidika sonaravnega razvoja. V: *Živeti s pristaniščem: trajnostni razvoj pristanišča Koper in Južnoprimorske regije*. Koper, Univerza na Primorskem: 5-11
- Dietz K., Engels B. 2014. Immer (mehr) Arger wegen der Natur? Fur eine gesellschafts und konflikttheoretische Analyse von Konflikten um Natur. *Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft*, 43, 1: 73-90
- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike. 2000. Uradni list Evropske unije, L 327: 1–73

- Direktiva 2008/56/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. Junija 2008 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju politike morskega okolja (Okvirna direktiva o morski strategiji). 2008. Uradni list Evropske unije, L 164: 19-40
- Direktiva 2010/65/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o vzpostavitvi sistema spremljanja in obveščanja za ladijski promet. 2010. Uradni list Evropske unije, L 283: 1-10
- Direktiva 2014/89/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje. 2014. Uradni list Evropske unije, L 257: 135–145
- Douve F., Ehler C.N. 2009. New perspectives on sea use management: initial findings from European experience with marine spatial planning. *Journal of Environmental Management* 90: 77-80
- Douve F. 2008. The importance of marine spatial planning in advancing ecosystem-based sea use management. *V: Marine Policy*, 32: 762-771
- Dragoš S., Golobič M., Macur M. in Radej B. 2011. Vrednotenje politik: obzorja nove miselnosti. *V: Andragoška spoznanja*, 18, 2: 92-94
- Ehler C., Douve F., 2009. Marine Spatial Planning: A Step-by-step Approach Toward Ecosystem-based Management. Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme. UNESCO IOC.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001865/186559e.pdf> (25. maj 2015)
- Exploring the potential of marine spatial planning in the Mediterranean. European commission study. 2010. Franceschini, Raicevich & Bonometto – ISPRA, Chioggia, 25. Maj, 2010
- Exploring the potential of maritime spatial planning in the Mediterranean. Country report. 2011. Evropska komisija.
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/slovenia_01_en.pdf (5. nov. 2015)
- Fridl J., Kolega N., Žerjal A. 2008. Pomen digitalnega batimetričnega modela za trajnostni razvoj morja. *V: Geodetski vestnik*, 52, 4: 854-866
- Gabrijelčič P. 2007. Podrobnejša zasnova prostorskih ureditev slovenskega obalnega pasu. *AR - Arhitektura, raziskave*, 1: 67-76
- Gabrijelčič P., Steinman F., Gazvoda D., Plazar Mlakar M., Mlakar A., Hudnik Š., Čok, G., Gosar L., Penko N., Froggat N., Appolonio M., Ogrizek V., Napotnik J. 2005.

- Podrobnejša zasnova prostorskih ureditev obalnega pasu: Integralno poročilo (CAMP, 2007). Ljubljana, Fakulteta za arhitekturo: 241 str.
- Gaspari A., Erič M., Maver A. 2012. Potopljena preteklost: arheologija vodnih okolij in raziskovanje podvodne kulturne dediščine v Sloveniji. Zbornik ob 128-letnici Dežmanovih raziskav Ljubljance na Vrhniki (1884-2012). Radovljica, Didakta: 416 str.
- Gosar L. 2000. Raba morja v gospodarjenju z vodami. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo: 159 str.
- Gosar L. 2011. Raba morja v načrtu upravljanja z morskim okoljem, V: Zbornik referatov. 22. Mišičev vodarski dan 2011. Gosar L., Peterlin M., Centa M., Bruderman B., Petelin Š. Maribor, Vodnogospodarski biro: 42-48
- Gosar L., Steinman F. 2000. Pravni režimi na morju. V: Zbornik referatov. 11. Mišičev vodarski dan 2000. Maribor, Vodnogospodarski biro: 101-106
- Gramolini R., Grati F., Fabi G., Schulze T. 2013. Interaction in coastal waters: A roadmap to sustainable integration of aquaculture and fisheries. COEXIST: 30 str.
- Halpern B. 2008. Managing for cumulative impacts in ecosystem-based management through ocean zoning. *Ocean and Coastal Management*, 51: 203-211
- Halpern B. S., Fujita R. 2013. Assumptions, challenges, and future directions in cumulative impact analysis. *Ecosphere*, 4, 10: 1-11
- Heywood D. I., Cornelius S., Carver S. 2002. An introduction to geographical information systems. Harlow, Prentice Hall: 320 str.
- Klanjšček M., Zdešar Kadunc Š., Karničnik I., Radovan D. 2015. Ažurniranje kart rab na morju, kartografska in geoinformacijska podpora za območje slovenskega dela Jadranskega morja. Geodetski inštitut slovenije: 104 str.
- Maes F., Schrijvers J., Vanhulle A. 2005. A flood of space. Towards a spatial structure plan for the Belgian part of the North Sea. *Belgian Science Policy*: 208 str.
- Marušič J. 1993. Optimizacijski postopki kot sredstvo za vključevanje varovalnih presoj v celokupno in z okoljem skladno prostorsko načrtovanje- strokovna ekspertiza. Ljubljana Biotehniška fakulteta, Katedra za krajinsko arhitekturo: 174 str.
- Marušič J. 2000. Vrednotenje v prostorskem načrtovanju. V: Modul: Okoljevarstveni vidik prostorskega planiranja. Projekt: Onix World bank. Podprojekt: Training center (Izobraževalno središče za geomatiko). Ljubljana, Izobraževalno središče za geomatiko: 3-7

- Marušič J., Ogrin D. 1989. Vrednotenje krajine. Teorija mestne krajine. Ljubljana, RSS: 165 str.
- Mihelič B., Humar M., Nikšič M. 2015. Urbanistični terminološki slovar. Ljubljana, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša: 236 str.
- Morski ribolov. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ribistvo/morski_ribolov/ (15. sept. 2015)
- Mourmouris A. 2015. The Greek State and Coastal Zone Management: Reviewing the last 40 years. 11th Oceanographic Conference. Mytilene: 34 str.
- Mosetti R., Lipizer M., 2014. ADRIPLAN Report: AIP-1.2-1.1 – Initial Assessment. Evropska komisija: 543 str.
- Naravovarstveni atlas.
<http://www.naravovarstveni-atlas.si/nvajavni/> (28. jun. 2016)
- National Report of Current Policy, Procedures, Legal Basis and Practice of Marine Spatial Planning in Croatia. 2007. Split, PAP/RAC: 20 str.
- Odlok o lokacijskem načrtu »Marina in komunalni privezi« v Kopru. 2005. Ur. l. RS, št. 90/05
- Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije. 2004. Ur. l. RS, št. 76/04
- Osnutek načrta upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2015 – 2021 (NUV, 2015). 2015. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor: 280 str.
- Papageorgiou M. 2015. Marine spatial planning and sea uses: implementation and practice in Greece, Conference Proceedings of the 4th Panhellenic Congress on Spatial Planning and Regional Development. Volos: 24-27
- Pirc M., Strmšnik K., Dobnik J. 2006. Odnos prebivalcev Mestne občine Koper do Luke Koper. V: Geografija in sodobni izzivi: 223-243
- Pomorski zakonik – PZ. 2001. Ur. l. Rs, št. 120/06
- Pourebrahim S., Hadipour M., Bin Mokhtar M., Hj Mohamed M. 2010. Analytic network process for criteria selection in sustainable coastal land use planning. Ocean Coastal Management, 53: 544–551
- Program upravljanja rib v celinskih vodah republike Slovenije za obdobje 2010 – 2021. 2012. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje Ljubljana: 127 str.

Program varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007 – 2011 (Načrt upravljanja). Priloga Odloka o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007 – 2011. 2007. Ur. l. RS, št: 83/07

Projekt »Ohranitev in renaturacija Škocjanskega zatoka«. 1998. Koper, DOPPS: 49 str. (osebni vir, maj 2008)

Proposal for a Directive of the European parliament and the council establishing a framework for maritime spatial planning and integrated coastal management. 2013. Brusel, Evropska komisija: 35 str.

Radinja D., 1990. Pokrajinske značilnosti Tržaškega zaliva in Koprškega primorja. V: Primorje. Zbornik 15. Zborovanja slovenskih geografov. Portorož, Zveza geografskih društev Slovenije: 7-12

Ramieri E., Andreoli E., Fanelli A., Artico G., Bertaggia R. 2014. Methodological handbook on MSP in the Adriatic. SHAPE.
<http://www.shape-ipaproject.eu/download/listbox/WP4%20action%204.5/Methodological%20Handbook%20on%20Maritime%20Spatial%20Planning%20.pdf> (8. maj 2015)

Smith H., Maes F., Stojanovic T. and Ballinger R. 2011. The integration of land and marine spatial planning. Journal of Coastal Conservation and Planning 15: 291-303

Stelzenmüller V., Schulze T., Gimpel A., Bartelings H., Bello E., Bergh O., Bolman B., Caetano M., Davaasuren N., Fabi G., Ferreira J.G., Gault J., Gramolini R., Grati F., Hamon K., Jak R., Kopke K., Laurans M., Mäkinen T., O'Donnell V., O'Hagan A.M., O'Mahony C., Oostenbrugge H., Ramos J., Saurell C., Sell A., Silvo K., Sinschek K., Soma K., Stenberg C., Taylor N., Vale C., Vasquez F., Verner-Jeffreys D. 2013. COEXIST Interactions in coastal waters, guidance on a better integration of aquaculture, fisheries, and other activities in the Coastal Zone. Evropska komisija: www.coexistproject.eu (18. feb. 2016)

Strategija EU za Jadransko-jonsko makroregijo.
http://www.mzz.gov.si/si/evropske_politike/makroregionalne_strategije_evropske_unije/strategija_eu_za_jadransko_jonsko_makroregijo/ (8. jun. 2016)

Strategija Slovenskega turizma 2002 – 2006. 2002. Vlada RS: 95 str.
http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/turizem/turizem_strategija.pdf (maj 2015)

Sporočilo komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij 2014/357/ES z dne 17. Junija 2014 o strategiji Evropske unije za jadransko-jonsko. 2014. Uradni list Evropske unije.

Šinigoj M., Vidmar T., Britovšek N., 2013. Urbanistični načrt Izola konceptualni del, strokovne podlage za izdelavo občinskega prostorskega načrta občine Izola. LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o.
http://www.locus.si/wp-content/uploads/2013/12/UN_strat_osnutek.pdf (25. maj 2016)

The potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea, Case study Adriatic sea. 2011. European Commission, Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries.
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/case_study_adriatic_sea_en.pdf (november, 2015)

United Nations Convention on the Law of the Sea. 1982. Division for Ocean Affairs and the Law of The Sea.
http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
(1. november 2014)

Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje. 2005. Ur. l. RS, št. 73/05

Uredba o naravnem rezervatu Škocjanski zatok. 2013. Ur. l. RS, št. 75/2013

Uredba o posebnih varstvenih območjih. 2004. Ur. l. RS, št. 49/2004

Uredba o upravljanju koprskega tovrnega pristanišča, opravljanju pristaniške dejavnosti, podelitvi koncesije za upravljanje, vodenje, razvoj in redno vzdrževanje pristaniške infrastrukture v koprskem pristanišču. 2008. Ur. l. RS, št. 71/08, 32/11, 53/13 in 25/14

Worm B., Barbier E.B., Beaumont N., Duffy J.E., Folke C., Halpern B.S. 2006. Impacts of biodiversity loss on ocean ecosystem services. Science, 314: 787-790

Zakon o morskem ribištvu – ZMR. 2006 Ur. l. RS, št. 115/06 in 76/15

Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok. 1998. Ur. l. RS, št. 20/1998

Zakon o ohranjanju narave. 2004. Ur. l. RS, št. 96/04

Zakon o prostorskem načrtovanju – ZPNačrt. 2007. Ur. l. RS, št. 33/07

Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor. 2010. Ur. l. RS, št. 80/10

Zakon o urejanju prostora. 2002. Ur. l. RS, št. 110/02

Zakon o varstvu kulturne dediščine – ZVKD-1. 2008. Ur. l. RS, št. 16/08

Zakon o varstvu okolja. 2006. Ur. l. RS, št. 39/06

Zakon o varstvu pred utopitvami – ZVU. 2007. Ur. l. RS, št. 42/07

Zakon o vodah – ZV. 2002. Ur. l. RS, št. 67/02

ZAHVALA

Zahvalila gre vsem tistim ljudem, ki so me v tem času podpirali in stali ob strani, bodisi z nasveti, solidarnostjo in občasno tehnično podporo.

Posebno zahvalo posvečam mentorju Branku Kontiču, ki me je vseskozi usmerjal na pravo pot ter mi pomagal pri razumevanju in zbiranju podatkov.

PRILOGA A – Stanje zavarovana območja narave

Že zavarovana in za zavarovanje predlagana območja, vir: NV Atlas, 2016

Ime zavarovanega območja	Status	Občina
Škocjanski zatok	naravni rezervat	Koper
Rastišče pozejdonke	Naravni spomenik	Koper

Naravne vrednote

Deli narave, predlagani za naravne vrednote, vir: NV Atlas, 2016

ZAP.ŠT.	EV. ŠT.	IME	KRATKA OZNAKA	ZVRST	STATUS
1	1611	Žusterna- rastišče pozejdonke	Rastišče ogrožene morske cvetnice pozejdonke pri Žusterni	bot, ekos	NVDP, pNS, ORI (1611)
2	4272	Žusterna-Izola-klif	Flišni klif med Žusterno in Izolo, močno porasel s pionirskimi rastlinskimi vrstami	geomorf, geol, bot	NVLP
3	4243	Izola – apnenčasta obala	Ostanek naravne apnenčaste obale v Izoli	geol, geomorf, bot, ekos	NVDP
4	4803	Koper-Izola-drevored	Drevored pinij med Koprom in Izolo	drev, onv	NVLP
5	1265	Škocjanski zatok	Polslano mokrišče z laguno in mokrotnimi travniki pri Kopru	zool, ekos, bot	NVDP
6	4836	Rižana	Vodotok s kraškim izvirom	hidr, ekos	NVLP
7	4813	Bonifika	Aluvialna ravnica s sestoji trstičevja jugovzhodno od Ankarana	zool	NVLP

Seznam naravnih vrednot je pripravljen na osnovi strokovnega predloga za določitev naravnih vrednot, ki sta ga pripravila Agencija RS za okolje in Zavod RS za varstvo narave, to je seznam Razvrstitev naravnih vrednot na vrednote državnega in lokalnega pomena (junij, 2016), Vir: NV - Naravovarstveni atlas, www.naravovarstveni-atlas.si/

Legenda:

- EV.ŠT. – evidenčna številka naravne vrednote iz predloga Registra naravnih vrednot;
- IME – ime naravne vrednote
- KRATKA OZNAKA – kratka oznaka naravne vrednote, in sicer:

geomorf – geomorfološka površinska naravna vrednota, geol – geološka naravna vrednota, bot – botanična naravna vrednota, drev – drevesna naravna vrednota, onv – oblikovana naravna vrednota;

hid – hidrološka naravna vrednota; zoo – zoološka naravna vrednota

■ STATUS, in sicer:

NVDP – naravna vrednota državnega pomena,

NVLP – naravna vrednota lokalnega pomena,

pNS – predlog za zavarovanje,

NS,NR,KP – zavarovano območje,

SON – spomenik oblikovane narave,

ORI – obvezno republiško izhodišče

Ekološko pomembna območja

Območja ohranjanja biotske raznovrstnosti, vir: NV Atlas, 2016

ZAP. ŠT.	IME	OPIS
1	Morje med Koprom in Izolo	Pozejdonka je endemit v Sredozemskem morju in obenem največja »morska trava« v Jadranu. Travniki Pozejdonke, ki se večinoma pojavljajo na muljevitem in peščenem in le redko na trdem dnu, so izrednega pomena za morski ekosistem tako z vidika produkcije organske snovi in kisika, kakor tudi kot življenjski prostor številnih morskih organizmov, vezanih na travnik zaradi prehranjevanja, bivališča, skrivališča ipd. Edino znano rastišče Pozejdonke v Sloveniji je na ozkem delu obrežnega morja med Koprom in Izolo. Travniki je, kot prioriteten habitatni tip habitatne direktive EU, uvrščen na seznam območij Natura 2000 (2013). Za območje je v poletnem času značilna intenzivna rekreativna raba, ki je povezana tudi s plovbo na motorni pogon in sidranjem. Predvsem slednje predstavlja neposredno grožnjo ohranjanju travnika.
2	Morje in morsko obrežje	Zaradi svojega geografskega položaja, podnebja, številnih sladkovodnih pritokov ter plitvosti vladajo v slovenskem morju specifične življenjske razmere, ki omogočajo življenje tako hladnoljubnim vrstam, kakor tudi značilnim sredozemskim morskim organizmom. Na morskem dnu sta razviti obe osnovni vegetacijski formaciji, tj. morski travnik na muljevitem in peščenem ter algalna zarastna trdnem dnu. Morske travnike tvorijo predvsem kolenčasta cimodoceja ter prava in mala morska trava. Algalno zarast tvorijo v glavnem združbe različnih vrst cistozir. Morje in obrežni pas sta habitat ogroženih vrst, ki so v slovenskem morju stalno prisotne (pozejdonka, prava in mala morska trava, morski detelj, leščur, morski konjiček idr.) ter takih, ki se tu zadržujejo občasno (npr. kareta in velika pliskavka).

Območje Natura 2000

Zavarovani deli narave po Natura 2000, vir: NV Atlas, 2016

Zap. št.	Ime	Habitatna direktiva (območja pSCI)	Ptičja direktiva (območja SPA)
1	Škocjanski zatok	*	*
2	Žusterna – travnik pozejdonke	*	

PRILOGA B

Seznam evidentirane podvodne kulturne dediščine v teritorialnih vodah Republike Slovenije. Vir: Erič M.,
Poglajen S., Gaspari A. 2012. Evidentiranje kulturne dediščine v teritorialnem morju Republike Slovenije in perspektiva njenega upravlja.

EŠD	Mednarodna koda	Ime enote dediščine	Tip in značilnosti
27900	SI-78	Barka Aurora	/
800022	SI-745	Barka Brajde Piran	Leseno plovilo z množico odlomkov keramike
800014	SI-718	Tovorni splav Kozel Lazaret	Lesen splav s kovinskimi elementi
800021	SI-744	Barka Kope Izola	Leseno plovilo s tovorom opeke
27899	SI-79	Stojanov bark	Lesen trijambornik tipa bark
800011	SI-714	Barka Skale	Leseno plovilo s kovinskimi elementi in tovorom kamnitih blokov
800017	SI-722	Tovorni splav Konji II	Lesen splav s kovinskimi elementi
800002	SI-732	Vojaška ladja 170S	Lesen vojaški parnik
800023	SI-748	Tovorna ladja Maona Rosa	Železna tovorna ladja tipa maona brez lastnega pogona za prevoz boksita
800029	SI-758	Katranska barka	Leseno plovilo s tovorom katrana
800012	SI-715	Tovorni splav Konji I	Leseni splav s kovinskimi elementi
800015	SI-720	Tovorni splav Bromboli	Lesen splav s kovinskimi elementi
800018	SI-729	Vojaška ladja DTM KEC	Vojaško desantno plovilo Marinefahrprahme, zelo verjetno MFP F 948 ali F 1153
21615	SI-710	Potniška ladja Rex	Potniška ladja
800025	SI-751	Hidroplan Bernardin	Dvomotorno letalo, hidroplan
800026	SI-773	Lesenjača Podbel EKO VII	Lesena jadrnica z motorjem

Seznam ostale evidentirane podvodne kulturne dediščine

EŠD	Mednarodna koda	Ime enote dediščine	Tip in značilnosti
800024	SI-749	Tovorne ladje Grobišče maon	Štiri lesene maone, potopljena ena čez drugo
800010	SI-705	Barka Luka	Manjše plovilo
800041	SI-759	Tovorna ladja Sečovje	Plovilo, anomalija
800016	SI-721	Sidrišče	Opuščena konstrukcija z močno sidrno verigo izjemnih dimenzij
800040	SI-767	Barka punta Piran	Plovilo, anomalija
800039	SI-760	Barka Bernardin	Plovilo, anomalija
800019	SI-731	Plovilo I	Plovilo, anomalija
800030	SI-733	Plovilo II	Plovilo, anomalija
800031	SI-734	Plovilo III	Plovilo, anomalija
800028	SI-735	Plovilo IV	Plovilo, anomalija
800043	SI-728	Barka NW I	Plovilo, anomalija
800042	SI-727	Barka NW II	Plovilo, anomalija
800032	SI-772	Barka NW III	Plovilo, anomalija
800038	SI-768	Barka N I	Plovilo, anomalija
800037	SI-769	Barka N II	Plovilo, anomalija
800033	SI-771	Barka N III	Plovilo, anomalija
800027	SI-709	Koprske šeke	Območje, posejano z obkamnitimi bloki

PRILOGA C

Kartografski in geoinformacijski pregled podatkov za prikaz stanja prostora za območje slovenskega dela Jadranskega morja. vir: Ažuriranje kart na morju, 2015.

MOP – Agencija RS za okolje, skupni pregled podatkovnih slojev (ARSO)

sloji	Ime_shp
Deli morja, kjer je kakovost vode primerna za življenje in rast morskih školjk in morskih polžev	OBM_SKOLJCISCAPolygon
Ekološko pomembna območja	EPOPolygon
Emisije v vode iz industrijskih naprav	VIRI_IPPC_XYPoint
Komunalne čistilne naprave	KOM_CIST_NAP_XYPoint
Koncesije za rabo vode (točke)	MV_KONCES_RABA_VODE_PUBPoint
Kopalne vode	KOPAL_VODE_OBMPolygon
Kopalne vode (prispevno območje)	KOPAL_VOD_PRISP_OBMPolygon
Kopalne vode (vplivna območja)	KOPAL_VOD_VPLIV_OBMPolygon
Meja obale morja	OBAL_LINLine
Merilna mesta na območjih kopalnih voda	MM_KOP_VODE_MVIEWPoint
Natura 2000	NATURA2KPolygon
Območja dosega 100-letnih poplav (Q100)	VODE_KRT_POP_NEV_iKPN_Q100Polygon
Območja dosega 10-letnih poplav (Q10)	VODE_KRT_POP_NEV_iKPN_Q10Polygon
Pokrovnost tal v Sloveniji po CORINE 2012	CLC_2012_SIPolygon
Register naravnih vrednot (jame)	NV_JAMEPoint
Register naravnih vrednot (območja)	NV_POLIPolygon
Register naravnih vrednot (točke)	NV_TOCPPoint
Vodna dovoljenja - točke	MV_VD_TOCKOVNI_SLOJ_PUBPoint
Vodna telesa površinskih voda (območje)	VT_POVR_POLIPolygon
Vodna telesa površinskih voda (prispevno območje)	VT_POVR_PRISP_OBM_POLIPolygon
Zavarovana območja (conacija)	ZAV_OBM_CON_POLIPolygon
Zavarovana območja (poligoni)	ZAV_OBM_POLIPolygon

MOP – Geodetska uprava RS, skupni pregled podatkovnih slojev (GURS)

sloji	Ime_shp
GJI - ceste	1100_ILL
GJI - železnice	1200_ILL
GJI – električna energija	2100_ILL
GJI - vodovod	3100_ILL
GJI - kanalizacija	3200_ILL

Ministrstvo za infrastrukturo, skupni pregled podatkovnih slojev (MZI)

sloji	Ime_shp
Shema ločene plovbe - linije	SLP_Line
Shema ločene plovbe - ločitvena območja	SLP_Polygon
Območje Koprškega tovarnega pristanišča - poligon	KP_OBM_Polygon
Območje Koprškega tovarnega pristanišča - točke	KP_OBM_Point
Sidrišče Koprškega tovarnega pristanišča	KP_SIDRISCE_Polygon
Objekti za navigacijo (svetilniki, boje)	OBJ_NAVIG
Izobate	IZOBATE_KP01_PI02_Line
Batimetrija morskega dna	/
Podvodne cevi	PODVODNE_CEV_Line

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, skupni pregled podatkovnih slojev (Morski ribolov, 2015)

sloji	Ime_shp
Ribolovni koridor	KORIDOR_Line
Območja za gojenje morskih organizmov - poligoni	MORSKI_ORG_OBM_Polygon
Območja za gojenje morskih organizmov - točke	MORSKI_ORG_OBM_Point
Območje omejitve uporabe zaporne plavarice (300 m od obale)	OBALA_OBM_300m_Line
Območje prepovedi izlova za pridnene vlečne mreže (1,5 NM od obale)	OBALA_OBM_1_5M_Line
Območje prepovedi izlova za pridnene vlečne mreže (3,0 NM od obale)	OBALA_OBM_3M_Line
Ribolovne cone	RIBOLOVNE_CONE_Polygon
Ribolovni rezervat	RIBOLOVNI_REZ_Polygon
Dejanska raba	RABA_20151130_2km

Ministrstvo za kulturo, skupni pregled podatkovnih slojev (MK)

sloji	Ime_shp
Pravni režimi varstva kulturne dediščine (eVrD)	evrd_izbor

Ministrstvo za obrambo, skupni pregled podatkovnih slojev (MORS)

sloji	Ime_shp
Območja izključne rabe za potrebe obrambe na kopnem	Obala_IR_region
Območja možne izključne rabe na obali	Obala_MIR_region
Območja vadbe plovbe	MorjeMIR1_region
Območja vadbe za potapljanje	MorjeMIR_region
Območje omejene in nadzorovane rabe na obali	Obala_ONR_region
Območje priveznih mest na obali	PriveziMIR_region
Območje za delo z eksplozivnimi telesi	MorjeMES_ellipse
Območje za delo z eksplozivnimi telesi – center	MorjeMES_point

Uprava RS za zaščito in reševanje, skupni pregled podatkovnih slojev (NUS)

sloji	Ime_shp
Lokacije najdb inčasne hrambe neeksploziranih ubojnih sredstev (NUS)	NUS_Point

Inštitut za vode RS, skupni pregled podatkovnih slojev (IZVRS)

sloji	Ime_shp
Geolocirana rastrska karta rab na morju	Raba_morje_vse.tif

URBI d.o.o., skupni pregled podatkovnih slojev (URBI d.o.o.)

sloji	Ime_shp
Enote urejanja priobalnega pasu (EPP) - varianta A	var-a-2014-01v2
Enote urejanja priobalnega pasu (EPP) - varianta B	var-b-2014-01v2
Namenska raba prostora – Mestna občina Koper	koper_pplan_100m2
Namenska raba prostora – Občina Izola	izola_opn_100m2